

"IN VILLA ALMBY" – EN GÅRDSTOMT

FRÅN VIKINGATIDEN TILL 1800-TALET

Arkeologisk undersökning av L1939:482 (bytomt/gårdstomt) inom fastigheten Almby 2:1, Vänge socken, Uppsala kommun, Uppsala län

AMANDA JÖNSSON

Rapporter från Arkeologikonsult 2021:3354

ARKEOLOGIKONSULT
Optimusvägen 14
194 34 Upplands Väsby
Tel: 08-590 840 41

www.arkeologikonsult.se

OMSLAGSBILD: Lofoto över hus 3 och en arkeolog.
Fotograferat med drönare. Söder är uppåt i bild.

ALLMÄNT KARTMATERIAL:
Fastighetskartan: © Lantmäteriet
Terrängkartan, samt GSD-Översiktskartan: Lantmäteriet (CC0)

© Arkeologikonsult 2021
Upphovsrätt, där inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY.
Villkor finns tillgänglig på <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv>

”IN VILLA ALMBY” – EN GÅRDSTOMT FRÅN VIKINGATIDEN TILL 1800-TALET

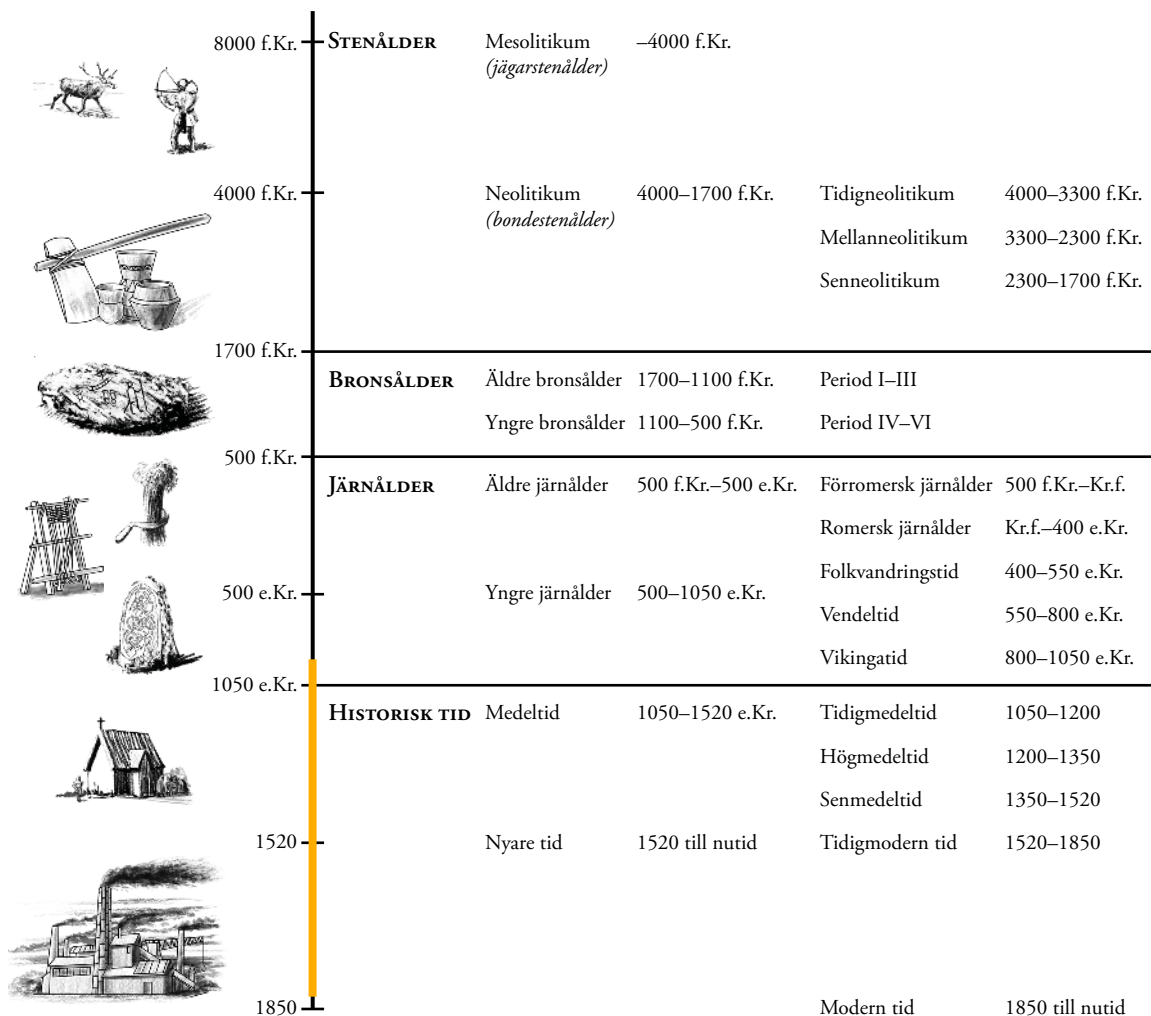
Arkeologisk undersökning av L1939:482 (bytomt/gårdstomt) inom
fastigheten Almby 2:1, Vänge socken, Uppsala kommun, Uppsala län

AMANDA JÖNSSON

Rapporter från Arkeologikonsult 2021:3354

ARKEOLOGISK PERIODINDELNING

ANTIKVARISK BEDÖMNING

Antikvarisk bedömning anger hur man enligt kulturmiljölagen (1988:950), och till viss del även skogsvårdslagen (1979:429), bedömt lämningen och dess eventuella lagskydd vid registreringstillfället. Den slutgiltiga bedömningen görs alltid av Länsstyrelsen.

Fornlämning är en lämning som omfattas av skydd enligt kulturmiljölagen. För att en lämning ska kunna bedömas som fornlämning krävs att den tillkommit före 1850, är en lämning efter människors verksamhet under forna tider, som har tillkommit genom äldre tiders bruk och som är varaktigt övergiven. Det är förbjudet att utan tillstånd från länsstyrelsen rubba, ta bort, gräva ut eller på annat sätt ändra eller skada en fast fornlämning.

Möjlig fornlämning innebär att man vid registreringstillfället inte kunnat ta ställning till om lämningen är en fornlämning

eller inte. Lämningen måste vara bekräftad i fält. Möjlig fornlämning kan även anges för en lämning som har undersökts i samband med en arkeologisk undersökning, men där man inte fastställt lämningens utbredning.

Övrig kulturhistorisk lämning används för kulturhistoriska lämningar som har tillkommit efter 1850, men som ändå anses ha ett antikvariskt värde. Bedömningen används även för vissa lämningar som inte uppvisar fysiska spår, till exempel fyndplats eller plats med tradition.

Ingen antikvarisk bedömning används för lämningar som blivit helt borttagna genom en arkeologisk undersökning eller förstörda. Inget skydd enligt kulturmiljölagen kvarstår. Lämningar som endast är kända via kartmaterial, skriftlig eller muntlig källa och inte har kunnat återfinnas i fält, kan inte heller ha en antikvarisk bedömning.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING.....	7
INLEDNING	7
SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR.....	8
GENOMFÖRANDE	8
Kart- och arkivstudie.....	8
Arkeologisk undersökning.....	8
Analyser	11
Förmedling	11
KULTURLANDSKAP OCH FÖRHISTORIA.....	12
Almby i landskapet	12
Fornlämningsbild.....	12
Tidigare undersökningar	14
ALMBYS HISTORIA I KARTOR OCH ARKIV	15
Medeltiden	15
1600-talet	15
1700-talet	18
1800-talet	19
ARKEOLOGISK UNDERSÖKNING – RESULTAT	20
Anläggningar och hus från yngre järnålder och tidig medeltid	21
Senmedeltida lämningar och fynd.....	27
Historisk bebyggelse.....	28
FYND.....	44
Keramik och glas.....	44
Klädedräkt och personlig utrustning	44
Mynt.....	45
Verktyg och hantverk	45
Vapen och militär utrustning	45
Ben	45
DISKUSSION	46
Bebyggelseutveckling	46
Ekonomi och levnadsförhållanden	48
UTVÄRDERING AV MÅLUPPFYLLELSE	49
REFERENSER	52
Litteratur	52
Digitala källor	52
Historiska kartor.....	53
ADMINISTRATIVA UPPGIFTER.....	54
BILAGOR	55
Bilaga 1. Kontexttabell.....	55
Bilaga 2. Fyndtabell	66
Bilaga 3. Arkeobotanisk analys.....	88
Bilaga 4. Osteologisk analys	93
Bilaga 5. ¹⁴ C-analys	102
Bilaga 6. Konservering	103

Figur 1. Platsen för den arkeologiska undersökningen i Alby, väster om Uppsala. Mot bakgrund av Terrängkartan, skala 1:50 000.

SAMMANFATTNING

Arkeologikonsult har under våren 2020 utfört en arkeologisk undersökning av delar av en gårdstomt i Almby, väster om Uppsala, med anledning av Swerocks etablering av en bergtäkt i området. Inom undersökningsområdet framkom bebyggelseämningar och fynd från vikingatid, medeltid och historisk tid. Gårdstomten övergavs på 1820-talet. Som en del av undersökningen ingick en kart- och arkivstudie av den aktuella gårdens historia. Både det arkeologiska materialet och de historiska källorna ger en bild av en gård som tillhörde ett mellanskikt på landsbygden avseende social och ekonomisk status.

Totalt påträffades fyra stolphus, ytterligare ett antal stolphål och några härdar, tre syllstensgrunder från 1700- och 1800-talen och tre brunnar, varav en daterades till sen medeltid eller tidigmodern tid. Av de fyra stolphusen daterades ett till sen vendeltid eller tidig vikingatid, och ytterligare två till tidig medeltid. Husen tolkas som ekonomibygnader, då de är små och stolphålen saknar hushållsavfall. Den undersökta ytan utgör den sydligaste delen av den gamla gårdstomten, och ytterligare lämningar finns med stor sannolikhet även något längre norrut. En av de undersökta husgrunderna, med datering till 1700-talet, fortsätter också norrut utanför undersökningsområdet.

INLEDNING

Med anledning av Swerocks nya etablering av en bergtäkt i Almby utanför Vänge i Uppsala kommun har Arkeologikonsult utfört en arkeologisk undersökning i området (figur 1 och 2). Undersökningsområdet omfattade delar av sträckningen för en planerad väg till täkten, vilken berörde den allra sydligaste delen av en övergiven gårdstomt (L1939:482.

Ytan hade tidigare varit föremål för arkeologisk utredning och förundersökning, vilket utfördes av Arkeologiska uppdragsverksamheten vid Statens Historiska Museer (sedermera Arkeologerna) i 2013 och 2014. Den nu aktuella undersökningen utfördes i april och maj 2020.

Figur 2. Undersökningsområdet efter avbaning. I bakgrunden syns gården Stora Almby. Väg 72 fortsätter här från Uppsala mot Vänge och så småningom Sala. Fotograferat med drönare från öster. Spridningstillstånd från Lantmäteriet med ärendenummer LM2021/020289.

SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

Syftet med den arkeologiska undersökningen var att dokumentera fornlämningen och ta tillvara fornyfynd samt att rapportera och förmedla resultaten för att skapa kunskap med relevans för myndigheter, forskning och allmänhet. Resultaten skulle vidare sättas in i ett kulturhistoriskt sammanhang och därigenom belysa historiska skeenden och samhällsutveckling på både lokal och regional nivå. Följande frågeställningar formulerades inför undersökningen:

- Under vilka tidsperioder och i vilken omfattning har den del av gårdstomten som undersöks haft fast bebyggelse?
- Finns äldre tidsskikt än tidigmodern tid representerade inom undersökningsområdet, till exempel i den väg som påträffades vid förundersökningen?
- Vilken funktion hade byggnaderna på platsen och hur har de varit utformade? Kan man se någon rumsindelning i husen?
- Vilken typ av aktiviteter och verksamheter har skett på denna del av gårdstomten och i husen (till exempel vardagliga sysslor, hantverk och djurhållning)?
- Vad säger det arkeologiska materialet om gårdens sociala och ekonomiska standard samt konsumtion och produktion över tid? Finns indikationer på specialisering?
- Går det att i det arkeologiska materialet se skillnader i mäns och kvinnors villkor, sysslor och levnadsförhållanden i Almby?
- Hur relaterar den bild som ges i det arkeologiska materialet av ekonomi, levnadsförhållanden och mäns och kvinnors villkor i Almby till den bild som ges av arkivkällor?

GENOMFÖRANDE

Kart- och arkivstudie

I undersökningen ingick en studie av historiska kartor, arkiv och litteratur. Eftersom den undersökta delen av Almby bytomt övergavs på 1820-talet har studien fokuserat på tiden före detta. Kartstudien omfattar Lantmäteriets historiska kartor samt strandlinjekartor från SGU. Tre historiska kartor från 1600-, 1700- och 1800-talen har rektifierats i ArcGIS. Arkivstudien inbegrep bland annat en genomgång av Kulturmiljöregistret (KMR) samt Historiska museets och Upplandsmuseets föremålsdatabaser. Vidare har Riksarkivets digitala arkiv gått igenom, vilket inbegriper jordeböcker, mantalslängder och generalmönsterrullor från 1641 och framåt, husförhörslängder och bouppteckningar från 1700- och 1800-talen samt medeltidsbrev i Svenskt diplomariums huvudkartotek (SDHK). Litteraturstudien omfattar relevant arkeologisk litteratur och rapporter, hembygds litteratur samt Riksarkivets bokserie Det medeltida Sverige (Dahlbäck m.fl. 1984).

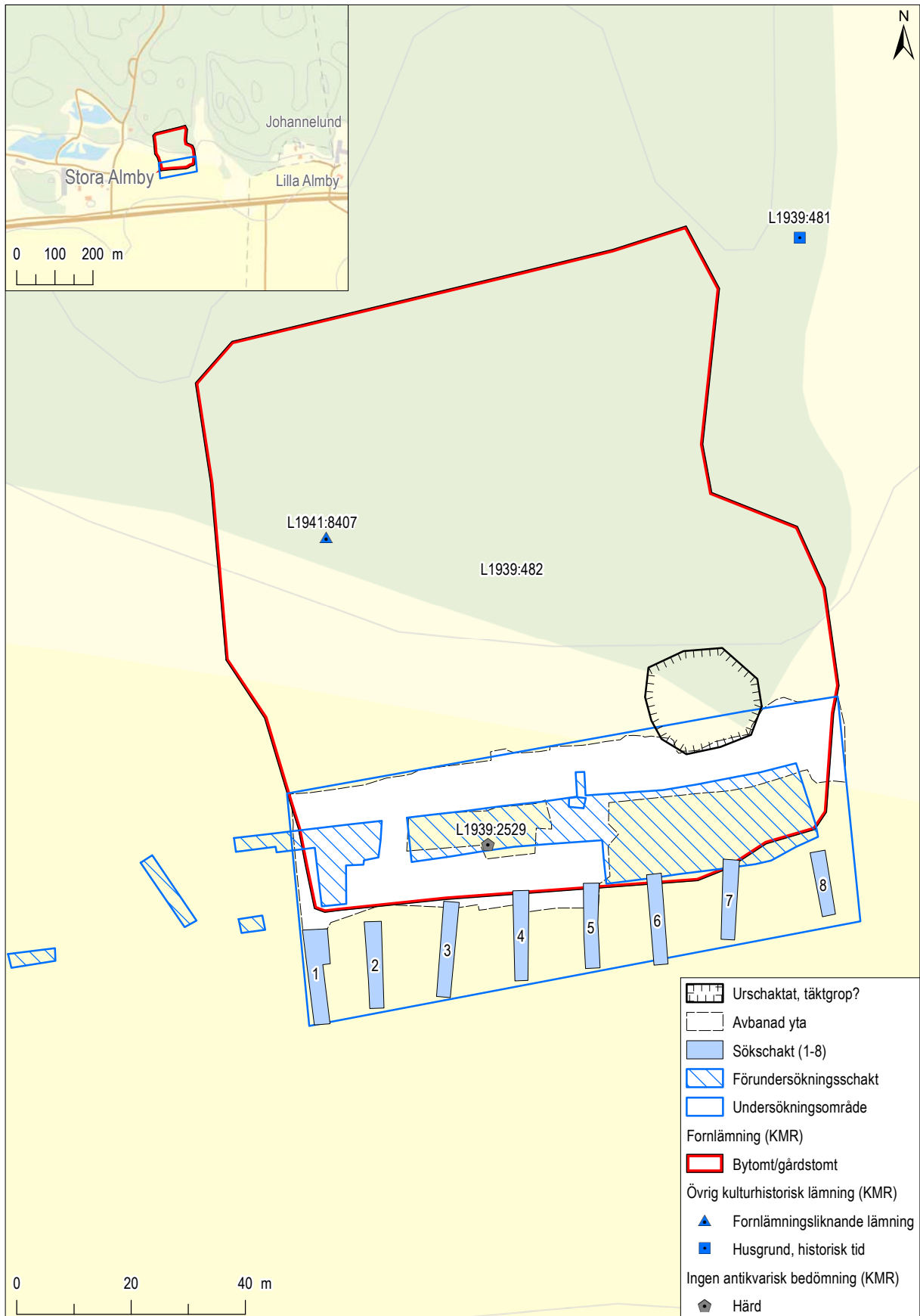
Arkeologisk undersökning

Metalldetektering

Undersökningen inleddes med en systematisk metall-detektering av hela undersökningsområdet. Detekteringen skedde i sökstråk med fem meters mellanrum. Gällande järnföremål gjordes en diskriminering där en tredjedel av järnutslagen togs upp. En viss gallring av fyndmaterialet gjordes i fält, där spikar, hästskosömmar och liknande föremål ej tillvaratogs. Metall-detektering skedde vidare vid matjordsavbaningen samt av yttäckande kulturlager. Endast ett fåtal fynd gjordes på de ytor som redan detekterats vid förundersökningen 2014.

Avbaning

Undersökningsområdet var omkring 4 000 m² stort och inkluderade dels den del av fornlämningen som berördes av den planerade vägen, dels ytan söder om fornlämningsområdet (figur 3). Den södra delen sökschaktades för att avgöra om fornlämningen

Figur 3. Avbanad yta och sökschakt, tillsammans med de schakt som togs upp vid förundersökningen. Mot bakgrund av Fastighetskartan, skala 1:1 000. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:15 000.

fortsatte i denna riktning. Totalt banades knappt 2000 m² av inom undersökningsområdet. Den förundersökning som utfördes 2014 var relativt omfattande ytmässigt (Westberg 2015). Ytor som banats av då men som i stort sett var tomma på lämningar eller endast innehöll mindre intressanta lämningar som diken, togs därför inte fram vid den nu aktuella undersökningen. En mindre del av undersökningsområdets nordöstra del undantogs också, då ytan var urschaktad. Förmodligen rör det sig om en äldre täkt från 1900-talets första hälft, enligt markägaren.

Åtta sökschakt om totalt 320 m² togs upp i den södra delen av området. Samtliga schakt hade ett ploglager på mellan 0,25 och 0,45 meter och glaciallera som undergrund. Endast ett av schakten (5) innehöll anläggningar, i den norra delen av schaktet. I några av de andra schakten fanns täckdiken från historisk tid. Den yta som banades av utökades därför endast något söderut. Matjordsavbaning skedde skiktvis med grävmaskin ned till anläggnings- eller kulturlagerförande nivå, alternativt opåverkad mark

(figur 4). Samtidigt skedde också en grovrensning av anläggningar och konstruktioner som stensyll och så vidare.

Undersökning

Undersökning av påträffade lager och konstruktioner skedde med en kontextuell metodik, där varje kontext ges en stratigrafisk tillhörighet och tolkas till funktion och tillkomstsätt utifrån sitt innehåll (single context). Anläggningar som gropar, härdar och stolphål har snittats och därmed undersökts till 50 %. Inför undersökningen uppskattades det att 20–40 anläggningar skulle finnas på ytan, baserat på resultaten från förundersökningen. Antalet blev istället totalt 85 anläggningar. Av dessa har 53 undersökts och övriga dokumenterats i plan.

Gällande lager och konstruktioner var mängden ungefär som förväntat. Avsatta lager såsom avfalls- lager och raseringslager har undersökts med rutor, provsällats och provtagits för att identifiera hur de avsatts och besvara frågor om gårdens bebyggelse,

Figur 4. Matjordsavbaning med grävmaskin. Foto från öster.

verksamheter, produktion och konsumtion. Yttäckande lager har därefter tagits bort med grävmaskin. Golvlager i hus har handgrävt till 100 % och provsällats.

Ett större lager som påträffades vid förundersökningen 2014 tockades då som rester av en vägbank, då det följde en vägsträckning som syns i historiska kartor. Lagret undersöktes nu med ett större schakt som togs upp med grävmaskin, i syfte att dokumentera den förmodade vägens uppbyggnad. Det kunde dock snart konstateras att det inte rörde sig om en vägbank utan snarare om ett dike som har löpt längs med vägen.

Dokumentation

Avbanad yta samt påträffade konstruktioner, lager och anläggningar mättes in med RTK-GPS. Samtliga kontexter har fotograferats och fått en skriftlig beskrivning på digital kontextblankett (bilaga 1). Hus och andra större konstruktioner har lodfotograferats med drönare, vilken även har använts till översiktbilder. Samtliga kontextanknutna fynd har tagits tillvara och dokumenterats. Lösfynd hade en lägre prioritet, men ett urval med hög informationspotential med avseende på undersökningens frågeställningar tillvaratogs, som mynt och andra daterande eller statusindikerande föremål. Samtliga fynd har mätts in och registrerats med avseende på fyndtyp, antal, vikt och material (bilaga 2).

Analyser

Jordprover för arkeobotanisk analys samlades in i påträffade lager för att bestämma deras innehåll, funktion och karaktär, samt i förekommande fall för att hitta material med låg egenålder som kan användas för ¹⁴C-datering (bilaga 3). Förkolnat trä som ska ¹⁴C-dateras har först genomgått en vedartsanalys med syfte att identifiera material med låg egenålder (kvistar, yttre årsringar) och bidra till tolkningen av

dateringen. Arkeobotanisk analys och vedartsbestämning har utförts av Stefan Gustafsson, Arkeologikonsult. Kontexter som inte har gått att tidfästa med hjälp av fynd eller stratigrafiska relationer har daterats genom ¹⁴C-analys. Totalt fyra ¹⁴C-analyser har utförts av International Chemical Analysis (ICA) i USA (bilaga 5). Dateringarna redovisas i rapporten kalibrerade med två sigma.

Totalt 2,6 kilogram ben tillvaratogs vid undersökningen, framför allt obrända ben från den historiska bebyggelsen. Hela benmaterialet har genomgått en osteologisk analys (bilaga 4), i syfte att besvara frågeställningar kring gårdens ekonomi och specialisering. Analysen omfattar en studie av rumslig och kronologisk fördelning av arter, ålder, kön och anatomisk representation för att fånga upp vilken typ av djurhållning och kosthåll som förekommit.

Av de totalt 253 fynd som tillvaratogs vid undersökningen, varav merparten utgörs av keramik från historisk tid, har 239 gallrats efter registrering. Sex föremål har konserverats av Oxider (bilaga 6).

Förmedling

I april – maj 2020, då undersökningen genomfördes, gällde restriktioner för allmänna sammankomster och råd om social distansering på grund av Covid-19-pandemin. Detta gjorde att den visning för allmänheten som ingick i undersökningsplanen inte kunde genomföras. Förmedling skedde istället via sociala medier både under och efter undersökningen. Utöver det utfördes skolvisningar för årskurs två i Vänge skola, i samarbete med Swerock som ombesörjde resa med buss från skolan. Barnen fick veta mer om arkeologi och fornlämningar, se på lämningar och fynd från undersökningen och besöka en närliggande stensättning. I september 2021 hölls också ett föredrag om undersökningen för medlemmar i Vänge hembygdsförening, där ett 30-tal personer deltog.

KULTURLANDSKAP OCH FÖRHISTORIA

Almby i landskapet

Almby ligger omkring åtta kilometer väster om Uppsala centrum, i Hågaåns övre dalgång (figur 5). Ån rinner generellt i en nordväst – sydöstlig riktning, men kröker sig söderut mot Ekeby sjö, där den byter namn för att uppströms sjön kallas Vängeån. Vid övergången mellan äldre och yngre stenålder, för omkring 6 000 år sedan, utgjorde de högsta punkterna här ett glest skärgårdslandskap. Dalgången var sedan en havsvik och en viktig farled in i äldre bronsålder. Landskapet omkring Almby är något mer kuperat än vid Uppsalaslätten närmare staden, men dalgången är fortfarande relativt flack. Gårdarna i bygden ligger ofta på gränsen till där mer höglänt och steng skogsmark tar vid, medan åkermarkerna sträcker sig ner mot ån till. Almby's utmark fortsätter drygt 1 200 meter norrut från byn och består av skogsmark med enstaka sankpartier och skogbeväxt hållmark.

Almby tillhör Vänge socken, men ligger nära sockengränsen mot Läby. Läget intill den gamla landsvägen mellan Sala och Uppsala gör dock att byn knappast kan ses som avlägsen. Både Vänge kyrka och Läby kyrka ligger på ett promenadavstånd runt 2,5 kilometer från Almby. I äldre tid tillhörde båda socknarna Ulleråkers härad, som hade sin tingsplats vid Bondkyrkan nära Uppsala slott, i häradets östligaste del. Väster om Vänge övergår den uppodlade slättbygden gradvis i skogsbygd.

Fornlämningsbild

Hågaåns dalgång, inklusive Vängeån, är ett riksintresse för kulturmiljövården tack vare sina rika fornlämningsmiljöer, inte minst bronsåldersmiljön runt Håga med storhög och kulthus. Det finns också intressanta järnålderslämningar och -miljöer i dalgången med runstenar, gravfält och kommunikativa

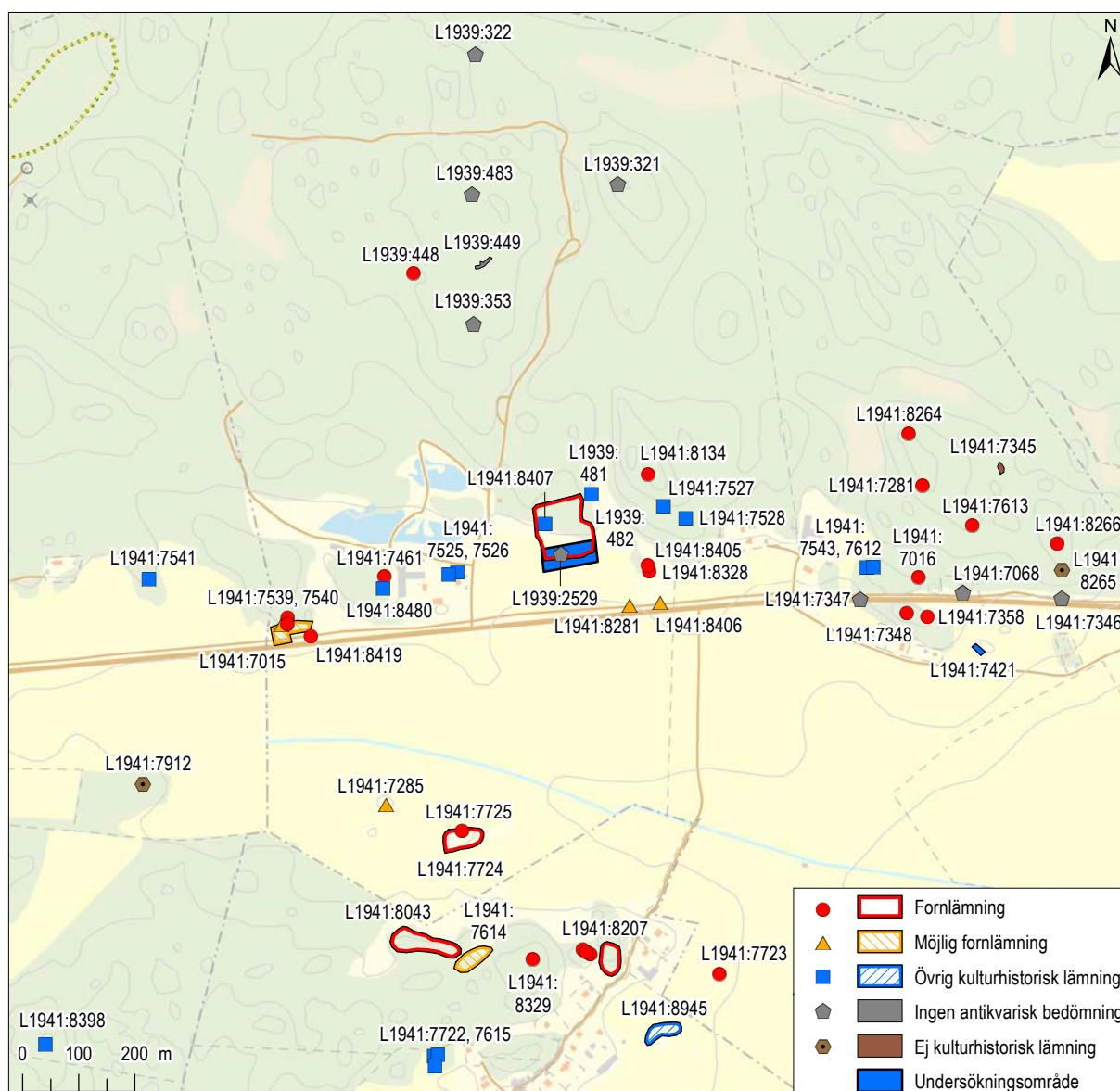
Figur 5. Hågaåns dalgång sträcker sig österut mot Uppsala. I samband med enskiftet på 1820-talet flyttade en av gårdarna i Almby från undersökningsområdet till gårdsläget med det vita huset längre bort i bild, som då fick namnet Lilla Almby. Fotograferat med drönare från väster. Spridningstillstånd från Lantmäteriet med ärendenummer LM2021/020289.

lämningar som vadställen och hålvägar. Tre kilometer sydöst om Almby vid Läby-Vadbacka ligger till exempel en storhög som är 30 meter i diameter, med förmodad datering till yngre järnålder.

Det finns endast ett fåtal kända lämningar från stenåldern i närområdet. Vid utredningen inför den planerade bergtäkten gjordes inventering och sökschaktning vid boplatslägen (Bondesson 2014). Då påträffades två boplatser av mesolitisk karaktär i skogsmarken norr om undersökningsområdet (L1939:448 och L1939:353). Boplatslämningarna,

som låg på mindre öar i skärgården när de användes, identifierades genom av fynd av slagen hälleflinta, kvarts, kvartsit och porfyr. I Historiska museets samlingar finns två enkla skafthålsyxor av grönsten som har hittats på Almby's ägor, men det är oklart var. Yxorna dateras till senneolitikum (SHM 8853:71 och SHM 8853:158).

Närmiljön kring undersökningsområdet präglas i mycket av lämningar från bronsålder eller äldre järnålder (figur 6). Omkring 100 meter sydöst om undersökningsområdet finns två skärvstenshögar

Figur 6. Närområdet med lämningar som registrerats i Kulturmiljöregistret (KMR). Mot bakgrund av Fastighetskartan, skala 1:12500.

(L1941:8328 och L1941:8405) samt en boplats (L1941:8281 och L1941:8406) som delundersöktes på 1990-talet, vid bygget av gång- och cykelväg längs med väg 72 (Fagerlund och Rosborg 1994). Vid undersökningen hittades kulturlager, stolphål och härdar och boplatsen daterades till förromersk järnålder – folkvandringstid. Cirka 200 meter längre norrut, på ett bergskrön, ligger en större, röseliknande stensättning (L1941:8134; figur 7). På nästa höjd, 400 meter österut, finns ytterligare sex liknande stensättningar. Där har också en skärvstenshöj under sökts och daterats till äldre järnålder (L1941:7068).

Strax väster om Stora Almby, på två mindre höjder, ligger två stensättningar och en hög som sannolikt härrör från yngre järnålder (L1941:7015 med flera). Stensättningarna är övertorvade och 4,5 respektive 7 meter i diameter, medan högen är något större, cirka 10 meter i diameter. Till skillnad från många andra byar i Vänge socken finns det dock inget större gravfält av yngre järnålderstyp i Almby. Närmaste sådant finns istället i Nástuna, 700 meter söderut, med 35 gravar (L1941:8043). Vid Ekeby, 1,5 kilometer väster om undersökningsområdet, och något närmare

Vänge samhälle finns flera gravfält med högar och övertorvade stensättningar, med sammanlagt ett 70-tal gravar.

Tidigare undersökningar

Inför den planerade bergtåkten utfördes en arkeologisk utredning av hela exploateringsområdet 2013, med både inventering och sökschaktning (Bondesson 2014). Före utredningen fanns inga kända fornlämningar inom området för den planerade tåkten, och vid den nu delundersökta gårdstomten fanns endast en jordkällargrund registrerad som övrig kulturhistorisk lämning (L1941:8407). Vid den arkeologiska utredningen registrerades förutom gårdstomten två boplatser, fyra gränsmärken, en stensättning, en fågelfångstanläggning och två husgrunder från historisk tid (figur 6). En mindre omfattande sökschaktning utfördes längs den planerade vägsträckningen och på gårdstomten påträffades då en husgrund med trägolv, vilken har undersökts vid den nu aktuella undersökningen (hus 3). Vid utredningen grävde man då igenom delar av golvet med grävmaskin.

Figur 7. En röseliknande stensättning (L1941:8134), förmodligen från bronsålder eller äldre järnålder, belägen 200 meter nordöst om gårdstomten. Foto från väster.

2014 utförde Arkeologerna en förundersökning av gårdstomten, samt särskild undersökning av flera av de lämningar som påträffats vid utredningen (Westberg 2015). Tre mindre gränsrösen i skogsmarken undersöktes utan att några fynd påträffades (L1939:321 med flera). Man undersökte också den fågelfångstanläggning som ligger i hållmark drygt 500 meter norr om gårdstomten (L1939:449). Anläggningen utgjordes av tre stenrader som var lagda parallellt på ett bergskrön, samt flera stensamlingar inom en yta av 35 x 17 meter. I anläggningar som denna bedrevs jakt på skogsfågel som tjäder och orre med hjälp av snaror och nät, en metod som finns beskriven i ett antal folklivsuppteckningar och som förbjöds i lag 1864 (Lust 2018:23). I Uppland finns endast ett fåtal kända fågelfångst-

anläggningar av denna typ, som är som vanligast i Mellannorrland.

Vid förundersökningen av gårdstomten togs en relativt stor yta upp (figur 3) och flera kontexter delundersöktes. Man tog bland annat fram delar av samma husgrund som påträffats vid utredningen, samt ytterligare en husgrund i den västra delen av undersökningsområdet (hus 2, vilket tolkades som ett brygghus). Ett lager som framkom tolkades vid förundersökningen som rester av en vägbank. Vid metalldetektering av matjord och lager tillvaratogs bland annat 12 mynt, 19 knappar och en stjärnformad ströning (beslag) som eventuellt kan ha medeltida datering. Det äldsta myntet var daterat 1573 och ett silvermynt från 1729 hade tyskt ursprung.

ALMBYS HISTORIA I KARTOR OCH ARKIV

Medeltiden

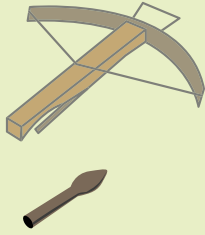
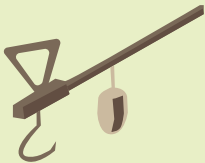

På 1540-talet fanns tre så kallade Sankt Eriks-hemman i Almby, det vill säga hemman som ägdes av Uppsala domkyrka (Dahlbäck m.fl. 1984:116ff). Bonden (landbon) på respektive gård arrenderade jorden av kyrkan. Före detta är det mer oklart hur många gårdar det fanns i byn. Det skedde dock flera jordabyten i Almby på 1300- och 1400-talen som visar att kyrkan inte var ensam jordägare i byn under denna period (figur 8). Den första skriftliga källan som omnämner Almby är ett brev från januari 1301 (SDHK 1933). Kristian, fogde åt kung Erik av Pommern, kungjorde då att han gjort ett jordabyte med ärkebiskopen i Uppsala. Kristian fick jorden i Almby i utbyte mot mark i Litslena socken. Byn kallas i brevet ”in villa Almby”. Detta är ett begrepp som vid tiden användes för en namngiven, självständig bebyggelseenhet (Rahmqvist 1996:16). Närmaste sätesgård låg under delar av medeltiden i Ekeby.

I november 1354 sålde en Karl Jakobsson nio öresland och ett halvt örtugaland i Almby till borgaren Tideke Drachun i Stockholm (SDHK 6797). I februari nästa år gav han Finvid i Körlinge, en närliggande gård, fullmakt att överlåta jorden till Tideke (SDHK 6829). Karl Jakobsson bad Finvid att säga till landbon Andres ”at han gyri honum allem ræt af the iordhenne afte hans vilia”. Detta är det första

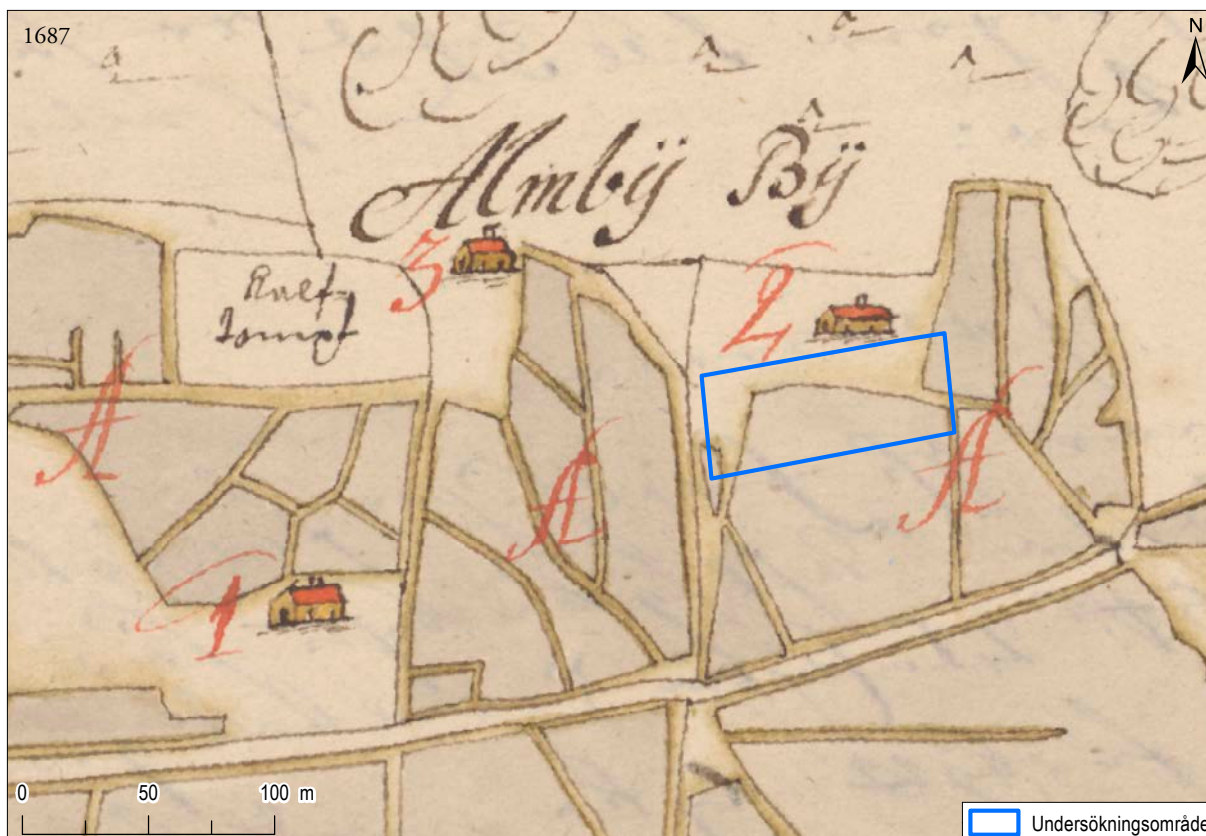
omnämmandet i skrift av en person som faktiskt bodde i Almby – bonden Andres. 1469 gav Margit Palingsdotter, änka efter rådmannen Magnus Birgersson i Stockholm, sitt ”fria frälse köpegods” i Almby till Uppsala Domkyrka (Dahlbäck m.fl. 1984:119). Eventuellt var det då som kyrkan blev ensam jordägare i Almby. I och med reformationen i mitten av 1500-talet övergick dock de tre Sankt Eriks-hemmanen i Almby till att bli frälsehemman.

1600-talet

På 1600-talet fanns tre hela hemman i Almby, enligt de jordeböcker som finns tillgängliga från 1641 och framåt. Fram till 1680-talet var gårdarna frälsehemman, där bönderna arrenderade marken av en frälse jordägare. Hemmanen arrenderades oftast ut på sex år i taget, mot en årlig avgift. I Vänge socken var en stor del av hemmanen på 1600-talet just frälsehemman (23 stycken år 1643), men det fanns precis som tidigare också många Sankt Erikshemman, ägda av Uppsala Domkyrka. I byarna Finsta och Bärby fanns några självägande bönder, men merparten av socknens invånare hyrde sin jord av antingen frälset eller kyrkan. Jordägare till de tre hemmanen i Almby var på den senare delen av 1600-talet, åtminstone från 1674, jungfru Anna Drake av den adliga släkten Drake av Intorp. Anna var dotter till Axel Drake, ståthållare på Skaraborgs slott.

	Gård	Ägare	Bonde	Händelse	Fynd
Medeltid	Almby	Fogden Kristian (1301) Karl Jakobsson (före 1354) Tideke Drachun (efter 1354) Margit Palingsdotter (före 1469)	Andres (1354)		 Armborstpil
		Uppsala domkyrka (1469)			
1500-tal	Östergården	Frälsehemman		Reformationen	
1600-tal			Nils Jönsson med hustru Margareta (1643)		 Motvikt på pyndare
		Anna Drake (1674) Elin Drake (1685) Kronan (1687)	Änkan Wahlborg (1677)	Karl XI:s reduktion (1680)	
				Almby rusthåll	
1700-tal			Lars Mattsson och Malena Jacobsdotter		 Del av tallrik från Vänge-Gustafsberg porslinsfabrik Vinglas-stjälk
			Maja Larsdotter (1748)		
		Jonas Persson (1763) Lars Jonsson (1779)		Storskifte Almby (1763)	
1800-tal		Lars Jonsson flyttar		Enskifte Almby (1825)	 Uniformsknapp med Gustav IV Adolfs monogram
				Ingen bebyggelse kvar (1860)	

Figur 8. Tidslinje över Almby (rött) och Östergårdens (grönt) historia enligt källmaterialet. I de medeltida källorna vet vi inte vilka handlingar som rör just Östergården. Illustration av Sverker Holmqvist, Arkeologikonsult.

Figur 9. Rektifierad ägomätningsskarta över Alby från 1687, med undersökningsområdet markerat. Lantmäteristyrelsens arkiv akt A18:56-7. Skala 1:3000.

I de tre frälsehemmanen i Alby bodde år 1643, då den första mantalslängden upprättades, totalt 13 personer som var 16 år och äldre (antalet yngre barn anges inte i mantalslängderna). På Östergården, den gård i byn som berörs av den arkeologiska undersökningen, var endast bonden Nils Jönsson och hans hustru mantalskrivna. När Nils dog några år senare, 1650, noteras hans änka Margareta tillsammans med en son över 16 år och en piga i mantalslängden. Ofrälse kvinnor namnges annars sällan i det äldre arkivmaterialet. I mantalslängderna från 1600-talet händer det att en änkas förnamn skrivs ut om hon står som arrendator för ett hemman, men sällan efternamnet. Ofta skrevs bara till exempel "Carl Erikssons änka". Trots det kan man läsa sig till att det 1677 var två änkor, Walborg på Östergården och Anna på Mellangården, som skötte varsin gård i Alby, samtidigt som båda deras hemman ägdes av jungfrun Anna Drake av Intorp.

I slutet av 1600-talet genomförde Karl XI flera reduktioner, där kronan med tvång köpte stora delar av adelns egendomar och samtidigt genomförde en storskalig omorganisering av krigsmakten. I samband med detta såldes två av hemmanen i Alby till kronan. Släkten Drake fick dock behålla ett hemman i Alby, som enligt jordeboken 1686 då ägdes av fru Elin Drake, Annas halvsyster (Anna dog 1685). Det var i samband med reduktionen som Alby blev rusthåll, det vill säga att de två krono-hemmanen blev befriade från vissa skatter i gengäld mot att de åtog sig att underhålla en ryttare med häst och utrustning. Alby rusthåll hörde till Norra Upplands kompani vid Livregementet till häst.

I samband med att kronan köpte två av hemmanen i Alby utfördes 1687 en ägomätning av byn och en karta upprättades (figur 9). På kartan är Albys tre gårdslägen utritade, med Östergården precis norr om undersökningsområdet. Husen är schematiskt utplacerade, men gränsen för gårdstomten verkar vara densamma som i senare kartmaterial.

1700-talet

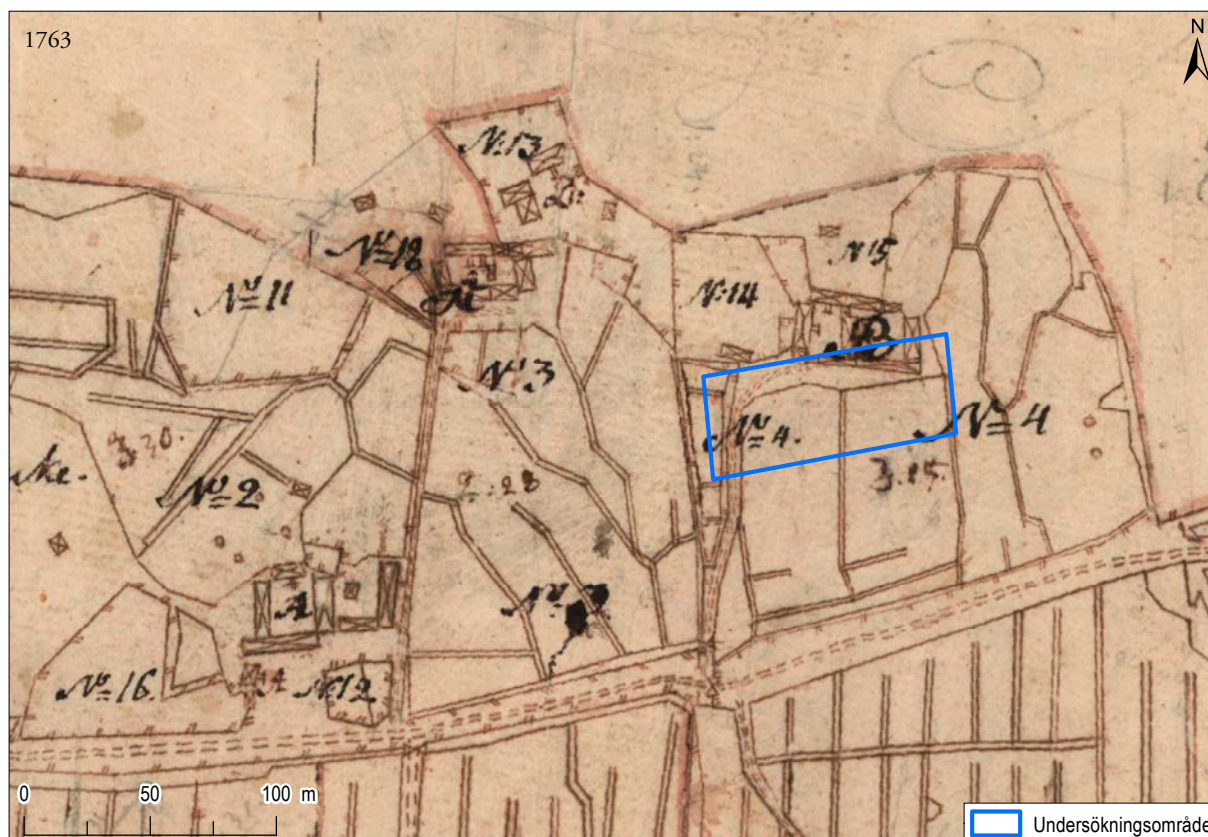
Under en stor del av 1700-talet var det Maja Larsdotter, född 1734, och hennes familj som bodde på Östergården. Det är oklart hur länge Majas föräldrar, Lars Mattsson och Malena Jacobsdotter, hade bott på gården, men ingen av dem var född i Almbys. Eventuellt köpte de gården av kronan i början av 1700-talet, eftersom Östergården i senare källmaterial betecknas som ett skattehemman. Maja var deras enda barn som överlevde till vuxen ålder och när hon föddes var Lars 52 år och Malena 46. När hennes far dog 1748 var Maja fjorton år gammal och ensam arvinge till Östergården (modern Malena blev hela 81 år och hann få sex barnbarn innan hon dog). Maja gifte sig två år senare med den tio år äldre Jonas Persson, född i Börje, förmodligen med en viss brådska eftersom gården behövde en husbonde. Jonas blev så småningom vald till tolvmän, det vill säga en av tolv nämndemän vid häradsrätten, och senare även riksdagsman, en utnämning som tyder på att han var väl respekterad i lokalsamhället.

Storskifte utfördes i Almbys 1763 och en karta upprättades även då (figur 10). Östergården var då ett

skattehemman där Jonas Persson står som ägare, medan rusthållet ägdes av notarien Daniel Thelaus och brukades av bonden Per Ersson, även han tolvman. Östergårdens bebyggelse bestod vid skiftet av en kringbyggd gård med ett hus i mitten av gården. På den här kartan är också vägen från landsvägen och upp till gården utritad. Gårdstomten hade ungefär samma utbredning som på kartan från 1687.

Jonas Persson avled redan 1771, vid 47 års ålder, då hans och Majas äldsta son Per var 20 år gammal. Under 1700-talet fanns kontinuerligt minst en, oftast två och ibland tre pigor på gården. Emellanåt, till exempel under de närmaste åren efter att Jonas dött, hade man också en dräng. Per flyttade 1779 och den andre sonen Lars tog över gården. Skattehemmanet delades sedan upp i tre delar när Maja Larsdotter dog 1799, 65 år gammal. Tre av hennes sex barn, bland annat äldste sonen Per, hade då redan dött unga och bland arvingarna nämns flera barnbarn.

Förutom en bouppteckning som gjordes då Maja Larsdotter dog 1799 finns även bouppteckningar från sent 1700-tal efter husfrun på Almbys rusthåll,

Figur 10. Rektifierad storskifteskarta över Almbys från 1763, med undersökningsområdet markerat. Lantmäterimyndigheternas arkiv akt 03-vän-18. Skala 1:3 000.

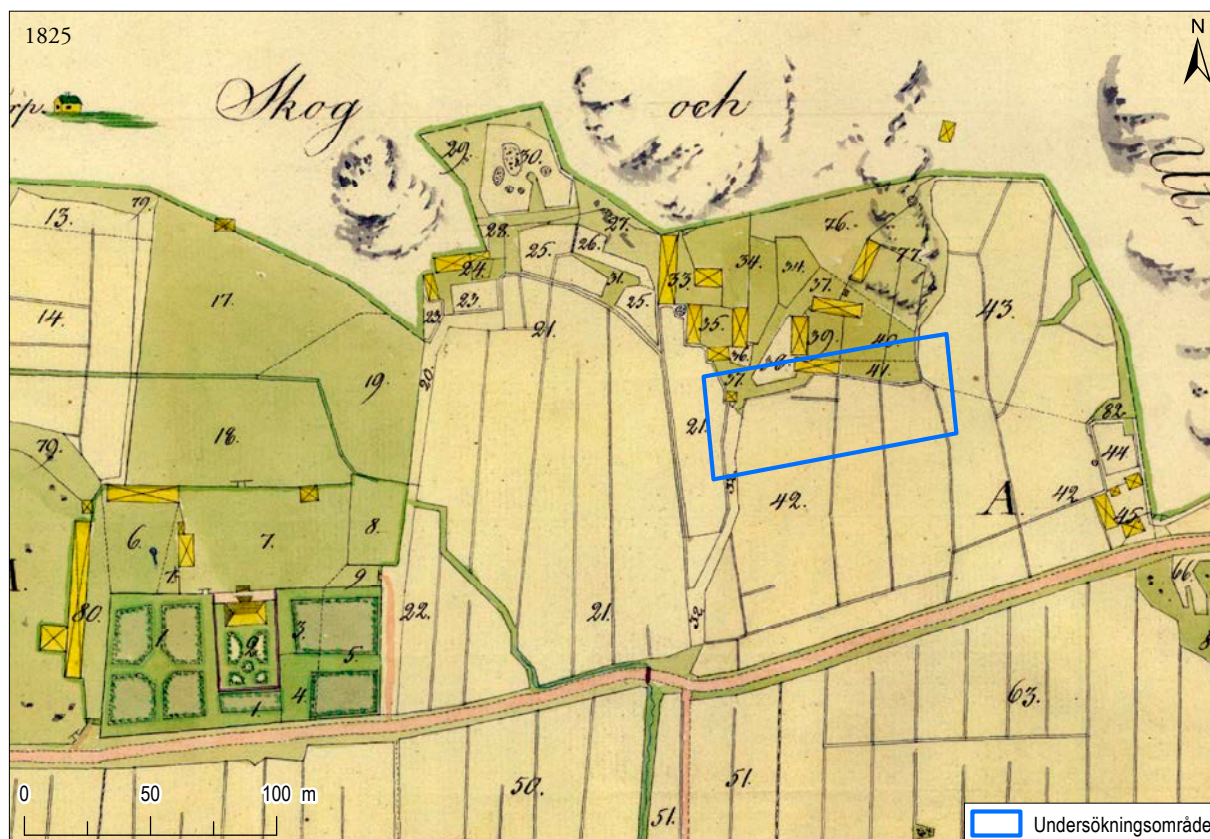
Birgitta Persdotter (död 1780), och torparhustrun Maria Olofsdotter Lundqvist (död 1794). De visar på relativt stora skillnader i välstånd mellan kvinnorna i Alby. Birgittas ägodelar uppgick till ett värde om över 125 riksdaler. Bland annat ingick en guldring och ett antal silver- och kopparföremål, liksom ett stort antal klädesplagg, betydligt mer än de andra kvinnorna. Hon ägde också en bok från 1777 av Olof Rönigk, rektor vid Katarina skola i Stockholm, om kristlig barnuppfostran. Maria Olofsdotters ägodelar var värda drygt 23 riksdaler, alltså en dryg sjättedel av Birgittas, och många av dem beskrivs som gamla och trasiga.

Maja Larsdotters bouppteckning räknar upp färre ägodelar än de två andras, vilket förmodligen förklaras av att hon var äldre än de två andra kvinnorna när hon dog och redan hade skänkt bort vissa ägodelar till sina barn. Bouppteckningen inkluderar till exempel inte några djur, sannolikt eftersom sonen Lars redan tagit över gården. Om man undantar värdet på skattehemmanet (vilket var 400 riksdaler) uppgår dödsboet till drygt 42 riksdaler, alltså nästan dubbelt så mycket som torparen Maria Olofsdotter men betydligt mindre än Birgitta Persdotter.

1800-talet

År 1825 genomfördes enskifte i Alby, en jordreform som innebar att en bys marker omfördelades så att varje gård fick ett sammanhängande stycke mark, dit respektive gård med byggnader flyttades. En detaljerad karta upprättades i samband med detta (figur 11) och de familjer som bodde på den gamla bytomten i Alby fick fyra år på sig att flytta. I senare kartmaterial, närmast den häradsekonomiska kartan från 1860-talet, finns ingen bebyggelse utmarkerad inom undersökningsområdet.

De sista som bodde på den undersökta delen av bytomten var bonden Lars Jonsson, son till Maja Larsdotter, och hans familj. De bodde på den östra delen av den gamla Östergården, som 1825 hyste två gårdar i stället för en. På den västra delen bodde Lars brorson, nämndemannen Jonas Fredriksson med familj. I kartakten beskrivs de båda gårdstomterna som trånga, med flera gamla och förfallna byggnader samt "obetydlig" trädgård. Dessutom hade Lars syster, änkan Magdalena Söderlund, en egen, mindre gård vid landsvägen sydöst om Östergården. Vid skiftet flyttade Lars och Jonas med familjer till det

Figur 11. Rektifierad enskifteskarta över Alby från 1825, med undersökningsområdet markerat. Lantmätarstyrelsens arkiv akt B79-2:2. Skala 1:3000.

som kom att kallas Lilla Alby, 400 meter bort. Magdalena flyttade till torpet Krogen, även det på familjens mark, omkring 800 meter längre österut längs landsvägen.

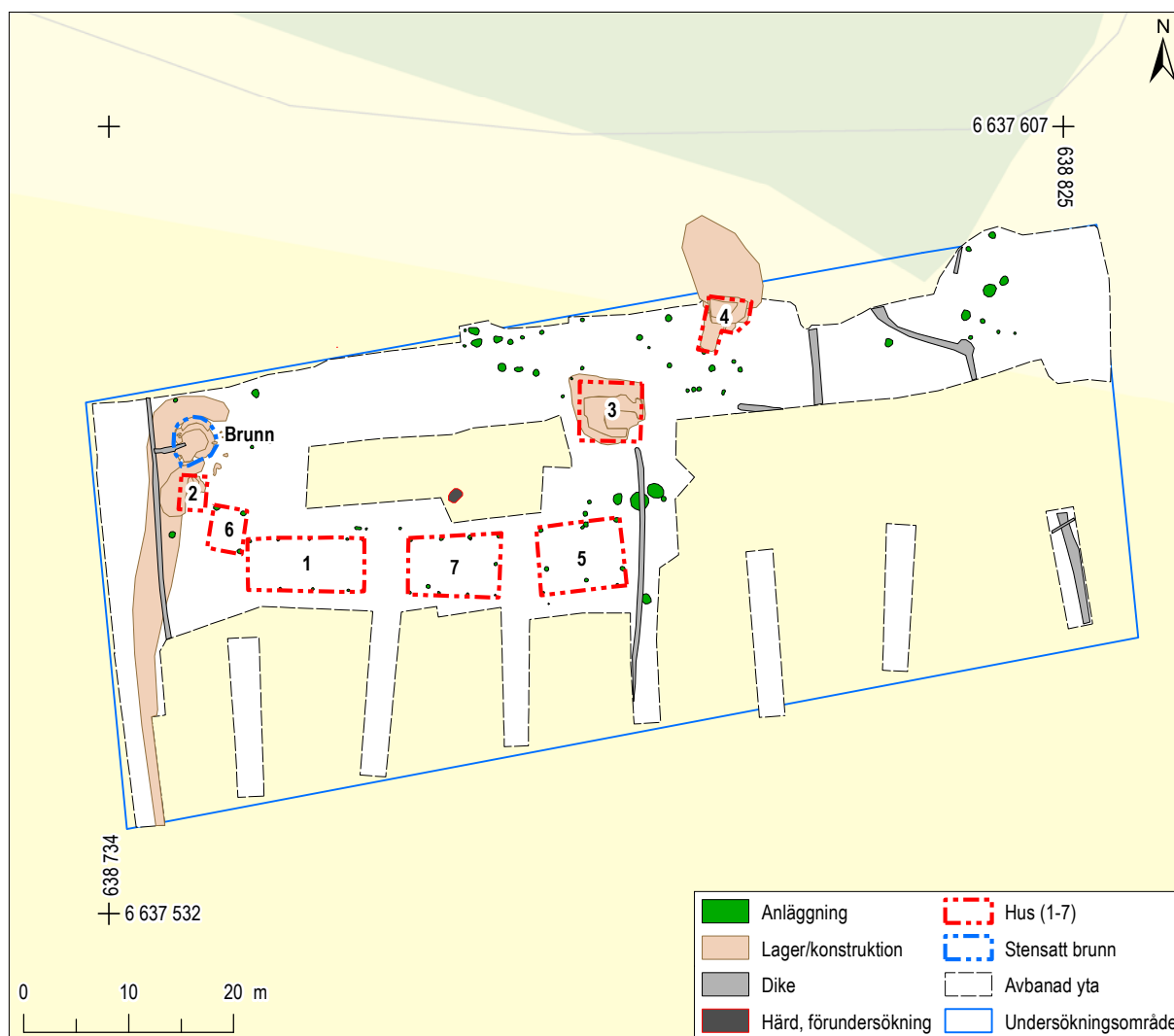
Kvar vid den gamla byn, som efter detta började kallas Stora Alby, var rusthället, ägt av hovintenden

Sven Johan von Engeström, och två torp. Rusthället var vid det här laget en rik gård med en stor, herrgårdsliknande mangårdsbyggnad. I kartakten finns en utförlig beskrivning av trädgården, som hade 72 fruktträd av äpple, päron, plommon och körsbär, och dessutom en ”vacker plantage af villda trån”.

ARKEOLOGISK UNDERSÖKNING – RESULTAT

Inom undersökningsområdet fanns bebyggelseämningar och anläggningar från historisk tid, medeltid och yngre järnålder (figur 12). Totalt 130 kontexter mättes in, varav 85 anläggningar i form av stolphål, härdar och gropar, samt ytterligare ett antal lager och

konstruktioner (bilaga 1). Fem inmätta kontexter utgick vid undersökning. Fyra stolphus påträffades, liksom tre husgrunder från historisk tid. På ytan fanns också tre brunnar, varav en stensatt brunn som det fortfarande stod vatten i under ploglaget.

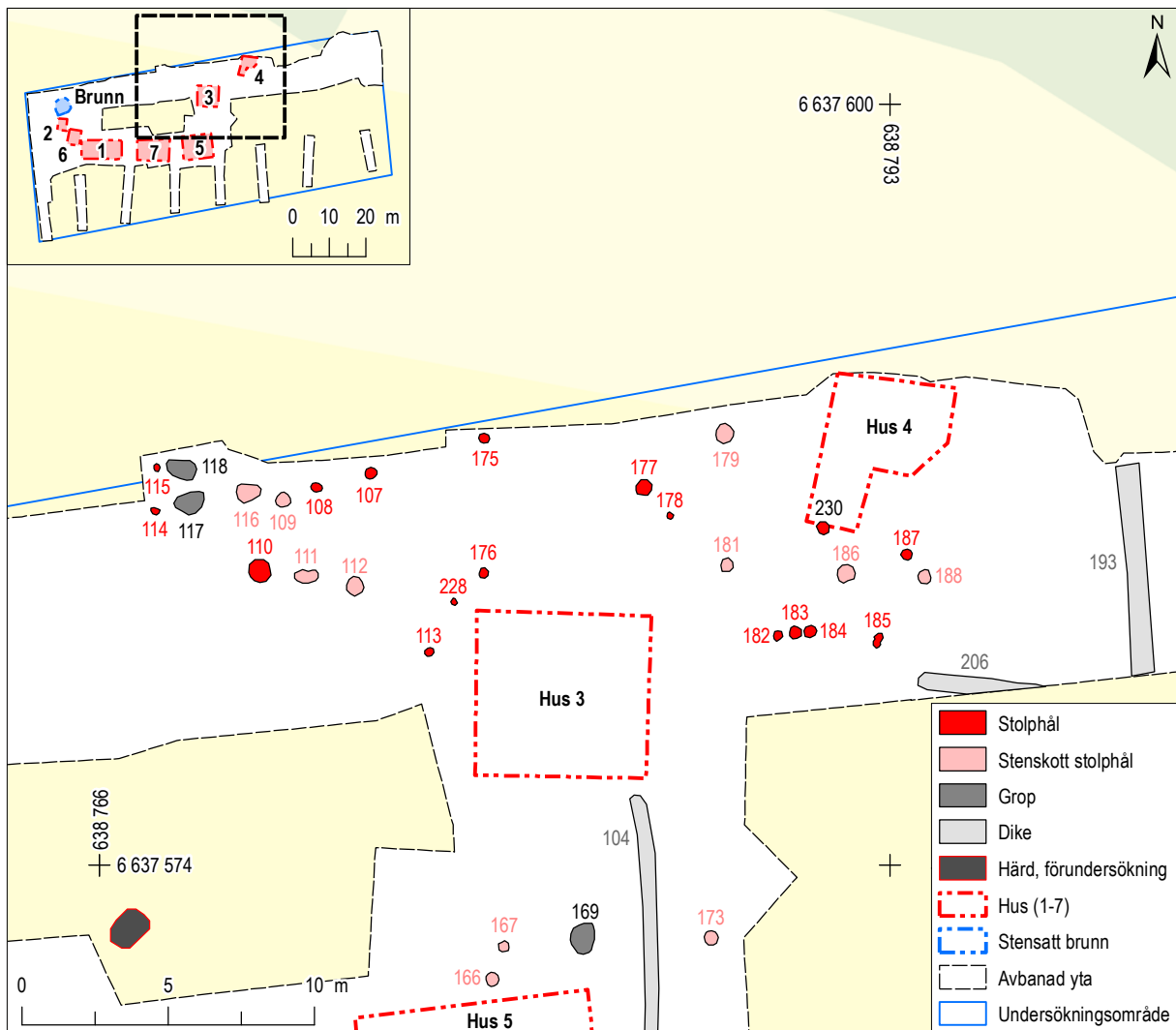
Figur 12. Undersökningsområdet med lager, konstruktioner och anläggningar. Mot bakgrund av Fastighetskartan, skala 1:700.

Anläggningar och hus från yngre järnålder och tidig medeltid

Totalt fyra stolphus har identifierats på ytan, samtliga i den södra delen av den avbanade ytan. Tre av stolphusen (hus 1, 5 och 7) låg på rad, vilket gjorde att de inledningsvis tolkades som ett treskeppigt långhus från bronsåldern. Tolkningen baserades på det faktum att en närliggande härd daterades till övergången mellan äldre och yngre bronsålder vid förundersökningen. ¹⁴C-analys av tre stolphål gav dock dateringar till yngre järnålder och tidig medeltid. Med detta i åtanke gjordes bedömningen att det med stor sannolikhet snarare rörde sig om flera mindre, enskeppiga hus än om ett långhus, särskilt som stolphålen är grupperade i tre koncentrationer med något olika karaktär. För alla tre husen gäller att

den södra raden stolphål är sämre bevarade än den norra, förmodligen på grund av plöjning. Det fjärde stolphuset (hus 6) var ett förmodat fyrstolphus med tre bevarade stolphål.

I den norra delen av den avbanade ytan fanns ytterligare en koncentration med stolphål, där det mycket väl kan gömma sig spår av en eller flera ytterligare huskonstruktioner och/eller hägnader (figur 13). Det går dock inte att uttyda några säkra konstruktioner, vilket kan bero både på att eventuella sådana har sin fortsättning utanför undersökningsområdet, samt att det finns bebyggelseämningar från senare tid på ytan. En stor del av stolphålen i området (till exempel 109, 177, 179, 184) hade välbevarade stolp-rester och innehöll tegel vilket tyder på att de inte är förhistoriska.

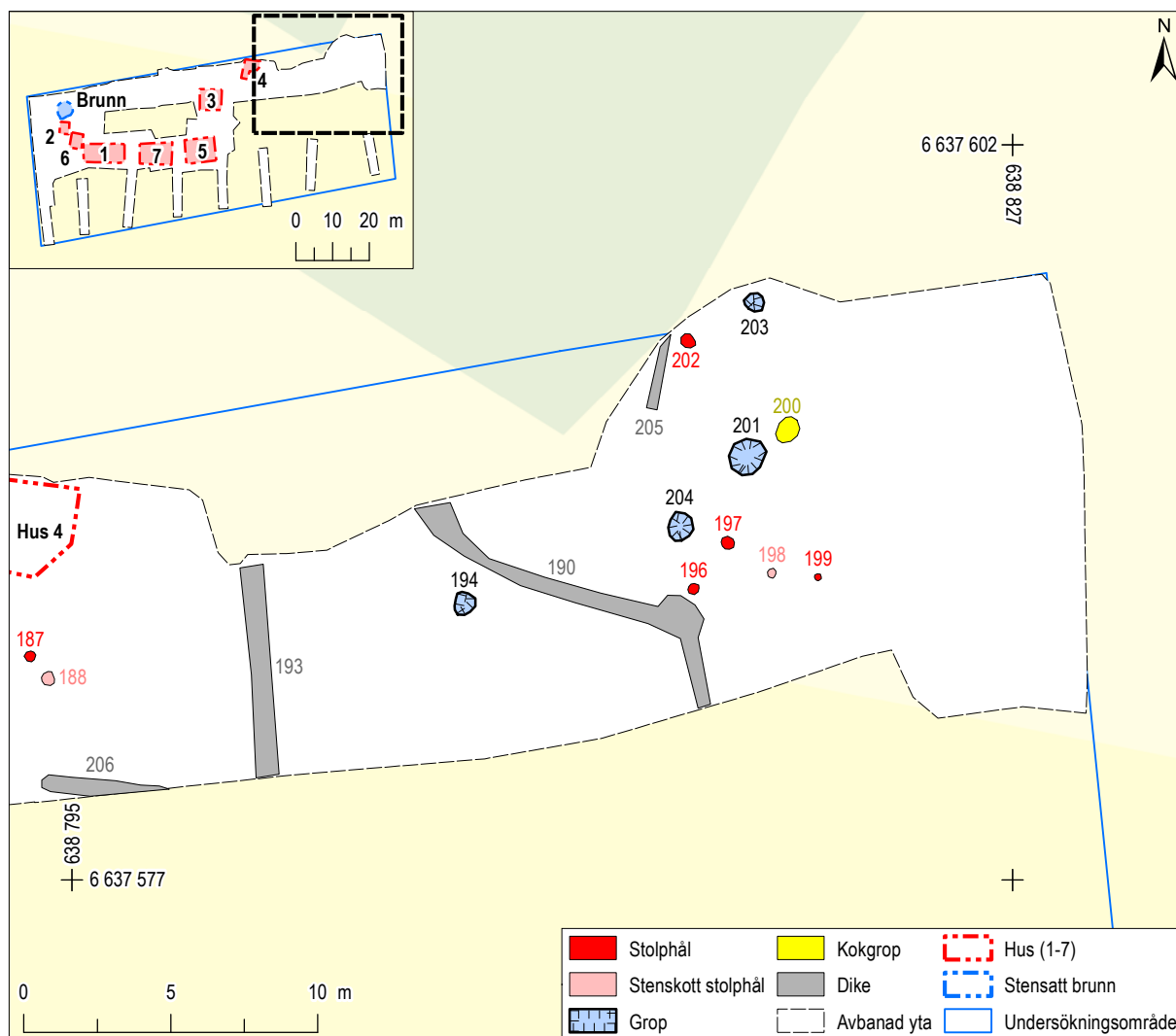

Figur 13. Anläggningar i undersökningsområdets norra del. Mot bakgrund av Fastighetskartan, skala 1:250. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:2000.

Även i den nordöstra delen av undersökningsområdet fanns några stolphål, samt en kokgrop och flera gropar (figur 14). Lämningarna i den här delen saknade daterande fynd och kan vara från förhistorisk tid, eventuellt rör det sig om utkanten av ett aktivitetsområde som då skulle ha fortsatt åt nordväst. Kokgropen (200; figur 15) var packad med skörbränd sten men innehöll endast mindre mängder kol och sot, vilket talar för att det rör sig om en kokgrop snarare än en grophärd. En lite större grop (201) som låg bredvid kokgropen innehöll hushållsavfall i form av förkolnade skalkorn, bröd-/kubbvete och ogräs som trivs i näringsrik jord (bilaga 3). Från gropen tillvaratogs också ett tå-/fingerben från häst, vilket är det enda identifierbara ben som tillvaratogs från en förmodat förhistorisk kontext (bilaga 4). Det påträffades inga övriga fynd av förhistorisk karaktär vid undersökningen.

Figur 15. En kokgrop (200) som påträffades i den nordöstra delen av undersökningsområdet. Foto från nordväst.

Figur 14. Anläggningar i undersökningsområdets nordöstra del. Mot bakgrund av Fastighetskartan, skala 1:250. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:2000.

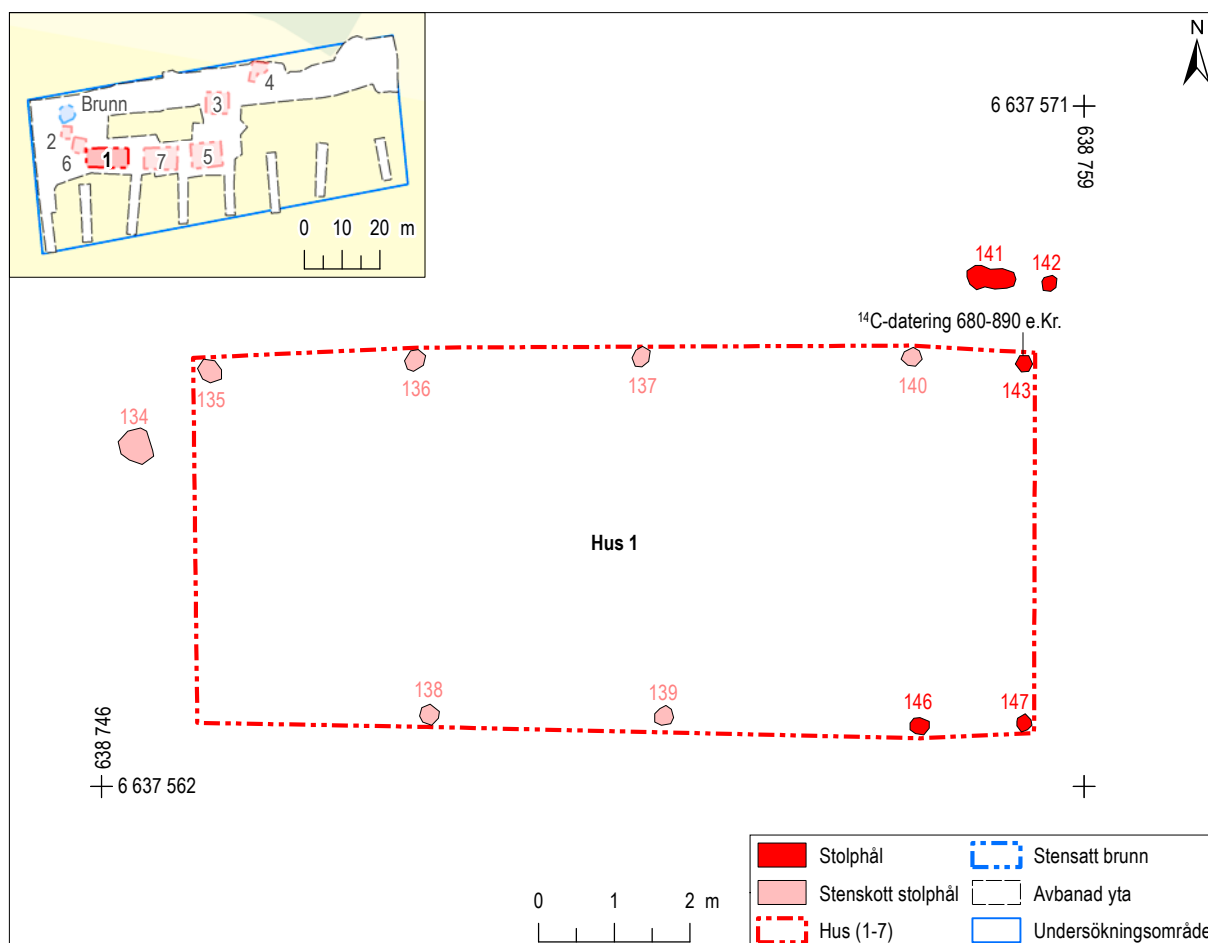
Hus 1

Huset var enskeppigt med fyra parvis takbärande stolppar samt ett par gavelstolpar i den östra änden (figur 16 och 17). Stolphålen längs den norra vägglinjen undersöktes, medan övriga plandokumenterades. Merparten av de takbärande stolparna var stenskodda och 0,25–0,32 meter i diameter. De två gavelstolparna hade inte stenskoning och var något mindre än de övriga. De var också något indragna i förhållande till närmaste par takbärande stolpar. I husets sydvästra hörn saknas ett stolphål, som skulle utgöra bockpar med stolphål 135. Huset låg dock i en svag sluttning åt sydväst, och det var tydligt vid avbaningen att den sydvästra delen plöjts djupare än resten. Det är därmed möjligt att hela huset inte är bevarat, och husets längd (11 meter) får ses som något osäker. Med tanke på storleken kan det inte uteslutas att det rör sig om ett bostadshus, även om ekonomibyggnad kanske är en mer sannolik tolkning eftersom de makrofossilprov som togs från huset endast innehöll mindre mängder kol samt

Hus 1	
Hustyp:	Enskeppigt stolphus
Funktion:	Ekonomibyggnad
Storlek:	11 x 5 m
Orientering:	Ö-V
Bockbredd:	4,7–4,9 m
Spannlängd:	1,5–3,6
Datering:	680–890 e.Kr.
Ingående kontexter:	135, 136, 137, 138, 139, 140, 143, 146, 147

Figur 16. Hus 1.

något enstaka ogräsfrö (bilaga 3). Samtidigt är det inte helt ovanligt i Uppland att merparten av stolphusen på järnåldersgårdar saknar sådant material (till exempel Ölund 2010), kanske på grund av att stolphålen redan vid husets konstruktion fyllts igen med kompakt lera och att delar av stolpen lämnats kvar när huset revs. En bit kol från hassel från stolphål 143 ¹⁴C-daterades till 680–890 e.Kr. (bilaga 5).

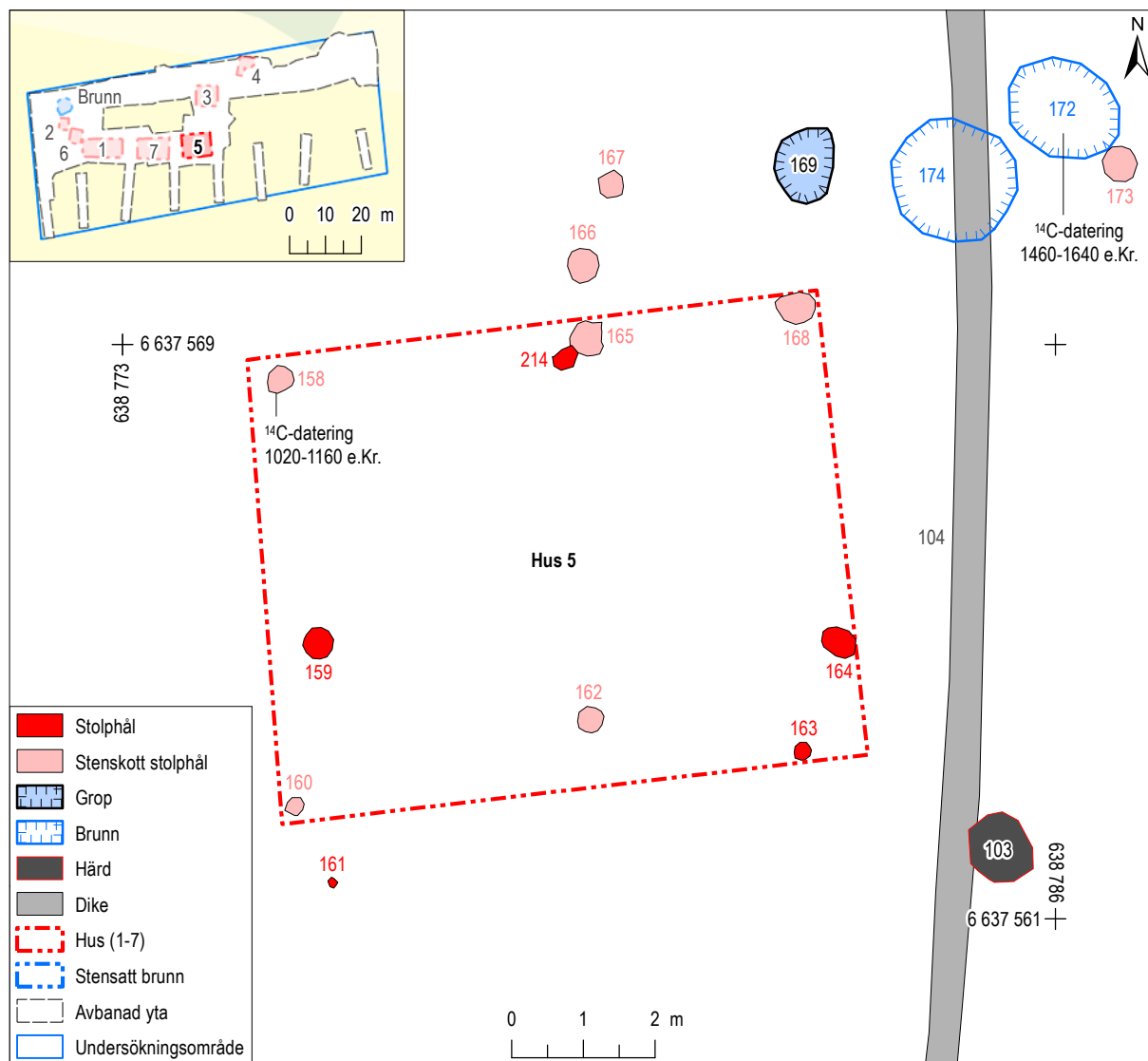
Figur 17. Hus 1, skala 1:100. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:2000.

Hus 5

Hus 5 har en något osäker utbredning och konstruktion, eftersom stolphålen i den södra delen av huset var dåligt bevarade. Att de tre stolphålen 158, 165 och 168 utgör en vägglinje (eller en del av en vägglinje) i en mindre byggnad är dock sannolikt (figur 18 och 19). Stolphålen liknade varandra till utformning och fyllning och låg på ett liknande avstånd från varandra som stolphålen i de andra enskeppiga byggnaderna. Möjliga takbärande stolpar i en södra vägglinje är stolphål 164 eller 159. Stolphål 158, i det nordvästra hörnet, var det enda stolphålet på ytan som hade bevarade stolprester. Trä från stolpen daterades till 1020–1160 e.Kr. (bilaga 5).

Hus 5	
Hustyp:	Enskeppigt stolphus
Funktion:	Ekonomibyggnad
Storlek:	8 x 6,5 m (osäker)
Orientering:	ÖNÖ–VSV
Datering:	1020–1160 e.Kr.
Ingående kontexter:	158, 160, 163, 164, 165, 168, 214, (159), (162)

Figur 18. Hus 5.

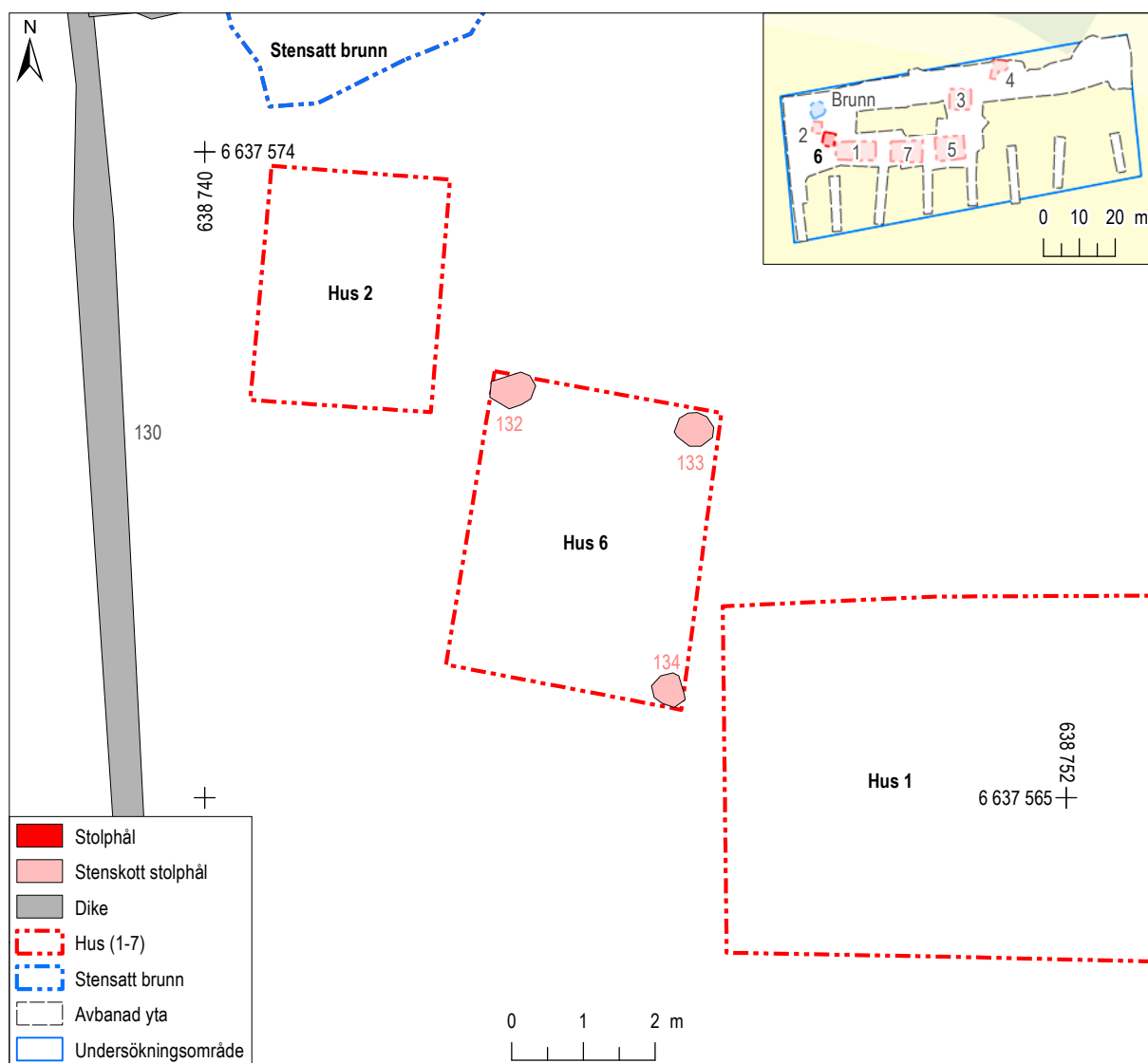
Figur 19. Hus 5 samt närliggande anläggningar, bland annat två brunnar från sen medeltid eller tidigmodern tid. Skala 1:100. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:2000.

Hus 6

Endast tre stolphål var bevarade från hus 6, ett förmodat fyrstolpshus (figur 20 och 21). De tre stolphålen var lika varandra till konstruktion, storlek och fyllning, med kraftig stenskoning och inslag av bränd lera. Den sydväst-sluttande markytan har förmodligen lett till att det fjärde stolphålet, i husets sydvästra hörn, har plöjts bort. Huset har inte daterats, men ligger för nära hörnet på hus 1 för att vara samtida med detta. Fyrstolpshus liknande detta förekommer från äldre järnålder och långt in i historisk tid. Ett av stolphålen (132) innehöll en bit lerklining med pinnavtryck, vilket tillsammans med avsaknaden av moderna fynd talar för en äldre datering till järnålder eller tidig medeltid, i likhet med de andra stolphusen.

Hus 6	
Hustyp:	Fyrstolpshus
Funktion:	Ekonomibyggnad
Storlek:	4,2 x 3,2 m
Orientering:	NNÖ-SSV
Datering:	-
Ingående kontexter:	132, 133, 134

Figur 20. Hus 6.

Figur 21. Hus 6, skala 1:100. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:2000.

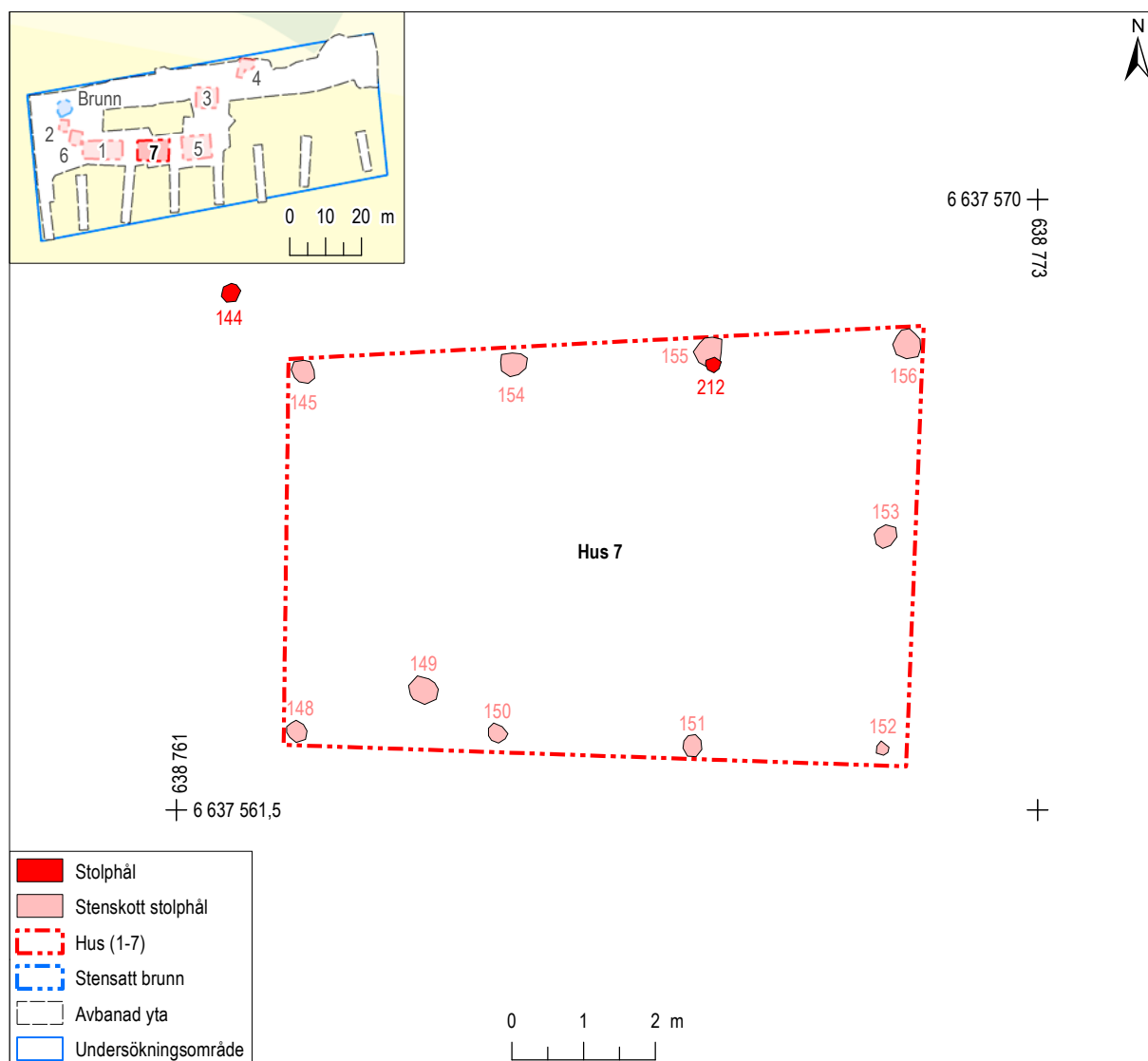
Hus 7

Liksom hus 1 var hus 7 ett enskeppigt stolphus med fyra parvis ställda, takbärande stolppar (figur 22 och 23). Husets form var, ovanligt nog, något trapetsoid. I husets östra gavel fanns en tredje gavelstolpe mellan de två takbärande hörnstolparna, på samma avstånd från dessa som spannlängden mellan de takbärande stolparna (2,8 meter). Detta skulle kunna tyda på att huset har byggts med skiftesverksteknik, där väggarna består av liggande plankor som fälls in i stolpar med spår. Den extra gavelstolpen skulle inte vara nödvändig i ett hus som byggts med resvirke/stavverk (det vill säga med stående plankor). Det finns visserligen ingen motsvarande gavelstolpe i husets västra gavel, men detta kan förklaras av att husets ingång har legat där. Samtliga stolphål i hus 7 var stenskodda. I fyllningen fanns enstaka kolbitar och något ogräsfrö

Hus 7	
Hustyp:	Enskeppigt stolphus
Funktion:	Ekonomibyggnad
Storlek:	9 x 6 m
Orientering:	Ö-V
Bockbredd:	5–5,6 m
Spannlängd:	2,7–2,9 m
Datering:	1040–1230 e.Kr.
Ingående kontexter:	145, 148, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 212, (149)

Figur 22. Hus 7.

(bilaga 3). Kolbitarna var mycket små, varför en bit ek från stolphål 155 skickades på ¹⁴C-analys, trots att detta träslag kan ha en hög egenålder. Provet daterades till 1040–1230 e.Kr. (bilaga 5).

Figur 23. Hus 7, skala 1:100. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:2000.

Senmedeltida lämningar och fynd

Förutom hus 5 och 7, med ¹⁴C-dateringar till tidig medeltid, representeras perioden av ett fåtal fynd (figur 24), samt en senmedeltida eller tidigmodern brunn. Två armborstpilspetsar påträffades, den ena (F1000:115:1) vid metalldetektering av matjorden och den andra (F171:1971:1) på golvet till hus 3, en källare från 1700-talet. Båda spetsarna hade holk och relativt korta huvuden med rombiskt tvärsnitt (figur 24). Denna typ av armborstpilspetsar användes i strid under hög- och senmedeltid.

Ytterligare några fynd är inte möjliga att datera säkert men skulle kunna vara från medeltid. Ett sådant matjordsfynd är ett cylindriskt viktloд i bly med ögla av järn i toppen (F1000:271:1; figur 24).

Viktloдet är av en typ som används till så kallade pyndare, det vill säga en hävstångsvåg med utbytbar, rörlig motvikt (till skillnad från ett besman, där motvikten är fäst vid stängen). Liknande viktloд förekommer från yngre järnålder och in i modern tid. Både pyndare och besman förbjöds 1638 för användning inom handel, men fick användas även senare för husbehov. Skaftet till en nyckel som påträffades i undersökningsområdets norra del är även det av en typ som förekommer både under medeltid och senare historisk tid (F1000:131:1; figur 24). Vid förundersökningen 2014 påträffades inte heller några säkert medeltida fynd, men ett fåtal föremål har getts en datering till medeltid eller efterreformatorisk tid, såsom en dubbelknapp av bly och en del av en stjärnformad ströning (Westberg 2015).

Figur 24. Urval av föremål.

A–C har fotograferats av Max Jahrehorn, Oxider. Skala 2:1.

A. Medeltida armborstpilspets (F1000:115:1; konserverad)

B. Medeltida armborstpilspets (F171:1971:1; konserverad)

C. Viktloд (F1000:271:1; konserverad) i bly till pyndare

D. Skaftet till en nyckel (F1000:131:1; okonserverad) med datering till medeltid eller senare historisk tid.

0 1 2 cm

Figur 25. Brunn 172 i profil, samt stolphål 173 till vänster om denna. Brunnen var 1,2 meter djup. Foto från öster.

Brunn 172 och 174

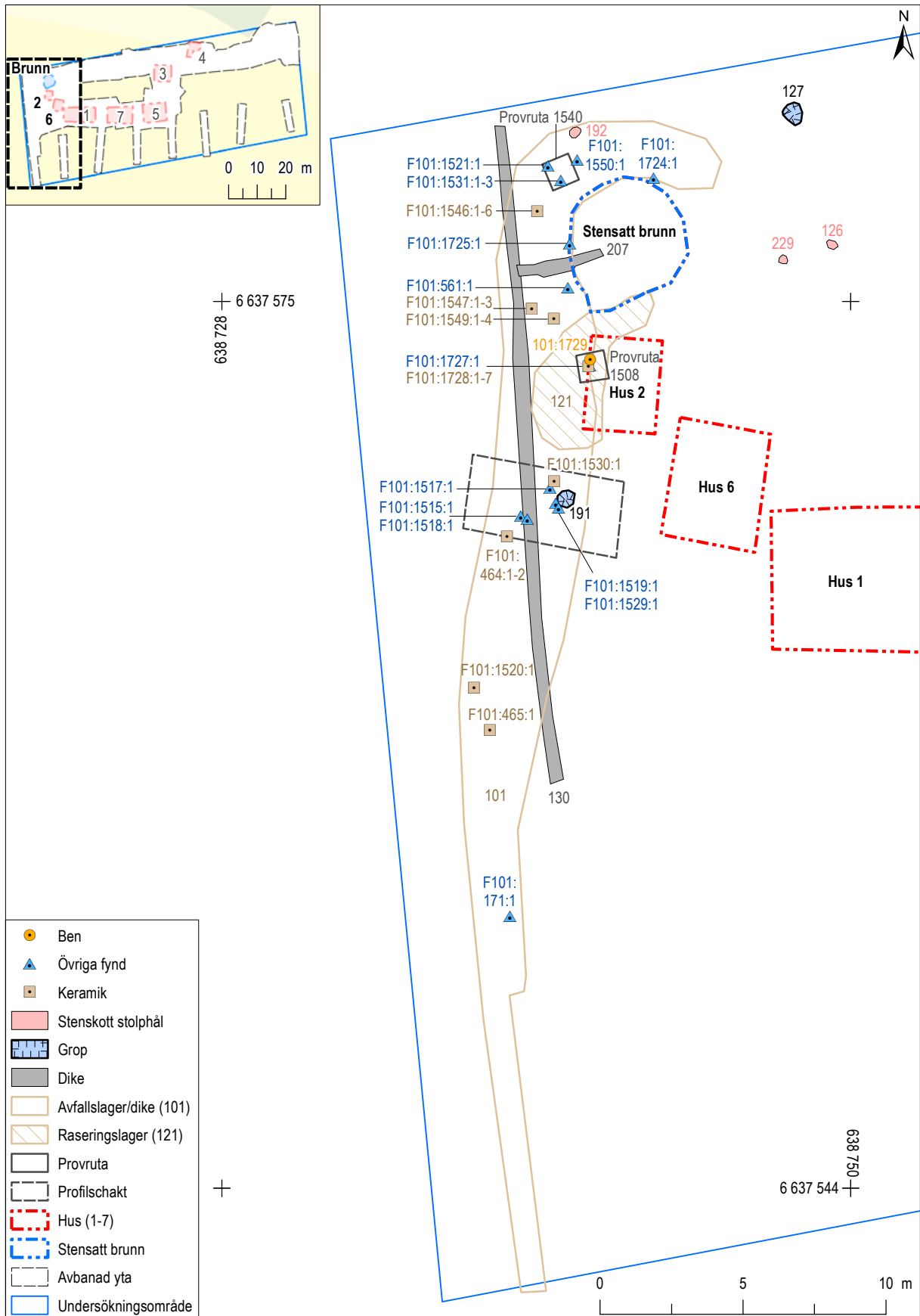
Den senmedeltida brunnen är en av två som var belägna intill varandra i undersökningsområdets mitt (172 och 174; figur 19). Brunnarna var snarlika i djup och utformning och det är troligt att man har grävt den andra brunnen efter att den ena sinat, förmodligen inom en ganska kort tidsrymd. De två brunnarna var 1,2 (172) respektive 1,3 (174) meter djupa. Båda innehöll någon enstaka tegelbit i den övre delen av fyllningen men inga andra, daterande fynd. Brunn 174 överlgrades dock av ett dike som finns markerat på en karta från mitten av 1700-talet. I brunnens fyllning påträffades drygt 300 gram obrända ben från nötkreatur och får/get (bilaga 4). Kol från brunn 172 ¹⁴C-daterades till 1460–1640 e.Kr. (bilaga 5). Intill brunn 172 var även ett stolphål (173; figur 25), vilket inte går att knyta till någon konstruktion. Ibland finns stolphål från en brunnsvängel (det vill säga en hävstångsanordning för att hämta upp vattnet) på någon eller några meters avstånd från brunnen och det är möjligt att stolphål 173 eller något av de andra stolphålen i närheten (till exempel 166 eller 167) härrör från en sådan.

Historisk bebyggelse

Från gårdens senare bebyggelse fanns tre husgrunder (hus 2, 3 och 4) och en brunn bevarade inom undersökningsområdet. Samtliga dateras till 1700-tal och tidigt 1800-tal. En av husgrunderna (hus 4) fortsätter utanför området. Totalt tio lager och 36 sten- och träkonstruktioner har mätts in i anslutning till bebyggelsen. Ett lager (101) som påträffades vid förundersökningen tolkades då som en möjlig väglämning, detta visade sig dock inte vara fallet.

Lager 101

Lagret tolkades som en möjlig väglämning vid förundersökningen, men detta har inte kunnat bekräftas vid slutundersökningen. Lagret undersöktes med två rutor och ett större schakt (figur 26). Ingen vägbank, hjulspår eller liknande påträffades, utan det verkar snarare röra sig om ett brett dike där avfall ansamlats. I det historiska kartmaterialet är också ett dike utritat längs med vägen från gårdstomten till landsvägen. Lagret har sannolikt ackumulerats

Figur 26. Lager 101 i den västligaste delen av undersökningsområdet, skala 1:200. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:2000.

under en längre tid och var heterogent men utan några tydliga faser. Nedgrävningen var som djupast 0,4 meter.

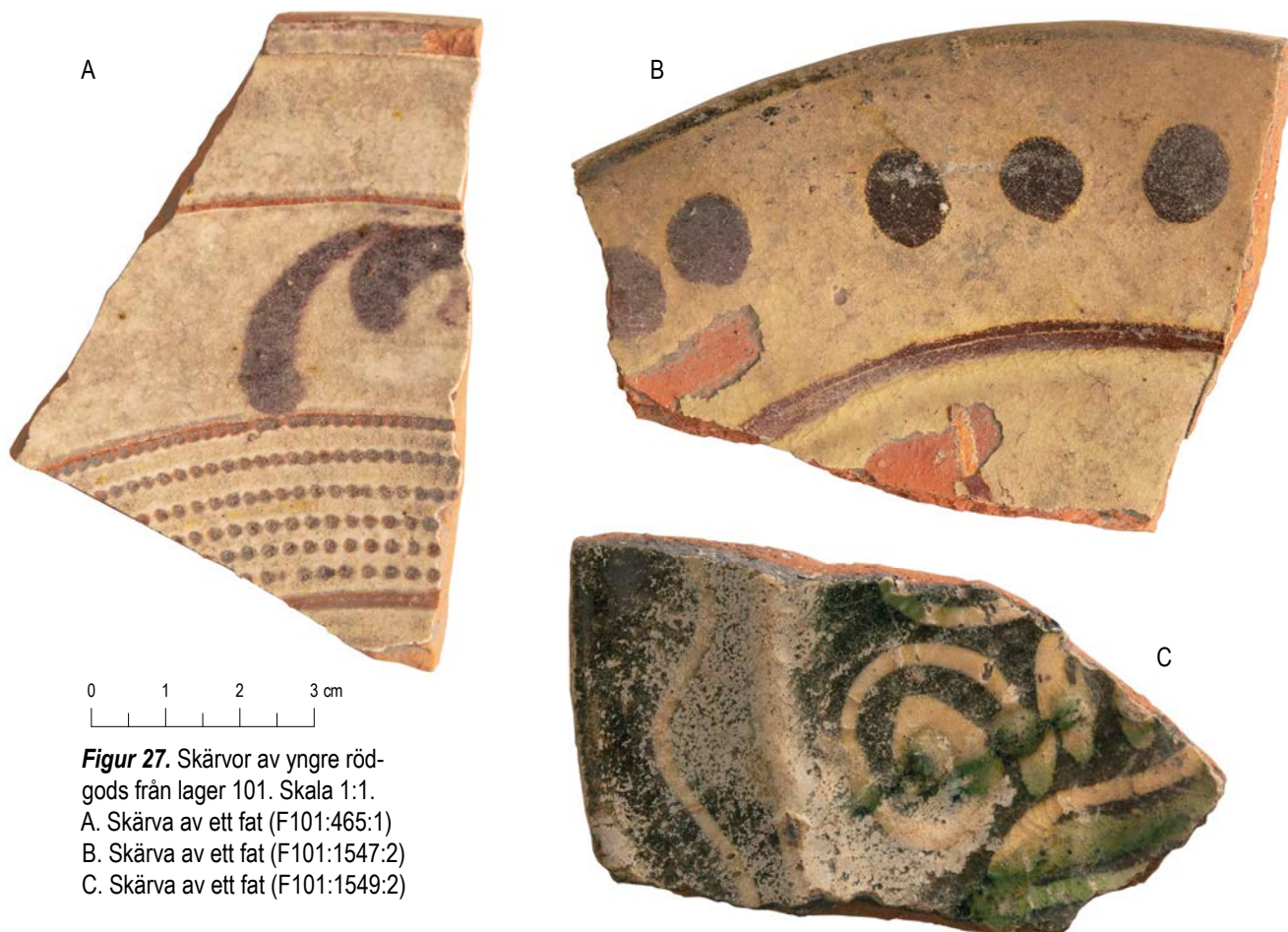
Lager 101 överlagras av ett raseringslager från hus 2, en bryggstuga från tidigt 1800-tal. Det verkar förhålla sig till husets västra sida, och omger den sten-satta brunnen strax norr om brygghuset. Samtidigt överlagras det av ett dike (207) som avvattnar brunnen och ansluter till ytterligare ett dike som grävts genom lagret (130). Detta tyder på att lager 101 fanns där när man konstruerade brunnen. Det äldre diket hade alltså då fyllts igen, varpå man grävde ett nytt dike med ungefär samma sträckning.

Totalt omkring 100 gram djurben tillvaratogs från de provrutor som togs upp i lagret, de flesta från nötkreatur men även svin och fågel finns representerat (bilaga 4). Det fanns inga ben från gnagare eller gnag-spår på några av benen, vilket annars ofta förekommer i avfallslager. Däremot påträffades fyra fragment av groda. Detta förhållande beror förmodligen på att diket varit delvis vattenfyllt.

Figur 28. Kinesiskt porslin (F101:464:1).
Skala 2:1.

De fynd som tillvaratogs från lagret, merparten från undersökningsrutorna och profilschaktet, kommer framför allt från 1700- och 1800-talen. Bland annat påträffades ett huvud och tre skaftdelar från kritpipa, flera knappar och en bit slagg. Skärvor av yngre rödgodskeramik förekom framför allt i de övre delarna. Ett urval tillvaratogs, bland annat en skärva av ett fat med grön blyglasyr med datering till 1600-tal eller första hälften av 1700-talet (F101:1549:2; figur 27). Merparten av fynden var dock av yngre typ. Utöver det yngre rödgodset påträffades också en skärva

Figur 27. Skärvor av yngre rödgods från lager 101. Skala 1:1.
A. Skärva av ett fat (F101:465:1)
B. Skärva av ett fat (F101:1547:2)
C. Skärva av ett fat (F101:1549:2)

Figur 29. Yngre rödgods (F101:1520:1), sannolikt från den lokala porslinsfabriken Vänge-Gustafsberg. Skala 1:1.

kinesiskt porslin av Batavia-typ, med blå dekor på insidan och brunglaserad utsida (F101:464:1; figur 28). Denna typ av porslin importerades till Sverige av Ostindiska kompaniet under 1700-talet. Ett intres-

sant fynd är också flera skärvor av ett fat eller tallrik av ett ljust drejat rödgods utan glasyr, med så kallad "feather-edge"-dekor (F101:1520:1; figur 29).

Figur 30. Den stensatta brunnen rensas fram. Det stod fortfarande vatten i brunnen. Foto från nordväst.

Stensatt brunn

I anslutning till lager 101, i undersökningsområdets västra del, fanns en stensatt brunn med en förhållandevis avancerad konstruktion (figur 30). Eftersom det fortfarande stod vatten i brunnen, samt att den var möjlig att datera med hjälp av fynd, grävdes inget profilschakt. Brunnshålet (208; figur 32) var en meter i diameter och täcktes av en större sten vilken lyftes bort med grävmaskin. Det omgavs av en stenkonstruktion (120) som var 3,5 meter i diameter (figur 33). De yttre delarna av konstruktionen var omkring 0,5 meter höga i förhållande till brunnshålet och har förmodligen fungerat som en syll för en överbyggnad av trä, då det fanns trärester på och omkring stenkonstruktionen, liksom ett flertal spikar.

Stenkonstruktionens mitt täcktes av ett återfyllnads-lager av sandig lera (119). I den norra delen täcktes den delvis av ett lerlager (122) som förmodligen hade som syfte att stötta konstruktionen. Brunnens södra del var skadad men kanske har ett liknande konstruktionslager funnits även där. I den västra delen fanns ett grävt dike (207) för avvattning av brunnen vid höga vattenflöden, vilket anslöt till

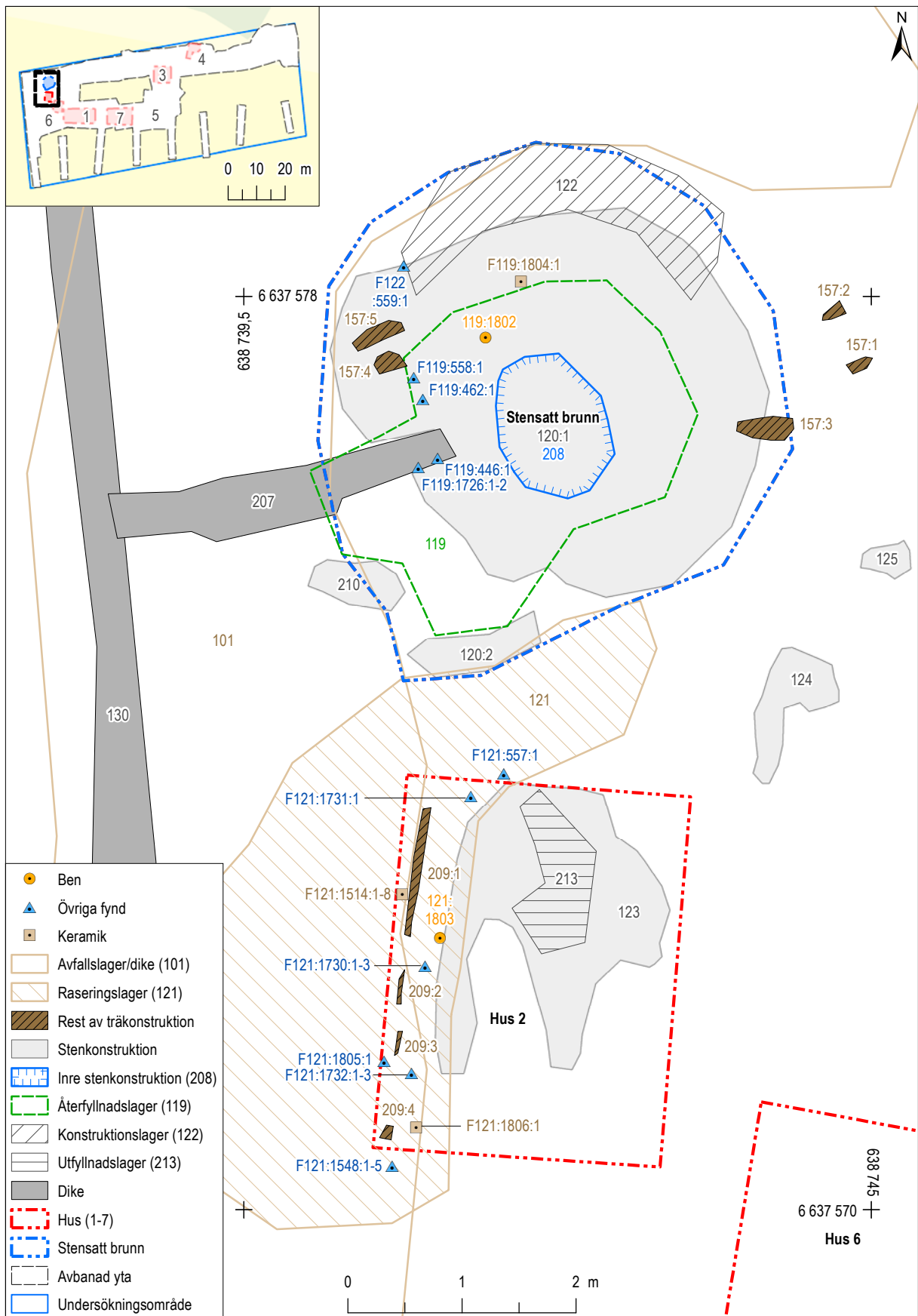
ett annat dike. Här fanns också två möjliga tröskelstenar (210). Brunnen har med stor sannolikhet använts samtidigt som hus 2 som är utmärkt på kartan från 1825. Fyndmaterialet från konstruktionen inkluderar yngre rödgerskeramik, ett skospänne och ett fragment av en eventuell medicinflaska.

Hus 2

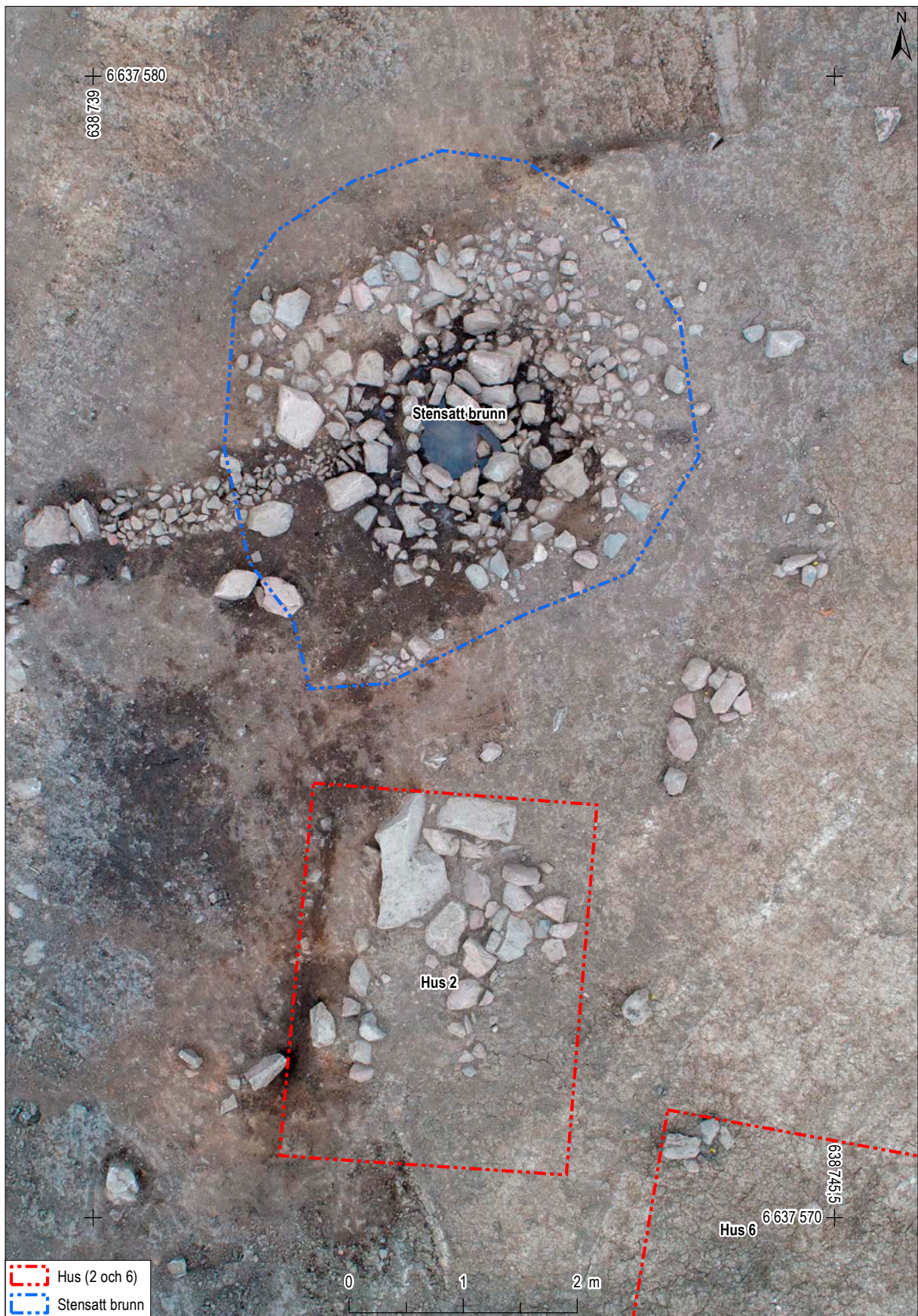
Söder om den stensatta brunnen, omedelbart öster om lager 101, fanns rester av en husgrund i form av ett raseringslager, fragmentariska rester av en stensyll, trärester och ett eventuellt fundament till en spis eller liknande (figur 31 och 32). Lämningen är med stor sannolikhet samma hus som finns utmarkerat på kartan från år 1825, där benämnt som bryggghus.

Hus 2	
Hustyp:	Syllstenshus
Funktion:	Bryggghus
Storlek:	Okänd (minst 3,3 x 2,5 m)
Orientering:	NNÖ-SSV
Datering:	1800-tal
Ingående kontexter:	121, 123, 209, 213

Figur 31. Hus 2.

Figur 32. Den stensatta brunnen och hus 2, skala 1:50. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:2000.

Figur 33. Lodfoto över den stensatta brunnen samt hus 2, efter det att lager 119 samt merparten av lager 121 grävts bort. Fotograferat med drönare. Skala 1:50.

Figur 34. En samling knappar från hus 2, ett brygghus (F121:1548:1–5).

Brunnen finns inte med på kartan, men det är ändå troligt att den är samtida med huset, med tanke på verksamheten på platsen. Brygghus hade ofta flera funktioner och kunde användas inte bara vid ölbrygging utan även vid tvätt, bakning och annan matlagning. Raseringslagret (121) innehöll förkolnade kärnor av bröd-/kubbevete, något som framför allt användes till brödbak (bilaga 3). Vid förundersökningen identifierades också rågkärnor och förkolnat bröd i raseringslagret (Westberg 2015:21).

Resterna av byggnaden var för fragmentariska för att säkert avgöra dess utbredning, men den västra väggen representeras eventuellt av en stenkonstruktion och, utanför denna, rester av en stock eller planka som täcktes av raseringslagret 121. Lagret förhöll sig i övrigt längre väster och norr om stenkonstruktionen, där lager 101 följde omedelbart under 121. Lagret innehöll rikligt med bränd lera och fragmentariskt tegel och representerar sannolikt rester av husets murstock uppblandat med brukningslager från en spis eller ugn. I den provruta som togs upp i lagret tillvaratogs totalt drygt 140 gram ben (bilaga 4). Merparten av fragmenten kom från nötkreatur och tamsvin, men det förekom också får/get samt ben från hund och katt. De två husdjursbenen talar för att materialet inte utgör rester från matlagning utan snarare allmänt avfall från gården. I hela lagret förekom också fönsterglas, fragmentarisk keramik samt spikar och nitar.

Samtliga fynd som tillvaratogs från hus 2 kommer från ytan kring den förmodade västra vägglinjen. Det rör sig bland annat om yngre rödgoods med brun blyglasyr, fragment av glaskärl, en liten skärva kinesiskt porslin samt en bit fajans med vit glasyr och blå dekor. I den sydvästra delen av husgrunden påträffades två fyndsamlingar. Intill en sten låg tre knivar (F121:1732:1–3), och 0,8 meter från dessa en samling med fem knappar av olika typ (F121:1548:1–5; figur 34). En av knapparna (figur 35) har initialerna GA, med stor sannolikhet en uniformsknapp med Gustav IV Adolfs monogram, vilket ger en datering till hans regeringstid 1792–1809. Även en enkel tennknapp från samlingen skulle kunna vara en uniformsknapp (F121:1548:3).

Figur 35. Knapp (F121:1548:5) med Gustav IV Adolfs monogram. Foto av Max Jahrehorn, Oxider. Skala 2:1.

Hus 3

Hus 3 utgörs av rester av en stensyll (figur 36) och ett delvis förmultnat trägolv (figur 37). Huset påträffades vid utredningen 2013, då ett sökschakt drogs genom delar av lämningen. Schaktet grävdes delvis genom trägolvet, varför detta inte var bevarat i den sydöstra delen. Vid förundersökningen 2014 togs trägolvet södra del fram, liksom en del av stensyllen. Golvet hade täckts över med markduk före igenläggning, men var ändå sämre bevarat i de delar som hade tagits fram än i de orörda delarna.

Merparten av källargrunden täcktes av ett återfyllnadslager (170; figur 38), vilket innehöll rester av raserings- och avfallslager som ansamlats i nedgrävningen för källaren. Det fanns dock inga tydliga nedgrävningsskanter. Lagret togs bort med grävmaskin, men ett antal fynd tillvaratogs från de delar av lagret som inte var påverkat av tidigare arkeologisk under-

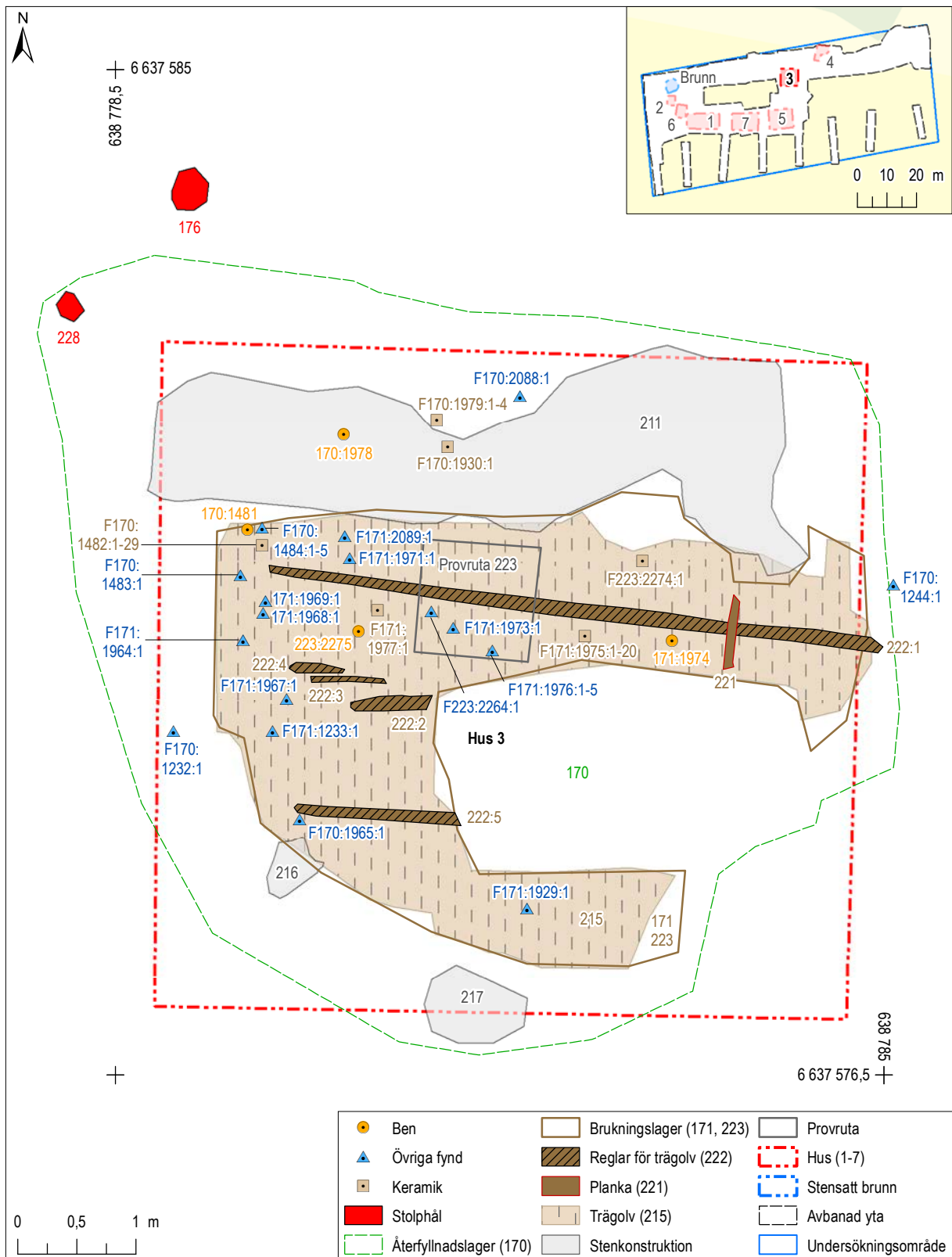
Hus 3	
Hustyp:	Syllstenshus
Funktion:	Källare
Storlek:	6 x 5,6 m
Orientering:	Ö-V
Datering:	1700-/1800-tal
Ingående kontexter:	170, 171, 211, 215, 216, 217, 221, 222, 223

Figur 36. Hus 3.

sökning, i de norra och västra delarna. Bland annat påträffades ben, keramik, hästskor, ett gångjärn, skaft från kritpipa, fragment av glasflaskor samt en knapp med datering till tidigt 1800-tal. Jordlagret omedelbart på trägolvet och mellan springorna (lager 171) innehöll en större mängd kol och sot än lager 170, men hade ett liknande fyndmaterial och har säkert till stor del hamnat där i samband med att

Figur 37. Stensyll och trägolv i hus 3. Foto från sydväst.

Figur 38. Hus 3. Lager 171 och 223 hade samma utbredning. Lager 171 överlagrade och låg mellan springorna i trägolvet och lager 223 kom under golvet. Skala 1:50. Översikt med Fastighetskartan, skala 1:2 000.

huset revs. Till exempel påträffades fönsterglas, flaskskärvor (till exempel F171:1976:1; figur 39) och en knappnål (F171:1969:1; figur 40). Ett udda fynd var en medeltida armborstspilspets (F171:1971:1; figur 24), detta var dock det enda fyndet av äldre datering än 1700-tal. Benmaterialet från de två lagren skiljde sig något från varandra, genom att lager 170 innehöll

en större mängd ben från nötkreatur, medan lager 171 dominerades av ben från får/get och tamsvin.

I den norra delen av husgrunden fanns rester av en stensyll (211), uppbyggd av både större och mindre stenar (figur 41). Trägolvet låg på en något lägre nivå och verkar inte ha vilat på stensyllen. I övriga

Figur 39. Mynningen till en flaska (F171:1976:1) av grönt glas från hus 3. Skala 1:1.

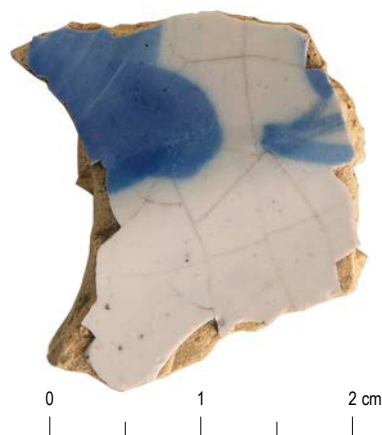
Figur 40. En liten knappnål (F171:1969:1) i två delar, påträffad på trägolvet i hus 3. Skala 4:1.

Figur 41. Lodfoto över hus 3 efter att lager 170 och 171 grävts bort. Skala 1:50.

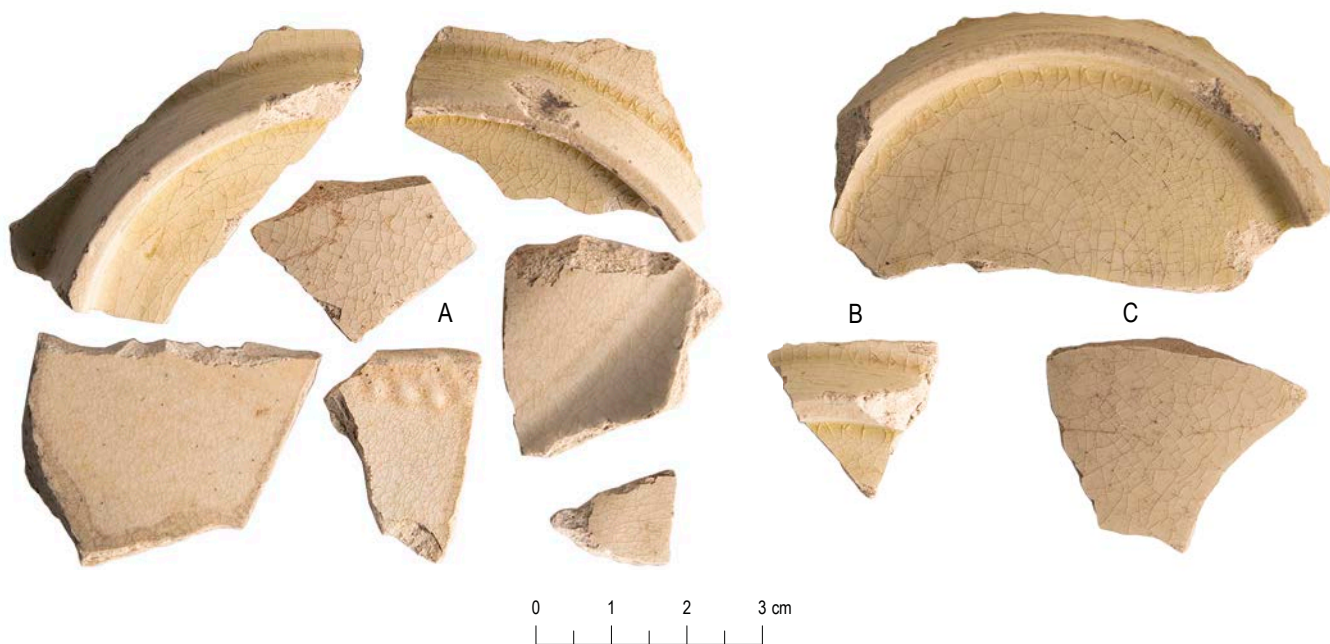
riktningar omgavs golvet på sina ställen av mindre stenar, men utan att bilda någon tydlig syll. Kanske har eventuella syllstenar som funnits längs den södra vägglinjen legat på en högre nivå i förhållande till den sydsluttande markytan och därför röjts undan. Trägolvet (215) bestod av omkring 14 centimeter breda plankor, placerade i nord – sydlig riktning. Under golvet fanns tre regler i motsatt riktning. Mellan dessa var ett lager (223) med siltig lera och ett nästan yttäckande sotskikt, som sannolikt har trillat ner mellan plankorna. Två fynd påträffades i detta lager, varav en hästkosöm och en skärva yngre rödgods. Keramikskärvan hade hemringsdekor och sgraffito (ristad dekor), något som framför allt förekommer under 1600-tal och 1700-tal. Det tillvaratogs drygt 80 gram ben som var möjliga att identifiera från lagret. Merparten av dessa kom från får/get, något som också var fallet med benen från lager 171 omedelbart ovanför trägolvet.

Keramikfynden från huset består i övrigt framför allt av enklare yngre rödgods med antingen täckande vit engobe eller brun blyglasyr, men även skärvor från flera olika kärl i fajans (till exempel F171:1971:15; figur 42). Det förekom också fragment av rumpkavel med gulgrön och grön glasyr. Ett antal skärvor som sannolikt tillhör samma skål eller mindre fat av flintgods påträffades i lager 170 och 171 (figur 43). En mynningsbit från kärlet hade liknande feather-edge dekor som en tallrik som påträffades i lager 101.

Figur 42. En bit fajans (F171:1971:15) från hus 3. Skala 2:1.

Med tanke på det nedsänkta trägolvet (ungefär 0,5 meter under dagens marknivå) och avsaknaden av en eldstad verkar det osannolikt att de lämningar som påträffades representerar ett mindre, friliggande bostadshus. Däremot kan det röra sig om en grundkällardel i ett större hus, som använts för förvaring. Fyndmaterialet från huset består sannolikt till största delen av avfall som hamnat i gropen efter att huset revs. Det ger en datering av den händelsen till sent 1700-tal eller tidigt 1800-tal, medan keramikskärvan som påträffades under trägolvet har en något äldre (om än vid) datering till 1600–1700-tal. Det finns hus utmarkerade på ungefär samma plats på kartorna från både 1763 och 1825. På den senare kartan stämmer husets position relativt väl överens med den östra änden av ett längre hus.

Figur 43. Skärvor av flintgods från hus 3, sannolikt från ett och samma kärl. Skala 1:1.
A. Sju skärvor av flintgods (F170:1482:25), B. En skärva av flintgods (F170:1979:3)
C. Två skärvor av flintgods (F171:1975:14)

Hus 4

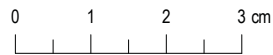
Hus 4 fortsätter utanför undersökningsområdet i norr, där det också täcktes av ett större röjningsröse (figur 45). Förmodligen bestod röset till viss del av stenar från denna och andra husgrunder. Under röset och söder om det framkom ett raserings-/avfallslager, syllstenar och ett trägolv (figur 46). En packning av mindre stenar (189) söder om detta har något osäker funktion men kan till exempel ha varit del av husets dränering och/eller ha fungerat som fundament för en farstubro.

Hus 4	
Hustyp:	Syllstenshus
Funktion:	Bostadshus
Storlek:	Okänd, minst 5,5 x 4,4 m
Orientering:	NNÖ-SSV
Datering:	1700-tal
Ingående kontexter:	189, 218, 219, 225, 224 226

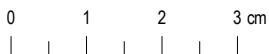
Figur 44. Hus 4.

Figur 45. Stensyll och trägolv i hus 4, som fortsatte utanför undersökningsområdet i norr, under ett röjningsröse. Foto från väster.

Figur 47. Handtag till gjutjärnsgryta (F218:2262:1) från hus 4. Skala 1:1.

Figur 48. Tre skärvor yngre rödgods (F218:2263:2-4) från raseringslagret i hus 4. Skala 1:1.

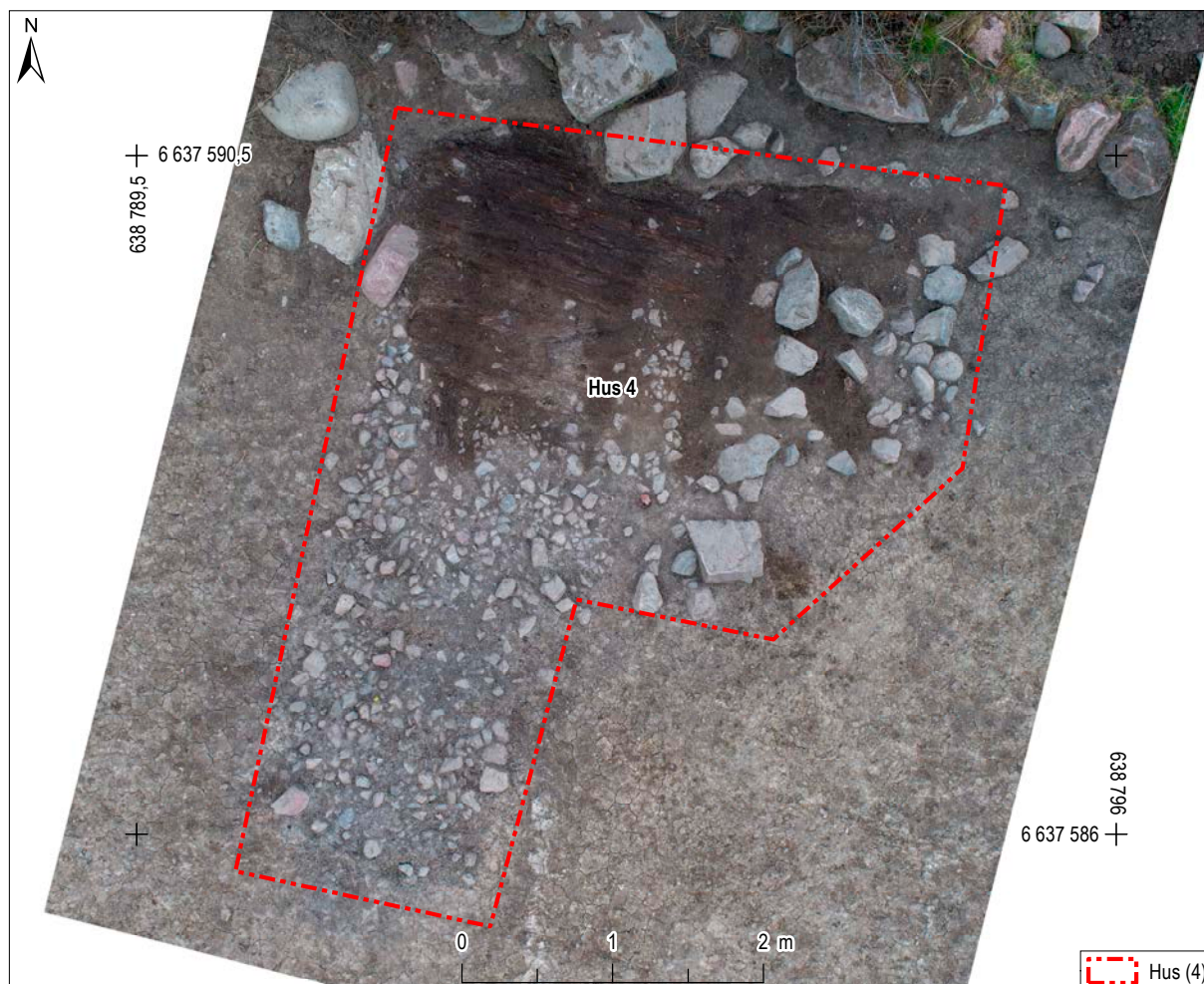

Figur 49. Stjälken till ett vinglas (F219:2092:1) från hus 4. Skala 1:1.

Raseringslagret (218) bestod av matjord uppbländad med kol och sot, tegel, obrända ben, spikar och andra järnföremål, liksom fynd av keramik, fönsterglas, skaft från kritpipa och ett handtag från en gjutjärnsgröta (F218:2262:1; figur 47). Även mellan stenarna i syllan (219) fanns ett liknande fyndmaterial. Keramiken utgjordes framför allt av yngre rödgods, varav flera skärivor med hemringsdekor och sgrafitto (figur 48), vilket indikerar en datering till 1600- eller 1700-tal. Här påträffades också stälken till ett vinglas i blågrönt glas (figur 49). En knapp i raseringslagret kan dateras till tidigt 1800-tal (F218:2257:1). Fynden från syllan och raseringslagret kan komma från husets brukningstid, men det är också möjligt att delar av det har deponerats i efterhand. Benmaterialet från huset utgjordes av matavfall från framför allt nötkreatur, men även får/get och svin (bilaga 4). Ett par ben från stensyllan hade gnagspår, vilket tyder på att benen har legat exponerade.

Trägolvet (224) var som bäst bevarat i den norra delen, där det täckts av röjningsröset (figur 50). Plankorna, som var omkring 0,15–0,2 meter breda, var lagda i öst–västlig riktning med underliggande regler i motsatt riktning. Mellan reglarna, under golvet, fanns en packning av mindre stenar i tre stråk (226), liknande stenpackning 189 som den också anslöt till. Eventuellt har stenpackningen fungerat som underlag för en trossbotten av halm eller liknande. Jorden mellan stenarna, samt mellan dem och golvplankorna (lager 225) innehöll dock inga tydliga rester av något sådant material. Däremot förekom fragmenterat tegel, spikar och obrända ben.

Eftersom endast en mindre del av husgrunden undersöktes är det svårt att säkert avgöra dess funktion, men det kan mycket väl röra sig om ett bostadshus. Det finns inget hus utmarkerat på platsen på kartan från 1825, men huset skulle kunna vara det som syns i mitten av den kringbyggda gården på 1763 års karta. Det skulle i så fall ha rivits någon gång mellan dessa årtal, något som stämmer väl överens med den bild som ges utifrån fyndmaterialet.

Figur 50. Lodfoto över hus 4 efter att lager 218 och 225 grävts bort. Skala 1:50.

Av de 253 fynd som tillvaratogs vid undersökningen kommer merparten (200 stycken) från lager och konstruktioner som tillhör den historiska bebyggelsen. Även de 53 matjordsfynden härrör till största delen från gårdens sista brukningsfas under sen tid, även om en del föremål är svåra att tidfästa och skulle kunna vara äldre. Det påträffades inga fynd som säkert kan dateras till förhistorisk tid. Ett stycke eldslagingsflinta (F1000:236:1), ett eldstål (F1000:109:1) samt två båtnitar med rombisk bricka (F119:462:1 och F1000:134:1) är dock exempel på fynd som skulle kunna vara från såväl järnålder som medeltid – eller nyare tid. Benämningen båtnit är något missvisande i det här fallet och nitarna har förmodligen inte suttit på en båt, utan snarare på någon annan träkonstruktion som en vagn eller en kista.

Keramik och glas

Den vanligaste fyndkategorin från undersökningen är utan tvekan kärl av keramik, som utgör 113 av 254 fynd. De olika kärityperna som finns representerade är fat/tallrikar, skålar och krukor. Materialet var dock i allmänhet relativt fragmenterat och dåligt bevarat. Merparten av keramiken utgörs av yngre rödgods (vilket var den vanligaste brukskeramiken under 1600–1800-talen), men det förekommer även fajans och flintgods, liksom två små skärvor kinesiskt porslin av olika typ (F101:464:1; figur 28 och F121:1806:1). Till keramikfynden hör också bitar av grönglaserat rumpkavel från hus 3.

Två kärl som påträffades vid undersökningen kommer med stor sannolikhet från den lokala porslinsfabriken Vänge-Gustafsberg, belägen i Fiby drygt sju kilometer nordväst om Almby. Det rör sig dels om ett fat eller tallrik från lager 101 (F101:1520:1; figur 29), dels om en skål eller mindre fat från hus 3 (F170:1482:25, F170:1979:3 och F171:1975:14; figur 43). Båda kärnen hade så kallad feather-edge dekor, vilket var typiskt för produkter från Vänge-Gustafsbergsfabriken. Porslinsfabriken hade sin produktion i Fiby från 1755 till 1796, då den flyttade till Bredsjö i Järlåsa socken, ytterligare en mil västerut (Lundkvist 2007). Snarlikt keramik från Vänge-Gustafsberg/Bredsjö finns bland annat i samlingar på Nordiska museet (NM.0269320), Nationalmuseet (NMK 142/1981) och Upplandsmuseet (UM27427).

Totalt 23 fragment av glas tillvaratogs vid undersökningen, men det förekom också fönsterglas som inte tillvaratogs i lager vid den historiska bebyggelsen. Ett fåtal av fynden kommer från husgeråd som skålar samt ett vinglas (F219:2092:1; figur 49). Andra fynd representerar inköpta konsumtionsvaror, i form av både större flaskor/buteljer och ett antal små flaskor vilka tolkas som parfym- eller medicinflaskor (till exempel F171:1976:1; figur 39). Ytterligare en sorts konsumtionsvara är fynden av 13 fragment av kritpipa, varav endast ett huvud (F101:1519:1) vilket saknade dekor.

Klädedräkt och personlig utrustning

De 29 knapparna som påträffades vid undersökningen utgör den näst vanligaste fyndkategorin. Inga knappar var precis likadana. De flesta kan dateras till tidigt 1800-tal (enligt Helander 1991), några även till sent 1700-tal. Ytterligare några föremål som hör till klädedräkten påträffades, i form av en del av ett skospänne i lager 119 vid den stensatta brunnen (F119:446:1), ett till möjligt skospänne som låg i matjorden i gårdstomtens västra del (F1000:463:1; figur 51), samt en möjlig dräktnit (F1000:125:1). Några fynd som också kan sägas höra till den personliga

Figur 51. Ett spänne (F1000:463:1) som påträffades i matjorden. Förmodligen rör det sig om ett skospänne. Foto: Max Jahrehorn, Oxider. Skala 2:1.

utrustningen är matjordsfynden av eldslagningsstål och -flinta. Ett järnföremål (F1000:127:1) kan med viss försiktighet tolkas som ett möjligt åderlätningsjärn, som med tanke på dess ringa storlek (spetsen är 1 cm bred) i så fall skulle kunna vara ämnat för människor.

Mynt

Tre mynt påträffades vid undersökningen: ett korroderat 1700-talsmynt (F1000:132:1) och två tvåöringar från 1885 (F1000:270:1) respektive 1867 (F1000:1074:1). Samtliga framkom vid metalldetektering av matjorden. De två 1800-talsmynt som påträffades i matjorden har alltså hamnat där efter det att gården flyttades. Vid förundersökningen 2014, då stora delar av det nu aktuella undersökningsområdet metalldetekterades, framkom totalt tolv mynt, det äldsta från 1573. Ett mynt av silver från 1729 kom från furstendömet Braunschweig-Wolfenbüttel i dagens Tyskland och kan ha följt med en hemvändande soldat till Alby (Westberg 2015:10).

Verktyg och hantverk

I fyndmaterialet finns ett fåtal föremål som representerar olika aktiviteter som har bedrivits på gården. Det påträffades dock oväntat få verktyg och andra hantverksrelaterade fynd (undantaget produkter som beslag, spikar och hästskosömmar). Till verktygen hör ett matjordsfynd av huvudet till en hammare eller slägga (F1000:272:1) och en puns eller dorn från hus 4 (F218:2262:6), ett verktyg som användes för att göra hål i tunn metall eller läder. Totalt fyra knivar tillvaratogs (varav tre påträffades samlade vid hus 2) och jordbruket representeras genom ett fragment av en lie (F218:2262:5). Att man har ägnat sig åt sömnad visas av två nålar från hus 3, en knappnål (F171:1969:1; figur 40) och en förmodad synål som dock saknar ögat (F170:1484:2).

Ett fåtal kopparbleck skulle kunna indikera metallhantverk i mindre omfattning, men inga smältor, rester av gjutformar eller andra mer säkra sådana fynd påträffades. Inga fynd som kan knytas till metallhantverk gjordes heller vid förundersökningen 2014. Inget tyder på att det har legat en smedja inom eller i direkt anslutning till den undersökta ytan, men enstaka slaggbitar påträffades i lager 101. Tillsammans med fyndet av en del av ett städ i matjorden i närheten av

hus 3 och 4 (F1000:120:1), talar det för att smide har skett på gården vid något tillfälle, även om smedjan i så fall förmodligen har legat en bit bort.

Vapen och militär utrustning

De enda vapnen bland fynden är de två medeltida armborstspetsarna samt en blykula som påträffades i matjorden i undersökningsområdets östra del, utanför själva gårdstomten (F1000:1487:1). Ytterligare några föremål kan kopplas till militärväsendet. Flera av de knappar som påträffades är sannolikt uniformsknappar, som den knapp med Gustav V:s monogram som låg i bryggghuset. Ett matjordsfynd som kom i nära anslutning till hus 4 är en oval nit i kopparlegering, förmodligen mässing, med läderrester på baksidan (F1000:1329:1; figur 52). Niten har sannolikt suttit på en svanskappa, det vill säga ett remtyg som fästs mellan en sadel och hästens svans. Liknande nitar finns på svanskappar från 1700- och 1800-tal i Armémuseets samlingar (till exempel AM.096563), och var en del av den militära hästmunderingen. Med tanke på att Alby var ett rusthåll under denna period är fyndet inte förvånande.

Figur 52. Nit till svanskappa (F1000:1329:1).
Foto: Max Jahrehorn, Oxider. Skala 2:1.

Ben

Det osteologiska materialet från undersökningen uppgick till totalt 2,6 kilogram, varav det mesta kommer från de tre historiska byggnaderna, hus 2, 3 och 4. Även lager 101, och gårdens brunnar innehöll djurben, medan det endast förekom ben i två av de undersökta anläggningarna (stolphål 108 och grop 201). Merparten av de tillvaratagna ben som kunnat

bestämmas kom från köttrika regioner och utgör matavfall. De identifierade arterna är nötkreatur, gris, får/get, häst, katt, hund, groda och fågel. Ben från nötkreatur var vanligast (91 benfragment), följt av får/get (80 fragment) och sedan svin (38 fragment). Om man slår samman antalet med de totalt 43 benfragment som kunde artbestämmas vid förundersökningen (Magnell 2015) ger detta en fördelning om 44 % nötkreatur, 33,5 % får/get och 19 % tamsvin.

Av benen från köttdjur har 13,5 % varit möjliga att åldersbedöma. Drygt hälften av nötkreaturen har slaktats i vuxen ålder. För får/get finns flera olika åldersgrupper, med djur som slaktats under både sitt första levnadsår såväl som före och efter 2,5 års ålder. De olika åldersgrupperna kan tyda på att man hade flera slaktsåsonger. För en mer ingående analys av och diskussion kring det osteologiska materialet, se bilaga 4.

DISKUSSION

Bebyggelseutveckling

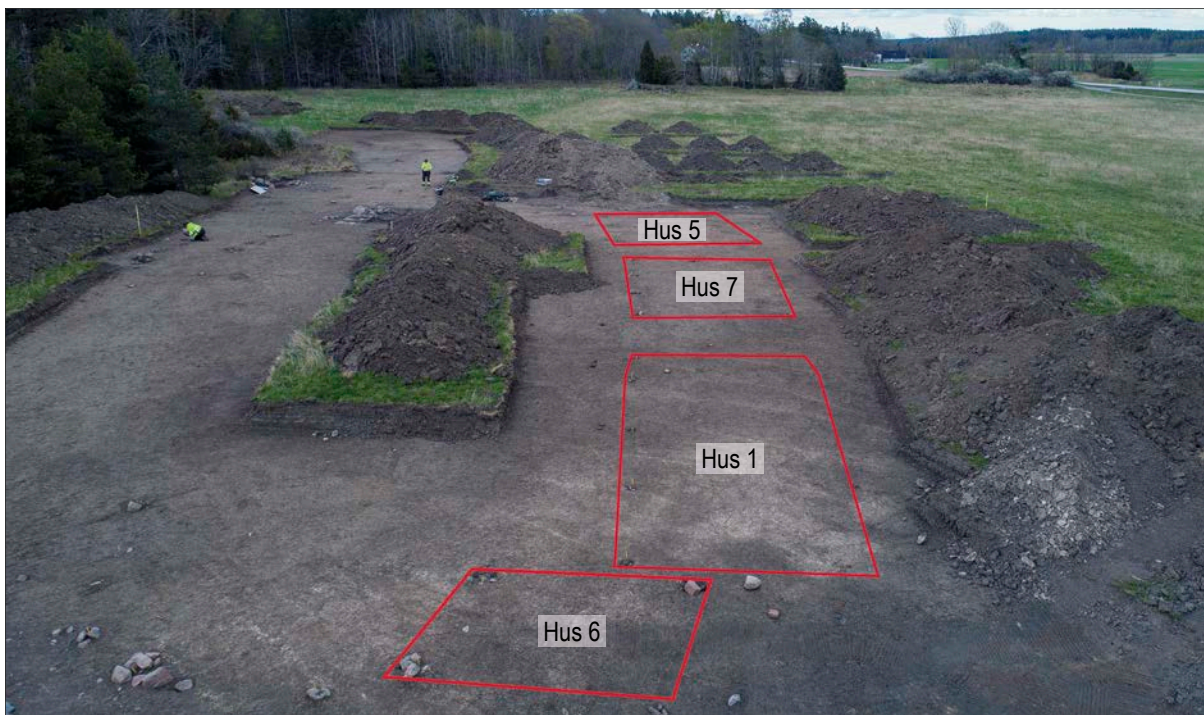
Undersökningens resultat tyder på att gårdstomten kontinuerligt har haft en fast bebyggelse från åtminstone tidig medeltid, och förmodligen även yngre järnålder, fram till 1820-talet, även om bebyggelsen sannolikt till mesta delen har legat strax norr om undersökningsområdet i såväl äldre som senare tid. Att samma gårdsläge har använts från yngre järnålder och in i modern tid är något som gäller för en stor del av Upplands (och Sveriges) bebyggelse. Både den förhistoriska och den medeltida bebyggelsen kan dock vara svår att identifiera vid en arkeologisk undersökning, när det finns många tidsskikt på samma yta och yngre bebyggelse kan ha utplånat spåren av den äldre.

Tidigare arkeologiska undersökningar har visat att det fanns bosättning i Almbys även före den som nu har undersökts, i form av de kulturlager, stolphål och hårdar som uppdagades vid bygget av cykelvägen längs väg 72, 100 meter sydöst om det nu aktuella undersökningsområdet. Dessa lämningar daterades till förromersk järnålder – folkvandringstid. Den äldsta dateringen vid den nu aktuella undersökningen följer relativt snart på detta, då en bit träkol från ett stolphål i hus 1 daterades till sen vendeltid eller tidig vikingatid. Det är mycket möjligt att de nu framkomna lämningarna representerar samma gårdsenhet, som flyttat till ett något högre liggande läge i landskapet – ett allmänt förekommande skeende i Uppland i övergången mellan äldre och yngre järnålder. Ifall de övriga två historiskt kända gårdarna i byn har samma ursprung går såklart inte att säga. Det faktum att det inte finns något gravfält av yngre

järnålderstyp i Almbys skulle dock kunna tyda på att bosättningen inte var särskilt omfattande under denna tidsperiod.

I Almbys påträffades fyra stolphus i utkanten av gårdstomten, förmodligen någon sorts ekonomibyggnader som tyvärr inte kan funktionsbestämmas närmare på grund av avsaknad av både fynd och makrofossilt material. Tre av stolphusen (hus 1, 5 och 7) föreföll ligga på rad utan att överlappa varandra (figur 53). Detta förhållande skulle kunna tyda på att husen är samtidiga, eller åtminstone uppförda snart efter varandra. Urvalet av material för ¹⁴C-datering av husen var tyvärr inte optimalt vid undersökningen, då inga av stolphälen innehöll makrofossilt material. Istället daterades träkol från hassel från hus 1 och från ek från hus 7. Dateringen från hus 5, byggnaden längst i öst, får betraktas som säkrast, då det där var möjligt att datera trä från en bevarad stolpe till 1020–1160 e.Kr. Dateringen av hus 7 till 1040–1230 e.Kr är vid, inte minst med tanke på risken för att den daterade kolbiten kan ha en hög egenålder, men överlappar dateringen från hus 5. Hus 1 sticker dock ut i sammanhanget med sin datering till 680–890 e.Kr, det vill säga sen vendeltid eller tidig vikingatid. Det kan såklart vara en slump att hus 1 och hus 7, som enligt dateringarna skulle vara åtskilda med minst 150 år, ligger på rad utan att överlappa varandra, men möjligheten finns också att äldre kol har hamnat i stolphålsfyllningen i hus 1 när huset byggdes.

Läget för de tidigmedeltida stolphusen – på rad i öst – västlig riktning längs med det som har varit den södra kanten av gårdstomten i historisk tid –

Figur 53. Ungefärlig utbredning för de fyra stolphus som påträffades vid undersökningen. Fotograferat med drönare från väster. Spridningstillstånd från Lantmäteriet med ärendenummer LM2021/020289.

tyder på att gården har haft ungefär samma läge sedan dess. Kanske har den även under medeltiden haft en liknande kringbyggd struktur som de historiska kartorna visar senare i tid. En intressant parallell i sammanhanget finns i den undersökta boplatsen i Täby utanför Vänge, drygt två kilometer från Almby (L1941:8273). Boplatsen, med dateringar från vendeltid till tidig medeltid, liknar den nu undersökta lämningen genom att flera enskeppiga stolphus från vikingatid och tidig medeltid påträffades i utkanten av den historiska gårdstomten (Fagerlund 1999). Bosättningen i Täby verkar dock ha varit betydligt mer omfattande än vad som hittills har framkommit i Almby.

Enskeppiga stolphus, där de takbärande stolparna utgör en del av vägglinjen, förekommer som både bostadshus och ekonomibyggnader från yngre järnålder och ses som en del av en diversifiering av byggnadsteknikerna under denna period (Gustafsson 2007). Hus 1 i Almby är det längsta av stolphusen och förmodligen det äldsta, även om dateringen till sen vendeltid eller tidig vikingatid är något osäker. Övergången från treskeppiga långhus med flera funktioner i samma byggnad till enskeppiga byggnader, stolpburna eller timrade, där funktionerna delades

upp på flera olika byggnader utgjorde en stor förändring under yngre järnålder och tidig medeltid. Kunskapen om landsbygdens byggnadsskick under medeltiden är generellt lägre än för järnåldern, men det fanns en stor variation i byggnadstekniker även då (Qviström 2007). Åtminstone ett av de tidigmedeltida husen i Almby (hus 7) verkar ha byggts i skiftesverksteknik med liggande plankor, vilket bara var en av flera möjliga väggkonstruktioner för de enskeppiga stolphusen. Andra vanligt förekommande husformer från vikingatid och tidig medeltid som grophus och syllstenshus finns inte representerade inom den undersökta ytan i Almby. Medeltida syllstensbyggnader skulle dock förmodligen lämna mycket få spår efter sig i en åkeryta.

När det gäller den historiska bebyggelsen kan man av kartmaterialet läsa sig till att endast ett fåtal av de hus som bevisligen har stått inom undersökningsområdet faktiskt finns bevarade, vilket beror på att denna del av den gamla gårdstomten röjts och plöjts till åker. I åkerytan har framför allt de nedgrävda lämningarna bevarats – ett nedsänkt golv i hus 3 (som förmodligen har varit större än det som bevarats), brunnar och diken. Det bäst bevarade huset (hus 4), som inte togs fram i sin helhet eftersom

det fortsatte utanför undersökningsområdet, låg precis i åkerkanten och täcktes av röjningssten och har därför inte påverkats i samma grad. Alla de tre byggnaderna som kunde identifieras från historisk tid har paralleller i historiska kartor från 1700- och 1800-talen. Hus 2 beskrivs i kartakten från 1825 som ett brygghus – en tolkning som stämmer väl överens med fyndmaterialet.

Ekonomi och levnadsförhållanden

De förhistoriska och tidigmedeltida lämningarna innehöll ett mycket knapphändigt fyndmaterial och saknade mestadels makrofossil, ben och andra material som kan belysa gårdens ekonomi. Inte heller för de senmedeltida och historiska lämningarna var detta material särskilt stort. Bland de ben som tillvaratogs var ben från nötkreatur vanligast förekommande, följt av får/get och sist svin. Detta resultat skiljer sig något från det benmaterial som tillvaratogs vid förundersökningen, som hade en större andel svin. Värt att notera är att den äldsta kontexten med ett lite större benmaterial, brunn 174 som förmodligen härrör från sen medeltid eller tidigmodern tid, enbart innehöll ben från nötkreatur och får/get. Materialet är dock för litet för att kunna dra några slutsatser angående gårdens djurhållning över tid. Förutom ben från köttdjur påträffades också häst, katt, hund, groda och fågel vid undersökningen, alla arter som förväntas finnas på en gård under 1600–1700-talen. Ett fågelben skulle eventuellt kunna komma från skogsfågel. Att man har kompletterat kosten med jakt på skogsfågel visas också genom den fågelfångstanläggning som ligger i byns skogsmark, 450 meter norr om byn.

Bland de verksamheter som har bedrivits på gården finns, förutom odling och boskapsskötsel, indikationer på till exempel smide (i form av enstaka slagg och fyndet av en del av ett städ) och sömnad (en knappnål). Dock påträffades endast ett fåtal verktyg.

Inget framkom som tyder på någon särskild specialisering eller att man utfört hantverk för avsalu, utan de verksamheter som representeras i materialet var allmänt förekommande på landsbygden. En koppling till militärväsendet antyds möjligen genom fynden av uniformsknappar och en nit till en svanskappa. De medeltida armborstspetsarna talar för att män från gården har varit soldater även tidigare. Keramikfynden från undersökningen hade en tyngdpunkt i 1700-tal och tidigt 1800-tal, även om några skärvor som sannolikt hör till 1600-talet påträffades. Skärvorna var visserligen fragmentariska och generellt relativt dåligt bevarade, men uppvisar ändå ett antal olika kärtyper och utformning. De kärl som inhandlades till hushållet kom både långväga ifrån i form av kinesiskt porslin, och från närmare håll i form av de lokalproducerade kärlen från Vänge-Gustafsberg/Bredsjö porslinsfabrik.

De historiska källorna ger vid handen att Maja Larsdotter och hennes familj på Östergården tillhörde ett mellanskikt på landsbygden under 1700- och 1800-talen. De var väl respekterade, självägande bönder men utan större tillgångar. Stämmer då denna bild med den som ges av det arkeologiska materialet? Få av de påträffade fynden kan sägas indikera någon särskilt hög status. Man bör givetvis minnas att föremålsfynden framför allt utgörs av skräp eller sådant som har tappats. De värdefullaste ägodelarna hamnade sällan i diket, även om allt skräp såklart har varit nytt någon gång. Något som dock indikerar en viss status är till exempel förekomsten av kinesiskt porslin, en del av ett vinglas, parfym-/medicinflaskor och skärvor från en grönglaserad kakelugn. Kakelugnar blev allt vanligare hos allmoggen under 1700-talet men fanns inte i de fattigare hemmen. Sammantaget kan man säga att en tolkning av gården enbart utifrån de arkeologiska fynden och lämningarna förmodligen hade kommit till samma slutsats som den som kan utläsas utifrån historiska källor – de som bodde här var varken särskilt rika eller särskilt fattiga.

Vid undersökningen av brygghuset från tidigt 1800-tal påträffades tre knivar samlade vid en av stenarna i grunden (figur 54). Knivarna har med stor sannolikt placerats där med avsikt, ett vanligt fenomen i historiska husgrunder eftersom järn i folktron ansågs kunna skydda mot olycka och ond magi (Hagberg 1930). Det fanns inte minst mycket vidskepelse kring ölbrygging, då ölen behövde skyddas från onda makter under jäsningen. Brygghuset var också en miljö där framför allt kvinnor vistades, och det finns berättelser om att näcken kunde söka sig dit för att locka dem med sig (Stattin 1984:30). Man kan också spekulera i om samlingen av fem knappar som låg någon meter från knivarna ska tolkas i samma ljus. Knappar var en del av mannens klädedräkt och kanske skulle dessa skydda kvinnorna i brygghuset? Gällande mäns och kvinnors skilda villkor och levnadsförhållanden finns i övrigt förmodligen mer att hämta genom en mer ingående studie av de historiska källorna än genom det arkeologiska materialet.

Figur 54. Tre knivar (F121:1732:1–3) som placerats intill en sten i brygghuset. Foto från söder.

UTVÄRDERING AV MÅLUPPFYLLELSE

Vi bedömer att det primära syftet med den arkeologiska undersökningen i Almbys, det vill säga att dokumentera fornlämningen och ta tillvara fornyfynd samt att rapportera och förmedla resultaten, har uppnåtts. Den metodik som användes vid fältarbetet följde i stort undersökningsplanen och fungerade väl, även om några anpassningar och omprioriteringar fick göras till följd av att de lämningar som framkom inte helt stämde överens med vad som förväntats (baserat på resultaten av förundersökningen). Framför allt var det antalet anläggningar från äldre tid som översteg förväntningarna betydligt, vilket gjorde att undersökningen fick ett lite annat fokus och andra prioriteringar än planerat. Den förundersökning som utfördes 2014 identifierade enbart bebyggelse från senare tid på gårdstomten, något som visar på hur lätt äldre lämningar kan "gömma sig" bland de yngre tidsskikten.

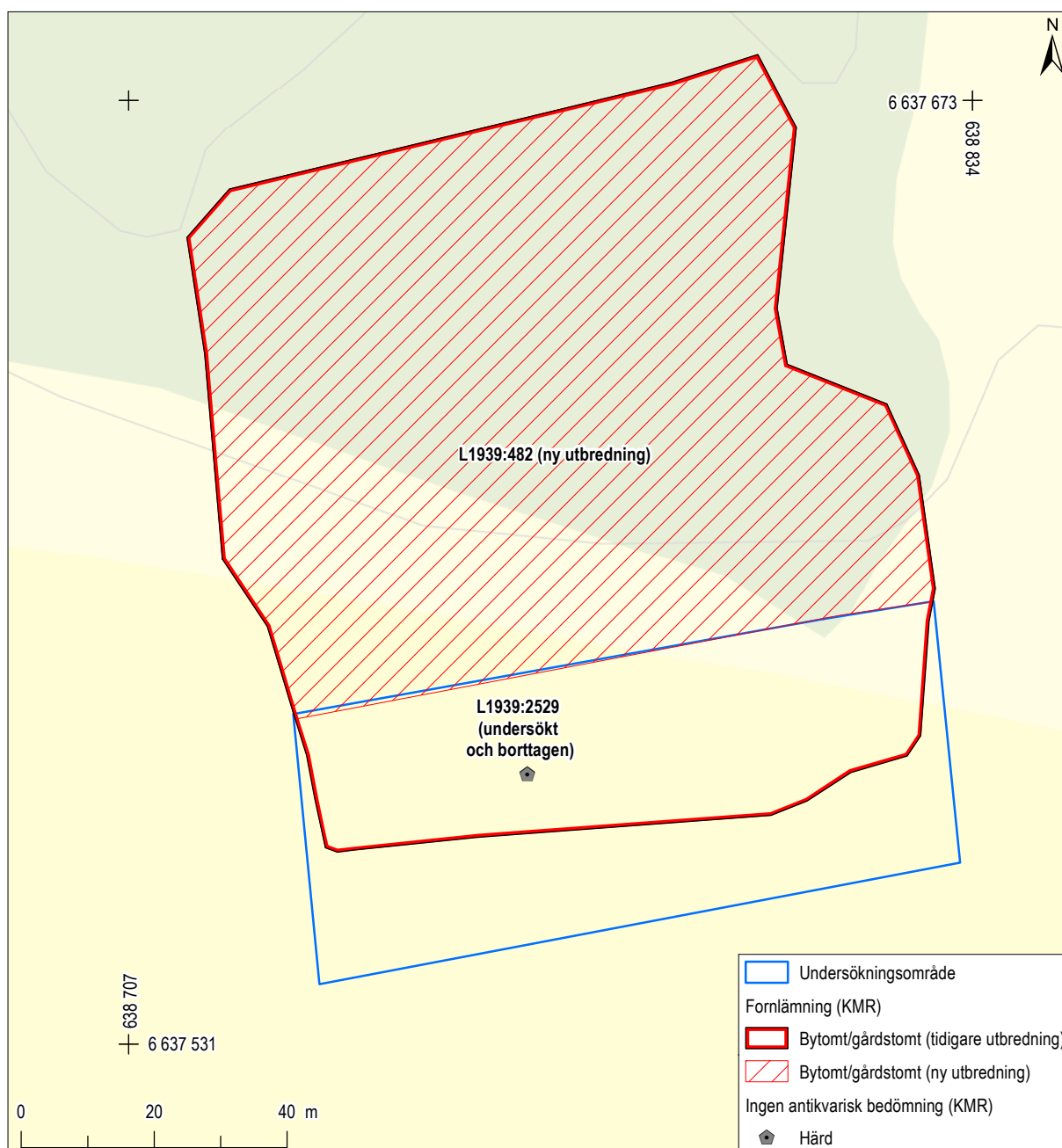
Det visade sig också att en förmodad vägbank som hade pekats ut vid förundersökningen snarare var ett större dike, än en väg. Förhoppningen hade funnits att det skulle finnas spår av äldre tidsskikt än tidigmodern tid i vägbanken. Det påträffades dock äldre tidsskikt vid undersökningen i form av flera stolphus och andra anläggningar i stället, vilket var värdefullt för förståelsen av gårdstomtens historik. De frågeställningar som fokuserade på bebyggelsens kronologi för den här delen av gårdstomten har besvarats, men det var i flera fall svårare att ge svar på frågor om husens funktion och rumsindelning, särskilt när det gällde stolphuset. Anledningen till detta var både att mängden makrofossilt material i anläggningarna var för liten och att inga fynd kunde knytas till dessa byggnader.

Eftersom ett större antal anläggningar än väntat framkom och behövde undersökas nedprioriterades rutgrävning i lager knutna till den historiska bebyggelsen, vilket i sin tur påverkade mängden osteologiskt material. Samtliga ben från golvlager i husen tillvaratogs, medan det från övriga lager endast tillvaratogs ben från undersökta rutor, i syfte att ge en representativ bild av lagren utan att exempelvis större ben eller ben som låg i ytan av lagren skulle bli överrepresenterade. Det hade såklart varit möjligt att tillvarata fler ben genom att gräva fler rutor i lagren, vilket förmodligen hade gett en mer rättvisande bild av gårdens djurhållning. Samtidigt var dateringen av lagren relativt vid, och frågan är om en större benmängd hade gett utökade möjligheter att studera djurhållning över tid. Även om benmaterialet från undersökningen var relativt litet kan det och resultatet av analysen förhoppningsvis komma till användning för framtida forskning kring djurhållning och hantering av slaktavfall under historisk tid.

Undersökningen i Almböy berörde endast utkanten av den övergivna gårdstomten. Detta begränsar möjligheten att dra några långtgående slutsatser utifrån materialet, eftersom frågan alltid finns med huruvida fynd, dateringar och analysmaterial är representativa för gårdens helhet. Det framkom till exempel inget som tyder på att gården har haft någon särskild specialisering, men detta betyder inte att någon sådan specialisering inte har funnits. Ambitionen att sätta

in resultaten i ett kulturhistoriskt sammanhang och därigenom belysa historiska skeenden och samhällsutveckling på både lokal och regional nivå, har dock till stor del fullföljts, även om resultaten inte kunde ge uttömmande svar på alla de frågeställningar som ställdes upp inför undersökningen. Frågor gällande social och ekonomisk standard samt konsumtion och produktion har till viss del kunnat besvaras, med hjälp av fyndmaterial såväl som historiska källor. Det var däremot svårt att utifrån undersökningens arkeologiska resultat peka på skillnader mellan mäns och kvinnors villkor i Almböy, vilket dock inte betyder att frågan inte var värd att ställa.

De lämningar som påträffades inom undersökningsområdet är nu undersökta och borttagna, men gårdstomten norra del finns till stor del fortfarande kvar och utgör fortfarande fornlämning (figur 55 och 56). Inom den kvarvarande lämningssytan finns förmodligen såväl medeltida som senare historiska lämningar och fynd, eventuellt också förhistoriska spår. Ifall det, till exempel i samband med utökad täktverksamhet, skulle bli aktuellt med undersökning av resten av gårdstomten har detta potential att ge en mer komplett bild av den medeltida bebyggelsens lokalisering och utformning (och hur den förhåller sig till bebyggelse från senare tid), liksom av vilka verksamheter som har skett på gården under både medeltid och senare tid.

Figur 55. Utbredning av den undersökta bytomten/gårdstomten L1939:482 före och efter undersökning samt den undersökta härdan L1939:2529 enligt Kulturmiljöregistret (KMR). Mot bakgrund av Fastighetskartan, skala 1:1 000.

Lämningsnr (KMR)	Lämningsstyp	Antikvarisk bedömning	Undersökningsstatus	Kommentar
L1939:482	Bytomt/gårdstomt	Fornlämning	Delundersökt	Lämningsytan minskad med 25 meter åt norr.
L1939:2529	Härd	Ingen antikvarisk bedömning	Helt undersökt	Totalundersökt 2014.

Figur 56. Lämningsar som berörts vid den arkeologiska undersökningen enligt Kulturmiljöregistret (KMR).

REFERENSER

Litteratur

- BONDESSON, W. 2014. *Bergtäkt vid Almby*. UV rapport 2014:5. Riksantikvarieämbetet.
- DAHLBÄCK, G., FERM, O. & RAHMQUIST, S. (RED.). 1984. *Det medeltida Sverige Bd 1 Uppland, 2 Tiundaland : Ulleråker, Vaksala, Uppsala stad*. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakad. Stockholm.
- FAGERLUND, D. & ROSBORG, B. 1994. *Gång- och cykelväg Brunna Kvarnbolund*. Riksantikvarieämbetet. UV Uppsala rapport 1994:54. Stockholm.
- FAGERLUND, D., GÖTHBERG, H., QVISTRÖM, L. & ÅBERG, K. 1999. *Förhistoria och medeltid i Vänge – Arkeologiska undersökningar 1998*. Upplandsmuseet Skriftserie 1. Uppsala
- GUSTAFSSON, M. 2007. Tradition och förnyelse i yngre järnålderns byggnadsskick. I Göthberg, H. (red.). *Hus och bebyggelse i Uppland: delar av förhistoriska sammanhang*. Riksantikvarieämbetet. Uppsala, s. 195–203.
- HAGBERG, L. 1930. Vasst emot. Några stålets föregångare som magiskt skyddsmedel. I: *Fataburen. Kulturhistorisk tidskrift 1929*. Stockholm, s. 12–44.
- HELANDER, O. 1991. *De ostämplade civila metallknapparna från sydvästra Uppland 1500–1800*. 2., (utök.) utg., tillkommer knappar och söljor från sydvästra, södra och östra Uppland, samt svenska och ryska försvarets knappar. Solna.
- LUNDKVIST, S. 2007. Thenna fabrique, som Gustafsborg kallas, å Quarnbergs hemman. I: *Vi i Vänge: en hembygdsbok*. Vänge hembygdsförening, Vänge, s. 108–128.
- LUST, J. 2018. *Fågelfångstanläggningar. Sockensamer och skogsfågelfångst i Gävleborg och Västernorrland under historisk tid*. Examensarbete i arkeologi, Umeå universitet.
- MAGNELL, O. 2015. Osteologisk analys. I Westberg, T. *Gårdstomt och gränsrösen vid Almby*. Statens historiska museer, Arkeologiska uppdragsverksamheten, rapport 2015:44, s. 17–19.
- QVISTRÖM, L. 2007. Från långhus till stuga. Medeltids byggnadslämningar vid E4-undersökningarna. I Göthberg, H. (red.). *Hus och bebyggelse i Uppland: delar av förhistoriska sammanhang*. Riksantikvarieämbetet. Uppsala, s. 219–230.
- RAHMQUIST, S. 1996. *Sätsgård och gods. De medeltida frälsegodsens framväxt mot bakgrund av Upplands bebyggelsehistoria*. Upplands Fornminnesförenings tidskrift 53. Upplands Fornminnesförenings förlag. Uppsala.
- STATIN, J. 1984. *Näcken: spelman eller gränsvakt?* Diss. Lunds universitet. Malmö.
- WESTBERG, T. 2015. *Gårdstomt och gränsrösen vid Almby*. Statens historiska museer, Arkeologiska uppdragsverksamheten, rapport 2015:44.
- ÖLUND, A. 2010. *I elitens landskap – folkvandringstida och vendeltida boplatzlämningar i Brillinge*. Upplandsmuseet, rapport 2010:14.

Digitala källor

KULTURMILJÖREGISTRET (KMR)
Riksantikvarieämbetets söktjänst (Fornsök) med alla kända registrerade fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar i Sverige
<https://app.raa.se/lopen/fornsok/>

RIKSARKIVETS DIGITALA ARKIV
<https://sok.riksarkivet.se/>

Historiska kartor

Lantmäteristyrelsens arkiv (LMS)

ÄGOMÄTNING 1687

Amby nr 1-2

Uppsala län, Vänge socken

Aktbeteckning: A18:56-7

Lantmätare: Jacob Braun

ENSKIFTE PÅ INÄGOR 1825

Uppsala län, Vänge socken

Almby nr 1-2

Aktbeteckning: B79-2:2

Lantmätare: Erik Norén d.y., Johan Anton Pousett

Lantmåterimyndigheternas arkiv (LMM)

STORSKIFTE 1763

Uppsala län, Vänge socken

Almby

Aktbeteckning: 03-vän-18

Lantmätare: Gustaf Sätterberg

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Arkeologikonsults projektnr:	3354
Länsstyrelsens diarienummer:	431-7399-2019
Länsstyrelsens beslutsdatum:	2020-02-18
Uppdragsgivare:	Länsstyrelsen i Uppsala län
Uppdragsnr i KMR:	202000249
Företagare:	Swerock AB
Län:	Uppsala
Landskap:	Uppland
Kommun:	Uppsala
Socken:	Vänge
Fastighetsbeteckning:	Almby 2:1
Berörd lämningar KMR:	L1939:482
Typ av undersökning:	Arkeologisk undersökning
Utförandetid, fältarbete:	1/4-7/5 2020
Inmätningssystem:	RTK-GPS
Koordinatsystem:	SWEREF99 TM
Höjdsystem:	RH 2000
Projektledare:	Amanda Jönsson
Rapportansvarig:	Amanda Jönsson
Fältpersonal:	Elin Evertsson, Amanda Jönsson, Karin Stenström
Fyndfotografering:	Ida Söderström, Arkeologikonsult Max Jahrehorn, Oxider
Planer och layout:	Ida Söderström
Kvalitetsgranskning:	Johan Blidmo
Arkeobotanisk analys:	Stefan Gustafsson, Arkeologikonsult
Osteologisk analys:	Tove Björk, Arkeologikonsult
¹⁴ C-analys:	International Chemical Analysis inc. Miami, USA
Konservering:	Max Jahrehorn, Oxider
Fynd:	Förvaras hos Arkeologikonsult i väntan på fyndfördelning

BILAGA 1. KONTEXTTABELL

Kontext-nr	Objekt	Grupp	Storlek (m)	Höjd/djup/tjocklek (m)	Form i plan	Observationer	Tolkningar	Undersökningsgrad %
101	Avfallslager		40 x 2,2–3,6	0,1–0,4		Undersökt med två 1x1 m rutor och 1 större schakt. Lagret var generellt ca 0,1–0,2 m tjockt, med en djupare nedgrävning i mitten, vilken var upp till 0,4 m djup. Lagret var något heterogent, men mestadels bestående av brungrå siltig lera med inslag av grus och småsten. Spritt i lagret förekom tegelkross, kolstänk, mindre mängder träfragment samt brända och obrända djurben. Fynd av yngre rödgods-keramik, järnföremål, kritpipa osv. Överlagras av lager 121 och dike 130.	Äldre dike som fyllts med avfall från gårdstomten. Sannolikt ackumulerat över tid.	<50
102	Störhål		0,08 diam	0,10	Rundad	Störhål? Fyllning av gråbrun lera.		50
103	Grophärd		0,95 x 0,9	0,30	Rundad	Stenfylld grophärd, med rikligt med stenar som var fastkilade mellan varandra. Stenarna mätte 0,05–0,3 m, men var generellt kring 0,15 m stora, och var skärvida eller skörbrända. I botten ett upp till 0,04 m tjockt kol- och sotlager, och ovanför detta bestod fyllningen av mörkgrå till sotsvart lera. Under kol- och sotlagret var den naturliga leran värmepåverkad. Skålformad nedgrävning med något ojämn botten.		50
104	Dike		0,4 br			Åkerdike med början nedanför hus 3. Överlagras brunn 174 och härd 103.		0
105	Dike		0,9 br			Åkerdike i sökschakt 8. Diket överlagras av dike 106.		0
106	Dike		0,25 br			Yngre täckdike i sökschakt 8. Diket överlagras dike 105.		0
107	Stolphål		0,35 x 0,3	0,14	Rundad	Delvis bevarad stolpe i västra kanten. Östra nedgrävningskanten diffus. Sluttande sidor, ojämn botten. Fyllning av gråbrun siltig lera med enstaka småsten (ca 0,05 m).		50
108	Stolphål		0,4 x 0,32	0,28	Rundad	Kolfragment i ytan. Delvis bevarad stolpe i västra kanten. Fyllning av gråbrun siltig lera med enstaka småsten ca 0,05 m och spridda kolfragment. Ett bränt ben och ett litet fragment bränd lera i fyllningen. Raka sidor, plan botten.		50
109	Stenskott stolphål		0,5 diam	0,45	Rund	Stenskoning av 0,1–0,2 m stora stenar i ytan, endast en sten längre ned i stolphålet. Heterogen fyllning av gråbrun siltig lera med klumpar av ljusbrun lera. I fyllningen spridda kolfragment och träfragment, enstaka småsten upp till 0,05 m. I södra kanten resterna av en stolpe. Oregelbundna sidor, svagt sluttande, med skålad botten. Tegelfragment och hästskosöm i fyllningen.		50
110	Stolphål		0,85 x 0,8		Rundad	Plandokumenterad. Skoning av stenar i storleken 0,05–0,2 m. Tegelkross i fyllningen. Trärester i ytan.		0
111	Stenskott stolphål		0,85 x 0,5		Oval	Plandokumenterad. Skoning av stenar 0,1–0,2 m stora. Tegelkross i fyllningen.	Möjligen två stolphål.	0

Bilaga 1. Kontexttabell, forts.

Kontext-nr	Objekt	Grupp	Storlek (m)	Höjd/djup/tjocklek (m)	Form i plan	Observationer	Tolkningar	Undersökningsgrad %
112	Stenskott stolphål		0,55 x 0,5		Rundad	Plandokumenterad. Stenskoning av 0,1–0,2 m stora stenar. Både skärviga och naturligt rundade. Trärester, tegel- och kolfragment i fyllningen. En skärva rödgods i ytan.		0
113	Stolphål		0,35 diam		Rund	Plandokumenterat. Syns som fläck med gråbrun siltig lera med inslag av obrända trärester. I ytan också flera bitar tegel samt yngre rödgods.		0
114	Stolphål		0,25 x 0,22	0,14	Rund	Något diffus nedgrävningskant. Skålformad. Fyllning av gråbrun lerig silt med kolstänk och enstaka tegelkross. Träfragment av stolpen fanns bevarade.		50
115	Stolphål		0,2 diam	0,03	Rund	Diffus nedgrävning, mycket torr. Skålformad. Fyllning av gråbrun siltig lera med stänk av kol och enstaka tegelkross.	Möjlig stolphålsbotten.	50
116	Stenskott stolphål		0,8 x 0,65		Oregelbunden	Plandokumenterad. Skoning av stenar i storleken 0,05–0,2 m, även större bit tegel. Stenarna både skärviga och naturligt rundade.	Stolphål eller grop.	0
117	Grop		1 x 0,7	0,30	Oregelbunden	Grop delvis fylld med sten, 0,1–0,35 m stora. Fyllning av brunrå lera med kolstänk och lite tegelkross. Fynd av ett djurben, ej insamlat. Sluttande sidor och ojämn botten. Västra sidans nedgrävningskant bortschaktad. Sektion på diagonalen.		50
118	Grop		0,95 x 0,6		Oval	Stenfylld grop. Plandokumenterad. Fyllning innehållandes stenar i storleken 0,1–0,15 m samt bitar av tegel. Skärviga och naturligt rundade stenar. Rödgods med brun glasyr i ytan.		0
119	Återfyllnads-lager	Stensatt brunn	3,4 x 2	0,30	Oregelbunden	Lager av gråbrun sandig lera med grov sand, spridda tegelfragment och kolfragment. Lagret blev allt renare närmare botten. I lagret förekom enstaka skårvor av keramik, enstaka djurben och flertalet spikar. Lagret avgränsades av stenarna i 120, men i V där denna konstruktion saknas tunnastället lagret ut. Lagret har täckt stenarna i grupp 1.	Möjligen utgörs 119 egentligen av två lager som inte gick att skilja åt, varav den undre delen använts för att fylla ut mellan stenarna och stabilisera brunnskonstruktionen och det övre lagret för att fylla igen brunnen efter att den slutat nyttjas. Att lagret delvis täckte det stora stenblock som låg ovanpå brunnen tyder på detta. En annan tolkning är att lagret inte är en del av konstruktionen, utan att det är återfyllnad från efter att brunnen tagits ur bruk. Förekomsten av spikar i lagret tyder på att det kring/ovanpå brunnen funnits en träkonstruktion.	100

Bilaga 1. Kontexttabell, forts.

Kontext-nr	Objekt	Grupp	Storlek (m)	Höjd/djup/ tjocklek (m)	Form i plan	Observationer	Tolkningar	Undersökningsgrad %
120	Stenkonstruktion	Stensatt brunn	3,5 x 3,2	0,50	Rundad	Stenkonstruktion kring brunn. Omkring 0,5 m hög i förhållande till brunns-hålet (208). Stenar i storleken 0,1–0,55 m. Även inblandade mindre tegelbitar. Mycket skadad i S, i NV syntes en vällagd bas för syllen med stenar i storleken 0,25–0,3 m. Stenarna troligen uppstaplade i kanten av en större nedgrävning för brunnen.	Syll för överbyggnad till brunnen.	0
121	Raseringslager	Hus 2	6 x 1–2,5	0,20	Oregelbunden	I ytan orange färg med rikliga inslag bränd lera och fragmentariskt tegel, enstaka skörbrända stenar och trärester. Uppblandat med brun lera med inslag av sand och grus. Kol och sot förekommer, rikligast mot botten av lagret. Fynd av brända och obrända ben, fönsterglas, fragmentarisk keramik samt kraftigt korroderade spikar och nitlar. Lagret överlagrar 101 men endast ett fåtal av stenarna i 123. Undersökt med en kvadratmetersruta (1508).	Rester av raserad ugn, uppblandat med brukningslager från densamma.	100
122	Konstruktionslager	Stensatt brunn	2,7 x 0,8	0,20	Avlång	Lagret omgärdar den norra delen av konstruktion 120. Bestående av ljust brunbeige, siltig lera med inslag av sand och mindre gruskorn. Homogen färg och sammansättning. Tegel, kol och trärester förekommer. Fynd av korroderade spikar och andra järnföremål liksom fragmentarisk keramik. Överlagrar lager 101.	Stöd för konstruktion 120. Påminner om murbruk, men hela stycken förekommer inte.	100
123	Stenkonstruktion	Hus 2	2,5 x 1,9	0,30		Stenpackning av stenar i storleken 0,15–0,7 m. Ett troligt markfast block som mätte 0,8–1,2 m ingick även i konstruktionen. Höjd upp till 0,3 m. En större bit tegel (0,15 x 0,10 m) låg bland stenarna. I V ett område utan sten, sankolikt för att stenarna avlägsnats här.	Rester av syll samt eventuellt även spisfundament.	0
124	Stenkonstruktion		1 x 0,6		Oregelbunden	Samling med 0,15–0,4 m stora stenar, flera löst liggande.		0
125	Stenkonstruktion		0,65 x 0,5		Oregelbunden	Flera stenar inom ett begränsat område. 0,1–0,3 m stora stenar, både naturligt rundade och skärviga. Den största stenen var stod upprätt lutande mot en annan sten.	Konstruktionen låg i utkanten av det lager som omgärdade brunnen. Möjligen hör stensamlingen ihop med brunnens konstruktion på något sätt.	50
126	Stenskott stolphål		0,4 diam		Rund	Plandokumenterat. Stenskoning av en tegelsten och en 0,25 m stor sten. Liknar 229 till fyllning men innehåller något mer kol.		0
127	Grop		0,6 diam		Rundad	Plandokumenterad. Anläggningen består av tre större stenar, 0,3–0,4 m stora. Tätt lagda med gråbrun lera mellan.	För tätt lagda stenar för att vara stenskoning. Eventuellt stöd för en stolpe som har stått ovanpå stenarna.	0
128	Utgår							0
129	Utfår							0

Bilaga 1. Kontexttabell, forts.

Kontext-nr	Objekt	Grupp	Storlek (m)	Höjd/djup/tjocklek (m)	Form i plan	Observationer	Tolkningar	Undersökningsgrad %
130	Dike		0,3 diam	0,50		Dike, nedgrävt i lager 101 men överlagras också delvis av den övre delen av lagret. Fyllning av ljusbrun lera, mot botten stenfylld med upp till 0,3 m stora stenar.	Åkerdike som också avvattnar den stensatta brunnen.	<50
131	Utgår					Samlade lagerrester intill sten.		50
132	Stenskott stolphål	Hus 6	0,5 diam	0,22	Rund	Stenskoning av fyra 0,25–0,35 m stora stenar, varav tre är ställda på högkant. U-formad nedgrävning med plan botten. Fyllning av brun lera med en mörkare fläck i den S delen. Inslag av bränd lera och lerklining varav en bit med pinnavtryck.	Hörnstolpe, fyrstolpshus.	50
133	Stenskott stolphål	Hus 6	0,62 diam	0,12	Rundad	Större stolphål med rejäl stenskoning av 0,2–0,35 m stora stenar i botten. Skålformad nedgrävning. Inslag av bränd lera i fyllningen.	Hörnstolpe, fyrstolpshus.	50
134	Stenskott stolphål	Hus 6	0,5 diam	0,17	Rundad	Större stolphål med stenskoning av 0,15–0,3 m stora stenar. Skålformad nedgrävning. Inslag av bränd lera i fyllningen. Fynd av ett mindre järnföremål, dock ytligt.	Hörnstolpe, fyrstolpshus.	50
135	Stenskott stolphål	Hus 1	0,3 diam	0,12	Rund	Stenskoning av några 0,1–0,15 m stora stenar. Skålformad nedgrävning. Fyllning av gråbrun lera.	Takbärande stolpe, V gavel.	50
136	Stenskott stolphål	Hus 1	0,3 diam	0,11	Rundad	Stenskoning av ett tiotal 0,05–0,15 m stora stenar. Skålformad nedgrävning. Fyllning av grå lera med inslag av bränd lera och kol i fyllningen.	Takbärande stolpe.	50
137	Stenskott stolphål	Hus 1	0,32 diam	0,12	Rundad	Stenskoning av några 0,1 m stora stenar. Skålformad nedgrävning. Fyllning av gråbrun lera med inslag av bränd lera och kol. Skörbränd sten i botten.	Takbärande stolpe.	50
138	Stenskott stolphål	Hus 1	0,25 diam		Rundad	Plandokumenterat. Stenskoning syns i ytan.	Takbärande stolpe.	0
139	Stenskott stolphål	Hus 1	0,25 diam		Rundad	Plandokumenterat. Stenskoning syns i ytan.	Takbärande stolpe.	0
140	Stenskott stolphål	Hus 1	0,32 diam	0,14	Rundad	Stenskoning av några 0,1 m stora stenar. U-formad nedgrävning. Fyllning av gråbrun lera med mindre inslag kol och bränd lera.	Takbärande stolpe.	50
141	Stolphål		0,25 diam	0,06	Rundad	Flackt skålformad nedgrävning. Fyllning av gråbrun lera med stänk av kol och bränd lera.		50
142	Stolphål		0,28 diam	0,11	Rundad	Skålformad nedgrävning. Fyllning av gråbrun lera med inslag av kol och bränd lera.		50
143	Stolphål	Hus 1	0,28 diam	0,14	Rundad	U-formad nedgrävning. Fyllning av gråbrun lera med inslag av kol och bränd lera.	Gavelstolpe, Ö gavel.	50
144	Stolphål		0,28 diam	0,11	Rundad	Skålformad nedgrävning. Fyllning av gråbrun lera med stänk av kol och bränd lera.		50

Bilaga 1. Kontexttabell, forts.

Kontext-nr	Objekt	Grupp	Storlek (m)	Höjd/djup/tjocklek (m)	Form i plan	Observationer	Tolkningar	Undersökningsgrad %
145	Stenskott stolphål	Hus 7	0,3 diam	0,16	Rundad	Stenkoning bestående av en sten som ser eldpåverkad ut, 0,15 x 0,2 m. Skålformad nedgrävning. Fyllning av gråbrun lera med inslag av bränd lera och kol.	Takbärande stolpe, V gavel.	50
146	Stolphål	Hus 1	0,25 diam		Rundad	Plandokumenterad. Syns som mörkare gråbrun fläck.	Takbärande stolpe.	0
147	Stolphål	Hus 1	0,2 diam		Rundad	Plandokumenterad. Syns som mörkare gråbrun fläck.	Gavelstolpe, Ö gavel.	0
148	Stenskott stolphål	Hus 7	0,28 diam		Rundad	Plandokumenterat. Stenskoning syns i ytan.	Takbärande stolpe, V gavel.	0
149	Stenskott stolphål	Hus 7	0,35 diam		Rundad	Plandokumenterat. Stenskoning synlig i ytan, med skörbränd sten. Grå fyllning, något mörkare/sotigare än omgivande stolphål.		0
150	Stenskott stolphål	Hus 7	0,25 diam		Rundad	Plandokumenterat. Stenskoning syns i ytan.	Takbärande stolpe.	0
151	Stenskott stolphål	Hus 7	0,3 diam		Rundad	Plandokumenterat. Stenskoning syns i ytan.	Takbärande stolpe.	0
152	Stenskott stolphål	Hus 7	0,22 diam		Rundad	Plandokumenterat. Stenskoning syns i ytan.	Takbärande stolpe, Ö gavel.	0
153	Stenskott stolphål	Hus 7	0,4 diam		Rundad	Plandokumenterat. Gavelstolpe mellan 152 och 156. Stenskoning.	Gavelstolpe, Ö gavel.	0
154	Stenskott stolphål	Hus 7	0,4 diam	0,16	Rundad	Stenskoning bestående av tre stenar, 0,15–0,2 m. Skålformad nedgrävning. Fyllning av brun lera med mindre inslag bränd lera och kol.	Takbärande stolpe.	50
155	Stenskott stolphål	Hus 7	0,35 diam	0,15	Rundad	Stenskoning bestående av två stenar på N sidan, 0,2–0,1 m. Bränd lera i fyllningen. Precis intill på Ö sidan finns ett mindre stolphål (212).	Takbärande stolpe.	50
156	Stenskott stolphål	Hus 7	0,3 diam	0,17	Rundad	Välldag stenskoning av tre stenar på SÖ sidan, 0,15–0,25 m stora. U-formad nedgrävning. Fyllning av gråbrun lera med inslag av bränd lera.	Takbärande stolpe, Ö gavel.	50
157	Träkonstruktion	Stensatt brunn				Trärester omkring och på konstruktion 120. Mycket fragmentariska. De största bitarna är ca 0,25 x 0,15 m.	Rester av träkonstruktion ovan brunnen.	100
158	Stenskott stolphål	Hus 5	0,35 diam	0,20	Rundad	Stenskoning av två stenar på SÖ sidan, 0,15–0,25 m. Rester av stolpe bevarad. U-formad nedgrävning. Fyllning av brun lera med inslag av bränd lera.	Takbärande stolpe, V gavel.	0
159	Stolphål	Hus 5	0,42 diam		Rundad	Plandokumenterat. Syns som gråbrun fläck.	Indragen stolpe?	0
160	Stenskott stolphål	Hus 5	0,37 diam		Rundad	Plandokumenterat. Stenskoning synlig i ytan. Annars något otydlig utbredning, förmodligen är stolphålet till stor del bortplöjt.	Takbärande stolpe.	0
161	Stolphål		0,14 diam		Rund	Plandokumenterat. Syns som diffus fläck. Något osäker.	Stolphål?	0
162	Stenskott stolphål	Hus 5	0,37 diam		Rundad	Plandokumenterat. Stenskoning synlig i ytan.	Indragen stolpe?	0

Bilaga 1. Kontexttabell, forts.

Kontext-nr	Objekt	Grupp	Storlek (m)	Höjd/djup/tjocklek (m)	Form i plan	Observationer	Tolkningar	Undersökningsgrad %
163	Stolphål	Hus 5	0,27 diam		Rundad	Plandokumenterat. Gråbrun fläck, en sten syns i ytan.	Takbärande stolpe.	0
164	Stolphål	Hus 5	0,35 diam	0,17	Rund	Nedgrävning med plan botten, snedställda sidor och rundade bottenkanter. Fyllning av gråbrun lera med rikligt inslag av bränd lera. Ett par 0,1 m stora stenar.	Takbärande stolpe?	50
165	Stenskott stolphål	Hus 5	0,42 diam	0,28	Rundad	Stenskoning med stora, delvis spruckna stenar, 0,2–0,25 m. U-formad nedgrävning. Fyllning av gråbrun lera med inslag av kol, fr.a. mot botten. Intill på den S sidan fanns ett mindre stolphål (214).	Takbärande stolpe med mindre stöd Stolpe intill.	50
166	Stenskott stolphål		0,45 diam		Rundad	Plandokumenterat. Gråbrun fläck, stenskoning syns i ytan.		0
167	Stenskott stolphål		0,36 diam	0,20	Rundad	Stenskoning av 0,15–0,2 m stora stenar. U-formad nedgrävning. Fyllning av mörkt gråbrun lera.		50
168	Stenskott stolphål	Hus 5	0,4 diam	0,22	Rundad	Vällagd stenskoning av 0,15–0,2 m stroa stenar. U-formad nedgrävning. Fyllning av gråbrun lera med inslag av kol mot botten.	Takbärande stolpe.	50
169	Grop		1 x 0,75		Oval	Plandokumenterad. Fyllning av grå lera med några 0,1–0,2 m stora stenar samt en större, 0,3 m stor sten. I ytan syns också någon tegelbit, yngre rödgods och en djurtand.	Grop från historisk tid.	0
170	Återfyllnads-lager	Hus 3	7 x 6,3	0,35	Oregelbunden	Brun siltig lera med inslag av fragmentariskt tegel, kol, trärester, ben, keramik, järmföremål och annat avfall. Överlagrar siltstenar (211) och golvlager (215) i hus 3. Bortgrävt med maskin.	Rester av rasering, gårdsplan och avfalls-lager som samlats i den gamla källargropen.	100
171	Brukning-lager	Hus 3	5,5 x 3,9	0,05	Oregelbundet rektangulär	Lager ovanpå trä-golv. Homogent lager av brungrå siltig lera med spridda fragment av tegel och relativt mycket kolfragment, upp till 0,08 m stora. Även viss inblandning av grus. Lagret var upp till 0,05 m tjockt. I lagret påträffades både fragmentariska och hela djurben, keramikskärvor, fönsterglas och flera järmföremål.	Avfall som deponerats i samband med/efter att hus 3 rivits. Flera föremål kan dock ha legat där sedan brukningstiden.	100
172	Brunn		1,5 x 1,3	1,20	Rundad	Nedgrävningen U-formad med något utåtbuktande sidor, samt vidare i ytan. Fyllning i botten av orange/grå flammig lera. Högre upp återfyllnad av grå lera med mindre inslag av kol, trä, tegel och djurben samt flera stenar i storleken 0,1–0,5 m. Överst återfyllnad av naturlig lera.	¹⁴ C-daterad till 1460–1640 e.Kr.	50
173	Stenskott stolphål		0,5 diam	0,18	Rund	Nedgrävning med plan, något sluttande botten och skålade sidor. Fyllning av grå lera med några små bitar bränd lera. Stenskoning av ett par 0,1–0,15 m stora stenar.	Stolphål för stolpvind till brunn 174?	50

Bilaga 1. Kontexttabell, forts.

Kontext-nr	Objekt	Grupp	Storlek (m)	Höjd/djup/tjocklek (m)	Form i plan	Observationer	Tolkningar	Undersökningsgrad %
174	Brunn		1,7 diam	1,30	Rund	Tydlig rund form i plan. Skärs av grunt dike (104) till ca 0,15 m djup. Brunnens nedgrävning är U-formad med raka sidor, något vidare i ytan. Fyllning i undre delen av flammig gråbrun/orangebrun lera med enstaka mindre stenar. Mot botten mörkare grå med kolstänk. På ca 0,5 m djup låg flera större stenar, 0,4–0,6 m stora. Ovan dessa återfyllnad av mörkt gråbrun lera med inslag av kol och sot samt fynd av välbevarade obrända ben.		50
175	Stolphål		0,35 diam	0,02	Rund	Fyllning av gråbrun lera med kolstänk och enstaka fragment bränd lera och trä. Ingen nedgrävningsskant synlig, dock tydligt rund i plan. Ojämn botten.	Möjlig stolphålsbotten.	50
176	Stolphål		0,35 diam		Rund	Plandokumenterat. Syns som fläck med gråbrun lera, kol och trärester. Ett obränt ben i ytan.		0
177	Stolphål		0,55 diam	0,13	Rund	Stolphål som verkade vara utplöjt åt främst N. Den initialt inmätta fläcken mätte 1,7 x 1 m, men själva stolphålet mätte 0,55 m i diam. Något otydlig nedgrävning med sluttande sidor, oregelbunden nedgrävningsskant i N. Ojämn botten. Fyllning av brungrå siltig lera med kolstänk, spridda träfragment, enstaka småsten (ca 0,05 m) och tegel (ca 0,08 m stor bit). I botten en sten ca 0,15 m stor, möjlig skoningssten. Fynd av djurben.	Inmätt som hård, dock tolkat som utplöjt stolphål.	50
178	Stolphål		0,18 diam	0,01	Rund	Fläck med mörkare gråbrun lera och kolstänk.	Stolphålsbotten?	50
179	Stenskott stolphål		0,7 x 0,6	0,18	Rundad	Riklig stenskoning av 0,05–0,3 m stora stenar, både skärvig och naturligt rundade stenar. Några stenar sotiga. Jämnt sluttande sidor, ojämn botten. Fyllning av brungrå siltig lera med kolstänk och ställvis rikligt med sot (främst i V kanten där det bildats ett tunnt skikt). En bit tegel i fyllningen. Spridda träfragment, troliga stolprester.	Sotskiktet möjligen resultat av att konstruktionen som stolpen ingått i har brunnit, däremot var inte själva stolpresterna förkolnade.	50
180	Utgår							0
181	Stenskott stolphål		0,45 diam		Rund	Plandokumenterat. Mörkt gråbrun lera. Stenskoning runt kanterna av ca 0,1 m stora stenar.		0
182	Stolphål		0,25 diam	0,03	Rundad	Svagt skålförmad. Fyllning av gråbrun siltig lera med inslag av kolstänk.	Möjlig stolphålsbotten	50
183	Stolphål		0,35 diam	0,05	Rund	Skålförmad. Fyllning av brungrå lera med kolfragment och ett fragment av tegel/bränd lera.		50
184	Stolphål		0,5 diam	0,10	Rund	Skålförmad. Fyllning av brungrå lera med kolstänk, träfragment och flera små bitar av tegel. En möjlig skoningssten som låg rubbad i ytan, skärvig ca 0,1 m i diam.		50

Bilaga 1. Kontexttabell, forts.

Kontext-nr	Objekt	Grupp	Storlek (m)	Höjd/djup/tjocklek (m)	Form i plan	Observationer	Tolkningar	Undersökningsgrad %
185	Stolphål		0,35 diam	0,02	Rund	Skålformad, fyllning av brunrå siltig lera med enstaka kolstänk.		50
186	Stenskott stolphål		0,6 x 0,55	0,18	Rundad	Riklig skoning av stenar i storleken 0,05–0,25 m, främst skåriga men även naturligt rundade. Delvis bevarad stolpe i V delen, ca 0,13 m i diam. Något diffus nedgrävningskant, då fyllningen var svår att skilja från den naturliga leran. Sluttande sidor, trol plan botten. Fyllning av brunrå lera med kolstänk. Enstaka fryk av tegel/bränd lera i fyllningen.		50
187	Stolphål		0,3 diam	0,02	Rund	Fläck med gråbrun lera och kolstänk.	Stolphålsbotten?	50
188	Stenskott stolphål		0,45 x 0,4		Rundad	Plandokumenterat. I ytan mycket likt stolphål 186. Gråbrun lera. Stenskonning av några 0,1–0,15 m stora stenar. Centralt finns en stolprest, 0,2 x 0,15 m stor.		0
189	Stenkonstruktion	Hus 4	3,8 x 2,1	0,15	Fyr-sidig	Rektangulär stenpackning i 2–3 skikt av 0,05–0,2 m stora stenar, mestadels omkring 0,1 m. Delvis skörbrända. Ovanpå stenarna är ett lager med kompakt lera, därunder och mellan stenarna är siltig brun lera. Inslag av tegel, obrända ben, trärester. Kolstänk. Stenarna verkar vara nedtryckta i den underliggande, sterila leran. Oklart om det finns någon nedgrävning. Undersökt med en sektion.	Eventuellt dränering och/eller fundament för en farstubro.	<50
190	Dike		0,4–0,5 br			NV–SÖ riktning, svänger mot S. Något oregelbundet i bredd.	Dike som omgärdat gårdstomten.	
191	Grop		0,55 diam	0,12	Rund	Framkom under lager 101. Skålformad nedgrävning. Fyllning av gråbrun grusig lera med inslag av tegel.	Kan vara stenlyft. Alternativt grävd i samband med dikesgrävning.	50
192	Stenskott stolphål		0,45 diam	0,28	Rundad	Halva stolphålet bortschaktat vid maskingrävning av 101. Även en sten tillhörande skoningen som mätte ca 0,3 m grävdes bort. Då den var delvis söndergrävd var det svårt att se nedgrävningens form, men den har sannolikt varit skålformad. Skoning av två ca 0,3 m stora stenar. Fyllning av brunrå lera med kolstänk, träfragment och tegelfragment.		50
193	Dike		0,7 br			Närmast N–S riktning. Täckdike, ansluter till brunn i betong. Enstaka större stenar i och längs med diket.	Täckdike, 1900-tal. Kan dock ha haft äldre föregångare.	0
194	Grop		0,65 diam		Rund	Plandokumentation. Gråbrun lera. I ytan syns ett antal 0,2–0,4 m stora stenar, samt en tegelsten.	Grop från historisk tid.	0
195	Utgår							0
196	Stolphål		0,35 diam		Rund	Plandokumenterat. Gråbrun lera samt ett par 0,15 m stora stenar i ytan.		0
197	Stolphål		0,4 diam	0,10	Rund	Något diffus nedgrävning, skålformad. Fyllning av gråbrun lera.		50

Bilaga 1. Kontexttabell, forts.

Kontext-nr	Objekt	Grupp	Storlek (m)	Höjd/djup/tjocklek (m)	Form i plan	Observationer	Tolkningar	Undersökningsgrad %
198	Stenskott stolphål		0,35 x 0,3	0,18	Rundad	Skoning av tre skärviga stenar ca 0,15 m stora. Något diffus nedgrävning, skålformad. Fyllning av gråbrun lera med kolstänk och enstaka småsten, upp till 0,05 m.		50
199	Stolphål		0,25 diam	0,14	Rund	Skålformad. Fyllning av brungrå siltig lera, möjlig stolpfärgning i Ö.		50
200	Kokgrop		0,8 diam	0,22	Rund	Skålformad nedgrävning. Fyllningen packad med 0,05–0,18 m stora stenar, mestadels skörbrända. Mellan stenarna är brun lera med inslag av kol och sot.	Kokgrop eller grophärd. Endast en mindre mängd kol och sot, vilket kan tala för att det är en kokgrop.	50
201	Grop		1,2 x 1,1	0,35	Rundad	Något oregelbunden, svåravgränsad i plan. Nedgrävning med skålformade sidor och plan botten. Fyllning av mörkt gråbrun, siltig lera samt 0,1–0,35 m stora stenar, fr.a. i övre delen och djupare ner i mitten. Trärester förekom i övre delen. Fynd av ett obränt ben.	Förrådsgrop?	<50
202	Stolphål		0,45 diam		Rund	Plandokumenterat. Gråbrun lera. I ytan en 0,15 m stor sten och en bit fönsterglas.		0
203	Grop		0,65 diam	0,30	Rund	Stenfylld grop med stenar fastkilade mellan varandra. Stenarna mätte 0,1–0,2 m och var både skärviga och naturligt rundade. Även enstaka skörbrända stenar förekom. Inget sot eller kol i fyllningen. Mellan stenarna brungrå lera. Jämnt sluttande sidor, trol plan botten (dock svårt att se botten då stenarna var nedtryckta).		50
204	Grop		1 x 0,8	0,15	Oval	Flack nedgrävning med rundade sidor och plan botten. Fyllning av gråbrun lera med någon enstaka skärvig sten.		50
205	Dike		0,4 br			NÖ–SV riktning. Kan ev ha fortsättning åt SV.		0
206	Dike		0,5 br			VNV–ÖSÖ riktning. Ansluter baserat på FU till dike 190.	Dike som omgärdat gårdstomten.	0
207	Dike	Stensatt brunn	3 x 0,5		Avlång	Dike med okänt djup. Stenfylld med stenar främst i storleken 0,05–0,15, enstaka större stenar 0,35–0,5 m stora. 0,4–0,55 m brett, ca 3,1 m långt. Ansluter/grävd fram till dike 130.	Dike som leder bort vatten från brunnen vid för höga vattenflöden.	0
208	Stenkonstruktion	Stensatt brunn	1,3 x 1	0,30	Oval	Inre stenkonstruktion som avgränsar själva brunnshållet. Uppbyggd i minst två skift sten. Kallmurad av stenar i storleken 0,2–0,45 m. Delvis ut-/inrasad. Höjd ovanför vattenytan ca 0,3 m.		0
209	Träkonstruktion	Hus 2	2,9 l			Planka i flera delar. Mycket dåligt skick. Möjligen utgör delarna rester av flera plankor. Den bäst bevarade delen var ca 0,05 m bred och 1,2 m lång. Sydligaste fragmentet 0,08 m i diam.	Troligen del av träkonstruktion relaterat till hus 2	100
210	Tröskelstenar	Stensatt brunn	0,8 x 0,3	0,15		Två större stenar, ca 0,4 m i diam. Den östra rubbad och inmätt ungefärlig.	Möjliga tröskelstenar in till konstruktionen som omgärdade brunnen.	0

Bilaga 1. Kontexttabell, forts.

Kontext-nr	Objekt	Grupp	Storlek (m)	Höjd/djup/tjocklek (m)	Form i plan	Observationer	Tolkningar	Undersökningsgrad %
211	Stenkonstruktion	Hus 3	5,5 x 1,2	0,50		Syll av stenblock med mindre stenar mellan. Stenarna mätte 0,1–1,1 m i diam. Delvis utrasad i NV och SO. Minst 2 skikt sten. Nedgrävda i den naturliga leran.	Syll till hus.	0
212	Stolphål	Hus 7	0,22	0,15	0,1	Mindre stolphål i kanten av det större stolphålet 155. U-formad profil. Fyllning av gråbrun lera.		50
213	Utfyllnads-lager	Hus 2	1,4 x 0,75	0,10		Lager mellan syllstenar i hus 2. Något sandig gråbrun lera med kolstänk och enstaka tegelkross. Upp till 0,1 m tjockt.	Möjligen konstruktionslager.	<50
214	Stolphål	Hus 5	0,25	0,10	Rundad	Grund, skålformad nedgrävning. Fyllning av gråbrun lera med kolstänk. Intill stolphål 165 och överlagrar eventuellt detta.	Stöd Stolpe?	50
215	Trägol	Hus 3	5,6 x 3,7	0,03		Trägol. Delvis förmultnat, framför allt i södra delen. Plankor placerade i N–S riktning. Skadat av utredningsschakt i golvet ungefärliga mitt och SO del. De bäst bevarade plankorna mätte 0,14 m i bredd och var ca 0,03 m tjocka. Ett område i NO saknade plankor och bestod istället av mindre träbitar i olika riktningar.	Trägol i källare.	100
216	Tröskelsten?	Hus 3	0,5 x 0,35	0,10		Ensam sten intill trägol 215.	Möjligen tröskelsten.	0
217	Stenkonstruktion	Hus 3	0,8 x 0,55	0,15	Oval	Stenpackning av sten i storleken 0,05–0,2 m, även en större bit tegel (0,12 x 0,18 m). Både skärviga och naturligt rundade stenar.		0
218	Raseringslager	Hus 4	3,1 x 2,6	0,05	Oregelbunden	Lager ovanpå trägol. Gråbrun lera med inslag av sand och silt. Mer kompakt än matjorden. Förekomst av kol och sot samt tegel, obrända ben, spikar och andra jämföremål. Någon bit fönsterglas samt enstaka bitar bränd lera.	Raseringslager, sannolikt uppblandat med brukningslager.	100
219	Stenkonstruktion	Hus 4	3,5 x 1,5	0,20	Oregelbunden	Samling med 0,2–0,5 m stora stenar, relativt gles. Antydning till rader med stenar i NÖ–SV riktning. Störd av plöjning.	Sannolikt utrasad syll.	0
220	Röjningsröse		10 x 6	0,50	Oval	Upp till 0,5 m h, av stenar i storleken 0,3–1 m. Överlagrar den norra delen av hus 4 och består förmodligen åtminstone delvis av syllstenar från huset. Angränsar kanten av täktgrop.		<50
221	Träkonstruktion	Hus 3	0,63 x 0,08	0,02		Planka som låg under annan plankor.	Möjligen inre konstruktionsdetalj.	0
222	Träkonstruktion	Hus 3	0,12 br	0,03		Tre plankor lagda i Ö–V riktning under golvet 215, varav den mellersta i flera bitar. Den norra utgjorde inte en hel plankor utan bestod av flera skarvade plankor. Generellt dåligt skick, den bäst bevarade plankan mätte 0,12 m i bredd och var 0,025 m tjock.	Reglar till golvet 215.	0

Bilaga 1. Kontexttabell, forts.

Kontext-nr	Objekt	Grupp	Storlek (m)	Höjd/djup/tjocklek (m)	Form i plan	Observationer	Tolkningar	Undersökningsgrad %
223	Brukningslager	Hus 3	5,5 x 4	0,08		Lager under trägolv 215, undersökt med en 1x1 m ruta (2266). Ett tunt nästan ytäckande sotskikt (1–2 mm tjockt) överst i rutans norra del (norr om underliggare). I södra delen var sotskiktet mer fläckigt och förekom på olika djup. Här fanns ovan sotskiktet ett upp till 0,07 m tjockt lager av brungrå siltig lera med kolfragment och enstaka tegel- och träfragment, samt enstaka småsten (upp till 0,05 m). Under sotskiktet fanns i hela rutan ett 0,04–0,08 m tjockt lager av gråbrun siltig lera med inslag av kolfragment och småsten samt enstaka tegelkross. Lagret under sotskiktet var något ljusare och lerigare.	Sot har sannolikt trillat ned mellan plankorna.	<50
224	Träggolv	Hus 4	3 x 2,2	0,02		Delvis förmultnat golv av 0,15–0,2 m breda och upp till 0,4 m tjocka brädor, lagda i Ö–V riktning. Avstånd mellan brädorna är 0,02–0,07 m i den N delen, där golvet är bäst bevarat. I den S delen har träet mestadels förmultnat. Under brädorna finns tre underliggare, lagda i N–S. Golvet fortsätter in under röjningsröse i N, utanför undersökningsområdet.		100
225	Brukningslager	Hus 4	2,5 x 2	0,10	Oregelbunden	Överlagras av träggolv 224. Brun siltig lera med inslag av kol och sot. Varierande tjocklek, upp till 0,1 m. Tegel, spikar och obrända ben förekommer men mer sparsamt än i lager 218.	Lager som delvis utgörs av förmultnat trä från det ovanliggande golvet, delvis av material som sipprat ned mellan golvbrädorna.	100
226	Stenkonstruktion	Hus 4	2,2 x 2	0,10		Stenpackning av 0,05–0,1 m stora stenar. Mellan stenarna är kompakt, siltig lera. Lagd i tre stråk inuti hus 4, mellan reglarna under golvet.	Utfyllnad mellan reglarna, ev. underlag för trossbotten. Försättning på 189.	0
227	Träkonstruktion	Hus 4	2,2 x 0,18	0,02		Reglar (3 st), lagda i NNÖ–SSV riktning. Syns som bevarade trärester i S, ställvis enbart som en fördjupning med mörkare jord. Golvplankorna (224) ligger delvis dikt an, delvis med lager 225 mellan.	Delvis förmultnade reglar till golv 224.	<50
228	Stolphål		0,2 diam	0,06	Rund	Skålförmad nedgrävning. Fyllning av gråbrun lera med kolstänk.	Stolphålsbotten.	50
229	Stenskott stolphål		0,35 diam	0,20	Rund	Stenskoning av några 0,15–0,2 m stora stenar. U-förmad nedgrävning. Fyllning av brun lera med kolstänk samt några fnyk brända ben och bränd lera. Liknar stolphål 126.		50
230	Stolphål		0,4 diam		Rund	Plandokumenterat. Mörkare gråbrun fläck, liknar stolphål 187.		0

BILAGA 2. FYNDTABELL

Fynd-nr*	Objekt	Antal	Antal fragm.	Material	Subklass	Vikt (g)	Längd (mm)	Bredd (mm)	Diam. (mm)	Tjocklek (mm)	Beskrivning	Medel-X	Medel-Y	Medel-Z	Gallras (X)
101:171:1	Pipa	1		Lera	Kritpipa	6	53		9		Fragment av skaft.	638 738,08	6 637 553,50	30,67	X
101:464:1	Kärl	1		Keramik	Porslin	1	13	12		2	Fragment av mynning. Kinesiskt porslin av Batavia-typ. Brunglaserad utsida och insidan vit med blå dekor.	638 737,98	6 637 566,77	31,24	
101:464:2	Kärl	1		Keramik	Flintgods	1	21	10		4	Fragment av buk. Något gråaktig glasyr.	638 737,98	6 637 566,77	31,24	X
101:465:1	Fat	1		Keramik	Yngre rödgods	56	92	62		17	Något uppviktt mynningskant och smalt brätte. Hälläckande vit engobe med punktdekor, sgraffito och dekor-målning i rött.	638 737,38	6 637 560,01	30,91	
101:561:1	Beslag	1		Järn		62	122	27		4	Rektangulär platta.	638 740,10	6 637 575,47	31,71	X
101:1515:1	Obestämd	1		Järn		36	113	21		17	Spetsigt föremål med oregelbundet formad och mycket korroderad bas.	638 738,45	6 637 567,51	31,15	X
101:1517:1	Knapp	1		Kopparlegering		4			21	2	Plan med central blomdekor och prickig bård intill knappens kant. Gjuten i ett stycke med platt ögla på baksidan. Datering omkr. 1800–1860 (Helander 1991).	638 739,48	6 637 568,48	31,26	X
101:1518:1	Beslag	1		Kopparlegering		9	63	34		1	Trepetsoid form, längs ena långsidan ett 36 x 2 mm stort urtag. Intill andra långsidan två nitar.	638 738,69	6 637 567,40	31,00	X
101:1519:1	Pipa	1		Lera	Kritpipa	7	48		10		Fragment av huvud med del av skaft. Intakt klack. Saknar dekor.	638 739,68	6 637 567,96	31,11	
101:1520:1	Fat	1	8	Keramik	Yngre rödgods	135				16	Fragment av brätte, botten och buk. Brättet 38 mm brett. Utan glasyr. På undersidan av brättet reliefdekor, s.k. "leather-edge" mönster. Vänge-Gustafsberg/Bredsjö fajansfabrik?	638 736,83	6 637 561,50	31,02	
101:1521:1	Spik	1				16	58	7			Påträffades i provruta. Kraftigt böjd spets. Huvudet mäter 18 x 15 mm.	638 739,41	6 637 579,75	31,82	X
101:1529:1	Knapp	1		Kopparlegering		2			14		Troligen halv kulnapp. Utan ögla.	638 739,78	6 637 567,79	31,02	X
101:1530:1	Kärl	1		Keramik	Yngre rödgods	25	60	38		10	Del av hank.	638 739,63	6 637 568,72	31,09	X
101:1531:1	Hästsosöm	1		Järn		9	42	21		8	Påträffades i provruta. Avbruten spets.	638 739,86	6 637 579,22	31,77	X

*Fyndnumret består av tre delar (X:X:X), varav det första är numret på den kontext som fyndet tillhör. Det andra numret är det öppnummer som fyndet tilldelas vid inmätningen i fält och det tredje är det nummer som fyndet får vid fyndregistrering i vår databas SiteWorks. Dessa tre bilder tillsammans föremålets unika fyndnummer.

Bilaga 2. Fyndtabell, forts.

Fynd-nr*	Objekt	Antal	Antal fragm.	Material	Subklass	Vikt (g)	Längd (mm)	Bredd (mm)	Diam. (mm)	Tjocklek (mm)	Beskrivning	Medel-X	Medel-Y	Medel-Z	Gallras (X)
101:1531:2	Hästsosöm	1		Järn		5	43	18		5	Påträffades i provruta. Intakt.	638 739,86	6 637 579,22	31,77	X
101:1531:3	Hästsosöm	1		Järn		11	46	13		13	Påträffades i provruta. Något böjd, avbruten spets.	638 739,86	6 637 579,22	31,77	X
101:1546:1	Kärl	1		Keramik	Yngre rödgods	9	42	32		7	Fragment av buk. Målade ränder i vitlera täckt med brungul glasyr på insidan. Horisontellt räfflad utsida.	638 739,04	6 637 578,15	31,82	X
101:1546:2	Kärl	1		Keramik	Yngre rödgods	13	50	28		11	Kruka? Fragment av mynning med utåtböjd kant. Invändig brun blyglasyr.	638 739,04	6 637 578,15	31,82	X
101:1546:3	Kärl	1		Keramik	Yngre rödgods	16	33	30		15	Kruka? Fragment av mynning. Invändig brun blyglasyr.	638 739,04	6 637 578,15	31,82	X
101:1546:4	Kärl	1		Keramik	Yngre rödgods	7	36	25		8	Fragment av buk. Invändig transparent blyglasyr. Sekundärbränd.	638 739,04	6 637 578,15	31,82	X
101:1546:5	Kärl	1		Keramik	Yngre rödgods	3	26	21		6	Fragment av buk. Invändig brungrün glasyr. Sekundärbränd.	638 739,04	6 637 578,15	31,82	X
101:1546:6	Kärl	1	2	Keramik	Yngre rödgods	14				8	Fragment av buk, 39 x 21 resp. 32 x 28 mm. Möjligen två olika kärl. Invändig brun blyglasyr.	638 739,04	6 637 578,15	31,82	X
101:1547:1	Pipa	1		Lera	Kritpipa	3	36		7		Fragment av skaft.	638 738,84	6 637 574,75	31,63	X
101:1547:2	Fat	1	3	Keramik	Yngre rödgods	106	105	99		13	Fragment av mynning och botten. Invändig heltäckande engobe med dekomålning i rött och brunt. Två av fragmenten passar ihop och det är deras sammanslegna mått som är angivet. Det tredje fragmentet mäter 94 x 81 mm.	638 738,84	6 637 574,75	31,63	X
101:1547:3	Fat	1	2	Keramik	Yngre rödgods	28				8	Fragment av buk och möjlig botten, 54 x 37 mm resp. 67 x 35 mm. Dekomålad i vitlera och täckt av något gulaktigt glasyr.	638 738,84	6 637 574,75	31,63	X
101:1549:1	Pipa	1		Lera	Kritpipa	4	44		9		Fragment av skaft.	638 739,62	6 637 574,40	31,52	X
101:1549:2	Fat	1		Keramik	Yngre rödgods	74	89	50		14	Smalt brätte. Dekormönster i vitlera täckt av grön blyglasyr. Troligen något misslyckad bränning då godset är bränt under glasynen. 1600-tal till första hälften av 1700-tal.	638 739,62	6 637 574,40	31,52	X

*Fyndnumret består av tre delar (X:X:X), varav det första är numret på den kontext som fyndet tillhör. Det andra numret är det löpnummer som fyndet tilldelas vid inmätningen i fält och det tredje är det nummer som fyndet får vid fyndregistrering i vår databas SiteWorks. Dessa tre bildar tillsammans föremålets unika fyndnummer.

Bilaga 2. Fyndtabell, forts.

Fynd-nr*	Objekt	Antal	Antal fragm.	Material	Subklass	Vikt (g)	Längd (mm)	Bredd (mm)	Diam. (mm)	Tjocklek (mm)	Beskrivning	Medel-X	Medel-Y	Medel-Z	Gallras (X)
101:1549:3	Fat	1		Keramik	Yngre rödgods	20	42	30		12	Fragment av botten med invändig dekormålning av vitlera, täckt av något gulaktig glasyr.	638 739,62	6 637 574,40	31,52	X
101:1549:4	Kärl	1		Keramik	Fajans	3	33	11		6	Ljusgrå glasyr med blå dekor.	638 739,62	6 637 574,40	31,52	X
101:1550:1	Slagg	2	2			68					Påträffades i ruta 1540.	638 740,43	6 637 579,94	31,71	X
101:1724:1	Beslag	1		Kopparlegering		9	55	19		12	Möjligt beslag. Dubbelvikt och deformationerad. Har troligen delvis onslutit ett föremål.	638 743,10	6 637 579,32	31,78	X
101:1725:1	Kärl	1		Glas		5	29	20		12	Skål? Möjlig mynning som är böjd utåt. Blågrönt glas, varierande tjocklek 2-5 mm.	638 740,17	6 637 577,02	31,64	X
101:1727:1	Knapp	1		Kopparlegering		5			23	2	Svagt konkav med central blom-/virveldekor, i övrigt slät. Gjuten i ett stycke med platt ögla på baksidan.	638 740,87	6 637 572,75	31,47	X
101:1728:1	Kärl	1		Keramik	Yngre rödgods	9	30	28		10	Fragment av mynning. Sekundärbränd. Insamlad från ruta 1508.	638 740,82	6 637 572,73	31,46	X
101:1728:2	Fat	1		Keramik	Yngre rödgods	13	45	27		10	Fragment av buk. Invändigt bemålad med vitlera och täckt med gulgrön glasyr. Sekundärbränd. Insamlad från ruta 1508.	638 740,82	6 637 572,73	31,46	X
101:1728:3	Fat	1		Keramik	Yngre rödgods	5	34	22		6	Fragment av buk. Invändigt bemålad med vitlera. Sekundärbränd. Insamlad från ruta 1508.	638 740,82	6 637 572,73	31,46	X
101:1728:4	Kärl	1		Keramik	Yngre rödgods	1	19	14		3	Fragment av buk. Bemålad med vitlera. Insamlad från ruta 1508.	638 740,82	6 637 572,73	31,46	X
101:1728:5	Kärl	1		Keramik	Yngre rödgods	3	30	22		6	Fragment av buk. Ena sidan spjälkad. Sekundärbränd. Insamlad från ruta 1508.	638 740,82	6 637 572,73	31,46	X
101:1728:6	Kärl	1	2	Keramik	Yngre rödgods	3				4	Fragment av buk, 27 x 23 resp. 16 x 15 mm. Insidan spjälkad. Insamlad från ruta 1508.	638 740,82	6 637 572,73	31,46	X
101:1728:7	Kärl	1		Keramik	Yngre rödgods	5	36	17		8	Fragment av möjlig botten. Spjälkad insida. Insamlad från ruta 1508.	638 740,82	6 637 572,73	31,46	X
109:2193:1	Hästsosöm	1		Järn		7	28	19		6	Avbuten spets.	638 772,41	6 637 586,68	32,62	X

*Fyndnumret består av tre delar (X:X:X), varav det första är numret på den kontext som fyndet tillhör. Det andra numret är det löpnummer som fyndet tilldelas vid inmätningen i fält och det tredje är det nummer som fyndet får vid fyndregistrering i vår databas SiteWorks. Dessa tre bilder tillsammans föremålets unika fyndnummer.

Bilaga 2. Fyndtabell, forts.

Fynd-nr*	Objekt	Antal fragn.	Antal fragn.	Material	Subklass	Vikt (g)	Längd (mm)	Bredd (mm)	Diam. (mm)	Tjocklek (mm)	Beskrivning	Medel-X	Medel-Y	Medel-Z	Gallras (X)
119:446:1	Sölja	1	1	Koppar- legering		3	32	27		2	Del av skospänne. Tome saknas. Trapesoid form med rundade hörn. Defekt fäste i den kortare sidan. Fästet är ihåligt med plats för tunn tvärgående stav. På motsatt sida en kort platt pig.	638 741,20	6 637 576,58	31,75	X
119:462:1	Nit	1	1	Järn	Båtnit	35	62	28		22	Komplett båtnit	638 741,07	6 637 577,10	31,76	X
119:558:1	Nit	1	1	Järn	Nit, odef.	29	39				Defekt nit. Nithuvud starkt korroderat, oregelbundet, ca 33 mm i diam. Ej centerat huvud.	638 740,99	6 637 577,29	31,79	X
119:1726:1	Medicinflaska	1	1	Glas		0			13	2	Fragment i just grönt glas. Medicinflaska?	638 741,03	6 637 576,50	31,57	X
119:1726:2	Beslag	1	3	Koppar- legering		1				2	Dekorbeslag? Rund platta med uppvikt kant och ett möjligt nihål. Dekor med smala streck. Flera fragment, största fragmentet mäter 22 x 14 x 2 mm. Mycket skör.	638 741,03	6 637 576,50	31,57	X
119:1804:1	Kärl	1	1	Keramik	Flintgods	1	15	17		5	Fat? Fragment av mynning med reliefsdekor. Transparent glasyr.	638 741,93	6 637 578,13	31,84	X
121:557:1	Obestämd	1	1	Järn		73	138	27		33	Spateformat föremål som i ena änden har en nästan 90-gradigt vinklad böj. Efter vinkeln övergår föremålet från att vara platt och brett (29 x 6 mm i tvärsnitt) till att vara ungefär lika tjock som bred (19 x 20 mm i tvärsnitt). På grund av korrosion är det svårt att avgöra vilken form tvärsnittet har i denna del. Delen är dessutom avbruten.	638 741,78	6 637 573,82	31,70	X
121:1514:1	Fönsterglas	1	1	Glas		1	15	14		2	Fragment av ljust grönt glas. Påträffades i ruta 1508.	638 740,89	6 637 572,76	31,49	X
121:1514:2	Kärl	1	1	Fajans		5	33	22		6	Fat? Delvis spjälkad. Vit glasyr med blå geometrisk dekor. Insamlad från ruta 1508.	638 740,89	6 637 572,76	31,49	X
121:1514:3	Kärl	1	1	Keramik	Yngre rödgods	6	30	23		6	Brun blyglasyr, sekundärbränd. Insamlad från ruta 1508.	638 740,89	6 637 572,76	31,49	X
121:1514:4	Kärl	1	1	Keramik	Yngre rödgods	2	17	17		6	Brun blyglasyr. Insamlad från ruta 1508.	638 740,89	6 637 572,76	31,49	X

*Fyndnumret består av tre delar (X:X:X) varav det första är numret på den kontext som fyndet tillhör. Det andra numret är det löpnummer som fyndet tilldelas vid inmätningen i fält och det tredje är det nummer som fyndet får vid fyndregistrering i vår databas SiteWorks. Dessa tre bildar tillsammans föremålets unika fyndnummer.

Bilaga 2. Fyndtabell, forts.

Fynd-nr*	Objekt	Antal	Antal fragm.	Material	Subklass	Vikt (g)	Längd (mm)	Bredd (mm)	Diam. (mm)	Tjocklek (mm)	Beskrivning	Medel-X	Medel-Y	Medel-Z	Gallras (X)
121:1514:5	Kärl	1		Keramik	Yngre rödgods	5	35	17		11	Fragment av möjlig mynning. Insidan bemålad med vitlera och täckt av något gulaktig glasyr. Insamlad från ruta 1508.	638 740,89	6 637 572,76	31,49	X
121:1514:6	Kärl	1		Keramik	Yngre rödgods	3	24	18		7	Fragment av buk. Insidan vitengoberad med sgraffito. Insamlad från ruta 1508.	638 740,89	6 637 572,76	31,49	X
121:1514:7	Kärl	1		Keramik	Yngre rödgods	5	25	19		9	Fragment av buk. Spjälkad. Bemålad med vitlera. Insamlad från ruta 1508.	638 740,89	6 637 572,76	31,49	X
121:1514:8	Kärl	1		Keramik	Yngre rödgods	2	18	15		5	Fragment av buk. Insidan spjälkad. Liten rest av brun glasyr.	638 740,89	6 637 572,76	31,49	X
121:1548:1	Knapp	1		Kopparlegering		7			25	2	Plan, utan dekor. Gjuten i ett stycke med platt ögla på baksidan.	638 740,80	6 637 570,38	31,41	X
121:1548:2	Knapp	1		Kopparlegering		6			26	2	Plan, utan dekor. Fastfödd ögla på baksidan.	638 740,80	6 637 570,38	31,41	X
121:1548:3	Knapp	1		Tenn		3			23	1	Plan, utan dekor. Möjligen uniformsknapp. Konformat utskott på baksidan som en ögla är fäst i. I England daterad till 1700- tidigt 1800-tal (Helander 1991).	638 740,80	6 637 570,38	31,41	X
121:1548:4	Knapp	1		Kopparlegering		4			19	2	Svagt konkav i framsidans mitt med en omgärdande plan kant. Längs kanten en bård av diagonala streck. Gjuten i ett stycke med platt ögla på baksidan. Datering omkr. 1830–1890 (Helander 1991).	638 740,80	6 637 570,38	31,41	X
121:1548:5	Knapp	1		Kopparlegering		2			19	1	Plan, centralt på knappen initialerna GA, likt Gustav IV Adolfs monogram. Kring boksäverna en vertikalt räfflad yta omgärdad av en slät bård intill knappens kant. Gjuten i ett stycke med platt ögla på baksidan. Trolig datering 1792–1809.	638 740,80	6 637 570,38	31,41	X
121:1730:1	Medicinflaska	1		Glas		2				2	Del av mynning, trattformad. Ljust blågrönt glas. Medicinflaska?	638 741,09	6 637 572,13	31,47	X
121:1730:2	Kärl	1										638 741,09	6 637 572,13	31,47	X

*Fyndnumret består av tre delar (X:X:X), varav det första är numret på den kontext som fyndet tillhör. Det andra numret är del löpnummer som fyndet tilldelas vid inmätningen i fält och det tredje är del nummer som fyndet får vid fyndregistrering i vår databas SiteWorks. Dessa tre bildar tillsammans föremålets unika fyndnummer.

Bilaga 2. Fyndtabell, forts.

Fynd-nr*	Objekt	Antal fragm.	Antal	Material	Subklass	Vikt (g)	Längd (mm)	Bredd (mm)	Diam. (mm)	Tjocklek (mm)	Beskrivning	Medel-X	Medel-Y	Medel-Z	Gallras (X)
121:1730:3	Kärl	1		Glas		7	29	25		9	Möjligt fragment av glaskärl. Böjd och oformlig. Ena sidan möjlig ursprunglig kant. Ljust grönt glas.	638 741,09	6 637 572,13	31,47	X
121:1731:1	Kärl	1	5	Keramik	Vitgods?	4				4	Fragment av mynning och fyra bukfragment. Mynningsbiten är störst och mäter 17 x 16 x 4 mm. Matt mörkgrå yta.	638 741,49	6 637 573,62	31,53	X
121:1732:1	Kniv	1				17	113	15		4	Påträffades tillsammans med två andra knivar intill en sten, mot botten av lager 121. Smäcker, spetsig lång-oval med något böjd tånge.	638 740,97	6 637 571,19	31,49	X
121:1732:2	Kniv	1		Järn		50	141	25		6	Påträffades tillsammans med två andra knivar intill en sten, mot botten av lager 121. Avbruten spets.	638 740,97	6 637 571,19	31,49	X
121:1732:3	Kniv	1		Järn		50	143	27		5	Påträffades tillsammans med två andra knivar intill en sten, mot botten av lager 121. Intakt.	638 740,97	6 637 571,19	31,49	X
121:1805:1	Pärla	1		Lera		0			10	3	Oregelbundet rund med ojämna sidor. Centrert hål.	638 740,73	6 637 571,30	31,41	X
121:1806:1	Kärl	1		Keramik	Porslin	1	22	17		2	Fragment av buk. På insidan dekor av bruna mm-långa diagonala streck som möjligen utgör del av cirkel. Troligen kinesiskt.	638 741,01	6 637 570,72	31,46	X
122:559:1	Kärl	1		Keramik	Yngre rödgods	2	27	18		4	Fat? Fragment av buk dekormålad med vit lera, täckt med gul glasyr. Spjälkad.	638 740,90	6 637 578,27	31,82	X
134:1935:1	Obestämd	1		Järn		65	75	24		21	Spetsigt kilformat föremål, vars både bredd och tjocklek smalnar av. Basen välvd.	638 746,43	6 637 566,54	31,32	X
170:1232:1	Hästsko	1		Järn		206	112	115		11	Framdelen av hästsko med åtta sömhål, avbrutna skoarmar. Sannolikt 1800-tal.	638 778,99	6 637 579,41	32,09	X
170:1244:1	Knapp	1				4		21		2	Svagt konvex med vägdekor. Gjuten i ett stycke med platt ögla på baksidan. Datering 1800–1850 (Helander 1991).	638 785,08	6 637 580,65	32,10	X

*Fyndnumret består av tre delar (X:X:X), varav det första är numret på den kontext som fyndet tillhör. Det andra numret är del löpnummer som fyndet tilldelas vid inmätningen i fält och det tredje är det nummer som fyndet får vid fyndregistrering i vår databas SiteWorks. Dessa tre bildar tillsammans föremålets unika fyndnummer.

Bilaga 2. Fyndtabell, forts.

Fynd-nr*	Objekt	Antal	Antal fragm.	Material	Subklass	Vikt (g)	Längd (mm)	Bredd (mm)	Diam. (mm)	Tjocklek (mm)	Beskrivning	Medel-X	Medel-Y	Medel-Z	Gallras (X)
170:1482:1	Parfymflaska	1		Glas		6	29	18		16	Fragment av flaska i klart glas. Flaskan har troligen haft en oval form i tvärsnitt med tjockleken 16 mm. Själva glasets tjocklek är 4-5 mm. Parfymflaska?	638 779,74	6 637 580,98	32,06	X
170:1482:2	Fönsterglas	1		Glas		1	23	14		2	Fragment av blågrönt glas.	638 779,74	6 637 580,98	32,06	X
170:1482:3	Kärl	1		Keramik	Yngre rödgods	37	63	49		11	Kruka? Fragment av mynning med utvikt mynningsrand. Invändig brun blyglasyr.	638 779,74	6 637 580,98	32,06	X
170:1482:4	Kärl	1		Keramik	Yngre rödgods	25	70	41		15	Fat? Fragment av mynning. Invändig brun blyglasyr.	638 779,74	6 637 580,98	32,06	X
170:1482:5	Kärl	1		Keramik	Yngre rödgods	66	111	42		19	Fat? Fragment av mynning med uppvikt kant. Invändig brun blyglasyr.	638 779,74	6 637 580,98	32,06	X
170:1482:6	Kärl	1		Keramik	Yngre rödgods	12	55	28		14	Fat? Fragment av mynning. Spjälkad på utsidan. Invändig brun blyglasyr.	638 779,74	6 637 580,98	32,06	X
170:1482:7	Kärl	1		Keramik	Yngre rödgods	17	49	26		10	Fragment av mynning. Sekundärbränd. Invändig transparent blyglasyr.	638 779,74	6 637 580,98	32,06	X
170:1482:8	Kärl	1		Keramik	Yngre rödgods	11	48	24		11	Fragment av mynning. Spjälkad insida. Invändig brun blyglasyr.	638 779,74	6 637 580,98	32,06	X
170:1482:9	Kärl	1		Keramik	Yngre rödgods	3	25		10		Fragment av öra med runt tvärsnitt. Brun blyglasyr.	638 779,74	6 637 580,98	32,06	X
170:1482:10	Kärl	1		Keramik	Yngre rödgods	9	34	32		8	Fragment av buk. Invändig grönbrun blyglasyr.	638 779,74	6 637 580,98	32,06	X
170:1482:11	Kärl	1		Keramik	Yngre rödgods	18	58	36		12	Fragment av buk. Spjälkad på insidan. Invändig brun blyglasyr.	638 779,74	6 637 580,98	32,06	X
170:1482:12	Kärl	1		Keramik	Yngre rödgods	12	46	31		13	Fragment av botten med fotring. Insidan spjälkad.	638 779,74	6 637 580,98	32,06	X
170:1482:13	Fat	1		Keramik	Yngre rödgods	16	64	36		13	Fragment av mynning. Utsidan spjälkad. Invändig heltäckande vit engobe.	638 779,74	6 637 580,98	32,06	X
170:1482:14	Kärl	1		Keramik	Yngre rödgods	5	34	20		7	Fragment av mynning. Utsidan spjälkad. Rester av invändig vit engobe och något gulaktig glasyr.	638 779,74	6 637 580,98	32,06	X

*Fyndnumret består av tre delar (X:X:X), varav det första är numret på den kontext som fyndet tillhör. Det andra numret är det löpnummer som fyndet tilldelas vid inmätningen i fält och det tredje är det nummer som fyndet får vid fyndregistrering i vår databas SiteWorks. Dessa tre bildar tillsammans föremålets unika fyndnummer.

Bilaga 2. Fyndtabell, forts.

Fynd-nr*	Objekt	Antal	Antal fragm.	Material	Subklass	Vikt (g)	Längd (mm)	Bredd (mm)	Diam. (mm)	Tjocklek (mm)	Beskrivning	Medel-X	Medel-Y	Medel-Z	Gallras (X)
170:1482:15	Fat	1		Keramik	Yngre rödgods	19	51	30		13	Fragment av myrning. Rester av invändig vit engobe med något gulaktig glasyr och hemring.	638 779,74	6 637 580,98	32,06	X
170:1482:16	Fat	1	2	Keramik	Yngre rödgods	14	47	46		7	Fragment av buk. Invändig heltäckande vit engobe med sgraffito.	638 779,74	6 637 580,98	32,06	X
170:1482:17	Fat	1		Keramik	Yngre rödgods	15	48	32		19	Fragment av buk. Invändig heltäckande vit engobe med sgraffito och gulbrun glasyr.	638 779,74	6 637 580,98	32,06	X
170:1482:18	Kärl	1		Keramik	Yngre rödgods	5	32	19		7	Fragment av buk. Invändig heltäckande vit engobe med hemring och sgraffito. Utsidan rödslammad.	638 779,74	6 637 580,98	32,06	X
170:1482:19	Kärl	1		Keramik	Yngre rödgods	10	45	29		8	Fragment av buk. Invändig heltäckande vit engobe med något gulaktig glasyr.	638 779,74	6 637 580,98	32,06	X
170:1482:20	Kärl	1		Keramik	Yngre rödgods	5	38	24		6	Fragment av buk. Invändig heltäckande vit engobe med hemring och sgraffito, samt rester av gulbrun glasyr.	638 779,74	6 637 580,98	32,06	X
170:1482:21	Kärl	1		Keramik	Yngre rödgods	4	26	22		7	Fragment av buk. Invändig heltäckande vit engobe med hemring och sgraffito.	638 779,74	6 637 580,98	32,06	X
170:1482:22	Kärl	1		Keramik	Yngre rödgods	16	41	37		11	Fragment av buk. Grov murning. Rester av vit engobe på insidan, bemålad med vitlila på utsidan.	638 779,74	6 637 580,98	32,06	X
170:1482:23	Kärl	1		Keramik	Fajans	1	17	11		3	Fragment av buk. Ljuslila glasyr. 1800-tal?	638 779,74	6 637 580,98	32,06	X
170:1482:24	Kärl	1		Keramik	Fajans	2	24	21		6	Fat? Fragment av botten? Vit glasyr med blå linjedekor på insidan.	638 779,74	6 637 580,98	32,06	X
170:1482:25	Fat	1	7	Keramik	Flintgods	36				15	Skållmindre fat. Transparent glasyr, just gröngul på bottenskrivorna. En myrningsbit, 7 mm tj, med reliefer, s.k. "leather-edge". Fyra buk-skärvor, två fragment av botten med fotring. Samma som F170:1979:3 och F171:1975:14. Vänge-Gustafsberg/Bredsjö fajansfabrik?	638 779,74	6 637 580,98	32,06	

*Fyndnumret består av tre delar (X:X:X), varav det första är numret på den kontext som fyndet tillhör. Det andra numret är det löpnummer som fyndet tilldelas vid inmätningen i fält och det tredje är det nummer som fyndet får vid fyndregistrering i vår databas SiteWorks. Dessa tre bilder tillsammans föremålets unika fyndnummer.

Bilaga 2. Fyndtabell, forts.

Fynd-nr*	Objekt	Antal	Antal fragm.	Material	Subklass	Vikt (g)	Längd (mm)	Bredd (mm)	Diam. (mm)	Tjocklek (mm)	Beskrivning	Medel-X	Medel-Y	Medel-Z	Gallras (X)
170:1482:28	Kakel	1		Lera		5	37	13		11	Fragment av kakel av rumpyp med gulgrön glasyr.	638 779,74	6 637 580,98	32,06	X
170:1482:29	Flaska	1		Glas		2	24	13		3	Plant glasfragment, transparent med något rosa ton. Del av fyrkantig flaska?	638 779,74	6 637 580,98	32,06	X
170:1483:1	Pipa	1	5	Lera	Kritpipa	12					Fragment av skaff, troligen från flera olika pipor. 6-9 mm i diameter.	638 779,56	6 637 580,73	32,07	X
170:1484:1	Hästsko	1		Järn		120	104	56		8	Halv mindre hästsko med tre sömhål. Platt, rektangulär hake.	638 779,74	6 637 581,13	32,09	X
170:1484:2	Nål	1		Järn			50		2		Avbruten, saknar öga.	638 779,74	6 637 581,13	32,09	X
170:1484:3	Gångjärn	1		Järn		50	88	26		8	Möjlig del av gångjärn. Platt och avlång, ena änden böjd i nästan 90-gradig vinkel. Något avsmalnande i andra änden.	638 779,74	6 637 581,13	32,09	X
170:1484:4	Beslag	1		Järn		42	165	14		4	Möjligt beslag. Avlångt och rektangulärt.	638 779,74	6 637 581,13	32,09	X
170:1484:5	Obestämd	1		Järn		24	98	9		9	Avlångt föremål med kvadratisk tvärsnitt som är tydligt tillplattat i ena änden och endast något tillplattat i andra änden. Båda ändarna har en vertikal avslutning.	638 779,74	6 637 581,13	32,09	X
170:1930:1	Kakel	1	2	Lera		35					Grönglaserat rumpkakei.	638 781,31	6 637 581,81	32,16	X
170:1965:1	Beslag	1		Järn		14	50	50		4	Fragment av beslag. Rundad del med spetsigt utskott.	638 780,06	6 637 578,66	31,98	X
170:1979:1	Kärl	1		Keramik	Yngre rödgods	14	57	42		8	Fragment av möjlig mynning. Spjälkad. Heltäckande vit engobe med hemning och sgraffito, täckt av något gulaktig glasyr. Utsickande kant i anslutning till hemningen.	638 781,22	6 637 582,04	32,17	X
170:1979:2	Fat	1		Keramik	Yngre rödgods	7	61	20		9	Fragment av mynning. Spjälkad. Invändig brun glasyr.	638 781,22	6 637 582,04	32,17	X
170:1979:3	Kärl	1		Keramik	Flintgods	3	22	20		14	Skål/mindre fat. Fragment av botten med fotring. Transparent, ljus gröngul glasyr. Samma som F170:1482:25 och F171:1975:14. Vänge-Gustafsberg/Bredsjö fajansfabrik?	638 781,22	6 637 582,04	32,17	

*Fyndnumret består av tre delar (X:X:X), varav det första är numret på den kontext som fyndet tillhör. Det andra numret är det löpnummer som fyndet tilldelas vid inmätningen i fält och det tredje är det nummer som fyndet får vid fyndregistrering i vår databas SiteWorks. Dessa tre bildar tillsammans föremålets unika fyndnummer.

Bilaga 2. Fyndtabell, forts.

Fynd-nr*	Objekt	Antal fragm.	Antal	Material	Subklass	Vikt (g)	Längd (mm)	Bredd (mm)	Diam. (mm)	Tjocklek (mm)	Beskrivning	Medel-X	Medel-Y	Medel-Z	Gallras (X)
170:1979:4	Kärl	1	1	Keramik	Fajans	1	22	15		5	Fragment av buk. Vitt glasyr, på ena sidan blå dekor.	638 781,22	6 637 582,04	32,17	X
170:2088:1	Brodd	1	1	Järn		20	67	21		9	Möjlig brodd. Toppen utsvängd med plan kant.	638 781,92	6 637 582,24	32,18	X
171:1233:1	Beslag	1	1	Järn		18	110	15		2	Rektangulär platta. Avbruten åtminstone i ena änden. I andra kortsidan ett halvcirkelformat hål.	638 779,83	6 637 579,41	32,07	X
171:1929:1	Hästkosöm	1	1	Järn		7	38	14		6	Något böjd.	638 779,81	6 637 579,50	32,07	X
171:1964:1	Spik	1	1	Järn		2	35		5		Avbruten spets, runt huvud 8 mm i diameter.	638 779,58	6 637 580,18	32,00	X
171:1967:1	Kniv	1	1	Järn	Kniv, odef.	11	69	13		5	Defekt kniv där bladet och fästet för skftet är avbrutna. Fästet är avbrutet vid ett nihål, närmare bladet finns ett nihål med kvarsittande nit.	638 779,95	6 637 579,68	31,95	X
171:1968:1	Obestämd	1	1	Järn		93	95	23		12	Intakt avlångt föremål med rektangulärt tvärsnitt. Ena änden är kraftigt utsvängd åt sidorna medan jockleken här är något smalare än i övrigt. Denna ände har en konvex avslutning som har ett litet tillplattat utseende, möjligen på grund av att föremålet blivit bankat på. Andra änden trubbig.	638 779,75	6 637 580,41	31,98	X
171:1969:1	Nål	1	2	Kopparlegering		0	28			1	Knappnål med något oregelbundet sfäriskt huvud.	638 779,81	6 637 579,50	32,07	X
171:1971:1	Pilspets	1	1	Järn		27	41	19		17	Pilspets till arborst. Spets med rombiskt tvärsnitt. I andra änden cylindrisk holk med oregelbunden kant.	638 779,81	6 637 579,50	32,07	
171:1973:1	Obestämd	1	1	Järn		6	58	8		5	Spikliknande föremål med något oregelbundet rektangulärt och platt huvud. Kvadriskt tvärsnitt förutom närmast huvudet där föremålet är tydligt plattare. Andra änden trubbig eller möjligen avbruten.	638 781,36	6 637 580,28	31,79	X
171:1975:1	Kärl	1	4	Keramik	Yngre rödgods	134			72		Fat/skål. Intakt botten med fotring samt bukfragment. Heltäckande vitt engobe med sgraffito.	638 782,47	6 637 580,21	31,79	X

*Fyndnumret består av tre delar (X:X:X) varav det första är numret på den kontext som fyndet tillhör. Det andra numret är det löpnummer som fyndet tilldelas vid inmätningen i fält och det tredje är det nummer som fyndet får vid fyndregistrering i vår databas SiteWorks. Dessa tre bildar tillsammans föremålets unika fyndnummer.

Bilaga 2. Fyndtabell, forts.

Fynd-nr*	Objekt	Antal	Antal fragm.	Material	Subklass	Vikt (g)	Längd (mm)	Bredd (mm)	Diam. (mm)	Tjocklek (mm)	Beskrivning	Medel-X	Medel-Y	Medel-Z	Gallras (X)
171:1975:2	Fat	1		Keramik	Yngre rödgods	35	60	44		20	Fragment av mynning med uppvikta kant. Heltäckande vitt engobe med hemning och sgraffito, täckt av gulaktig glasyr. Sekundärbränd.	638 782,47	6 637 580,21	31,79	X
171:1975:3	Fat	1		Keramik	Yngre rödgods	23	55	30		16	Fragment av mynning med uppvikta kant. Heltäckande vitt engobe med hemning, täckt av gulaktig glasyr.	638 782,47	6 637 580,21	31,79	X
171:1975:4	Fat	1		Keramik	Yngre rödgods	19	44	34		18	Fragment av mynning med uppvikta kant. Fläckvis bevarad heltäckande vitt engobe, möjlig sgraffito.	638 782,47	6 637 580,21	31,79	X
171:1975:5	Fat	1		Keramik	Yngre rödgods	5	36	17		7	Fragment av mynning med heltäckande vitt engobe och hemning täckt av gulaktig glasyr. Spjälkad.	638 782,47	6 637 580,21	31,79	X
171:1975:6	Kärl	1		Keramik	Yngre rödgods	2	20	17		6	Fragment av mynning. Invändigt dekormålad med vitlera och glaserad med transparent glasyr, utsidan rödslammad.	638 782,47	6 637 580,21	31,79	X
171:1975:7	Kärl	1		Keramik	Yngre rödgods	5	40	32		5	fat? Fragment av buk. Spjälkad. Heltäckande vitt engobe med hemning och sgraffito. Dekormålad i grönt. Täckt av transparent glasyr.	638 782,47	6 637 580,21	31,79	X
171:1975:8	Kärl	1		Keramik	Yngre rödgods	2	43	20		4	Fragment av buk med heltäckande vitt engobe.	638 782,47	6 637 580,21	31,79	X
171:1975:9	Kärl	1		Keramik	Yngre rödgods	3	25	21		4	Fragment av buk med mörkbrun blyglasyr på både in- och utsida.	638 782,47	6 637 580,21	31,79	X
171:1975:10	Kärl	1		Keramik	Yngre rödgods	5	37	34		3	Fragment av buk med invändig ljusbrun blyglasyr. Delvis spjälkad.	638 782,47	6 637 580,21	31,79	X
171:1975:11	Kärl	1		Keramik	Yngre rödgods	4	34	21		5	Fragment av buk med invändig mörkbrun blyglasyr. Spjälkad.	638 782,47	6 637 580,21	31,79	X
171:1975:12	Kärl	1		Keramik	Yngre rödgods	5	29	23		6	Fragment av buk med invändig mörkbrun blyglasyr.	638 782,47	6 637 580,21	31,79	X
171:1975:13	Kärl	1		Keramik	Yngre rödgods	1	18	13		4	Fragment av buk med invändig mörkbrun blyglasyr.	638 782,47	6 637 580,21	31,79	X

*Fyndnumret består av tre delar (X:X:X), varav det första är numret på den kontext som fyndet tillhör. Det andra numret är del löpnummer som fyndet tilldelas vid inmätningen i fält och det tredje är del nummer som fyndet får vid fyndregistrering i vår databas SiteWorks. Dessa tre bilder tillsammans föremålets unika fyndnummer.

Bilaga 2. Fyndtabell, forts.

Fynd-nr*	Objekt	Antal	Antal fragm.	Material	Subklass	Vikt (g)	Längd (mm)	Bredd (mm)	Diam. (mm)	Tjocklek (mm)	Beskrivning	Medel-X	Medel-Y Z	Medel-Gallras (X)
171:1975:14	Kärl	2	2		Flintgoods	26	67	35		15	Skål/mindre fat. Fragment av buk samt botten med fotring. Transparent. Ljust gröngul glasyr. Samma som F170:1979:3 och F170:1482:25. Vänge-Gustafsberg/Bredsjö fajansfabrik?	638 782,47	6 637 580,21	31,79
171:1975:15	Kärl	1		Keramik	Fajans	3	25	24		5	Fat? Fragment av buk med vit glasyr och på ena sidan blå dekor.	638 782,47	6 637 580,21	31,79
171:1975:16	Kärl	1		Keramik	Fajans	1	27	18		4	Fat? Fragment av buk med något gråaktig glasyr. På ena sidan dekor i form av skarpa linjer i olika blå nyanser. Spjälkad.	638 782,47	6 637 580,21	31,79
171:1975:17	Kärl	1	2	Keramik	Fajans	5					Fat? Fragment av mynning och buk, 33 x 28 x 5 resp. 32 x 25 x 5 mm. Något gråaktig glasyr, på ena sidan dekor av oskarpa blå linjer. Spjälkade. Möjligen två olika kärl.	638 782,47	6 637 580,21	31,79
171:1975:18	Kakel	2	2	Lera		52					Fragment av rump till rumpkakel.	638 782,47	6 637 580,21	31,79
171:1975:19	Kärl	1		Keramik	Fajans	3	37	22		8	Fragment av buk med vit glasyr och på ena sidan blå dekor. Spjälkad.	638 782,47	6 637 580,21	31,79
171:1975:20	Kärl	1		Keramik	Yngre rödgods	10	43	30		11	Fragment av botten med fotring.	638 782,47	6 637 580,21	31,79
171:1976:1	Medicinflaska	1		Glas		11	27		30	4	Intakt mynning med regalin, trattformad. Ljusgrönt glas. Medicinflaska?	638 781,69	6 637 580,09	31,77
171:1976:2	Flaska	1		Glas		24	34	28		15	Fragment av tjockt mörkgrönt glas.	638 781,69	6 637 580,09	31,77
171:1976:3	Flaska	1		Glas		15	52	27		8	Fragment av tjockt brunt glas.	638 781,69	6 637 580,09	31,77
171:1976:4	Flaska	1		Glas		3	31	20		2	Fragment av grönt glas.	638 781,69	6 637 580,09	31,77
171:1976:5	Fönsterglas	3	4	Glas		13				2	Fragment av tre olika typer av fönsterglas: 1 fragment klarglas, 1 fragment ljust grönt glas och två fragment ljust något mer gulgrönt glas.	638 781,69	6 637 580,09	31,77
171:1977:1	Kakel	1	3	Lera		52					Tre fragment av grönglaserat rumpkakel, 71 x 32 x 24, 35 x 37 x 8 resp. 30 x 25 x 9 mm.	638 780,72	6 637 580,43	31,84

*Fyndnumret består av tre delar (X:X:X), varav det första är numret på den kontext som fyndet tillhör. Det andra numret är det löpnummer som fyndet tilldelas vid inmätningen i fält och det tredje är det nummer som fyndet får vid fyndregistrering i vår databas SiteWorks. Dessa tre bildar tillsammans föremålets unika fyndnummer.

Bilaga 2. Fyndtabell, forts.

Fynd-nr*	Objekt	Antal	Antal fragm.	Material	Subklass	Vikt (g)	Längd (mm)	Bredd (mm)	Diam. (mm)	Tjocklek (mm)	Beskrivning	Medel-X	Medel-Y	Medel-Z	Gallras (X)
171:2089:1	Pipa	1		Lera	Kritpipa	4	42		9		Fragment av skaft.	638 790,44	6 637 581,06	31,91	X
189:2090:1	Nit	1		Järn	Nit, odef.	2	27	12		11		638 791,23	6 637 586,57	32,28	X
189:2091:1	Knapp	1		Bly		6	15	13		6	Möjlig knapp. Något deformation. Bestående av två delar: en låg oregelbundet rund konformad del och en oregelbundet rund bricka som sitter fäst på konens undersida. De angivna måtten motsvarar den konformade delen. Dekor i form av linjer dragna från konens centrum och ut mot sidorna. Brickan mäter 14 x14 x 2,5 mm. Brickan ej centererad under konen.	638 791,60	6 637 587,70	32,30	X
189:2434:1	Obestämd	1		Järn		20	53	27		12	Avlångt föremål med rektangulärt tvärsnitt som har en skäggyxeliknande form i ena änden. Andra änden avbruten.	638 791,88	6 637 587,71	32,19	X
218:2192:1	Pipa	1		Lera	Kritpipa	3	36		8		Fragment av skaft.	638 791,55	6 637 589,41	32,27	X
218:2257:1	Knapp	1		Kopparlegering		5			20	2	Plan med central blomdekor. Gjuten i ett stycke med platt ögla på baksidan. Datering 1800-1850 (Helander 1991).	638 793,23	6 637 590,01	32,13	X
218:2257:2	Pipa	1		Lera	Kritpipa	3	35		8		Fragment av skaft	638 793,23	6 637 590,01	32,13	X
218:2258:1	Bleck	1		Kopparlegering		11	40	35		1	Fyrkantig platta med olika långa sidor. Ena sidan ojämn och eventuellt avbruten. I ena hörnet ett böjt utskott som smalnar av.	638 792,58	6 637 590,02	32,13	X
218:2261:1	Fönsterglas	1	2	Glas		2					Fragment av ljust grönt glas 1,5 mm tjockt och ljust blågrönt glas 2 mm tjockt.	638 792,78	6 637 589,53	32,20	X
218:2261:2	Kärl	1		Keramik	Yngre rödgods	8	38	31		7	Fragment av botten. Ljusbrun invändig blyglasyr.	638 792,78	6 637 589,53	32,20	X
218:2261:3	Kärl	1		Keramik	Yngre rödgods	2	24	13		6	Fragment av buk. Dekormålning av vitlera, täckt av något gulaktig blyglasyr. Rödslammad på utsidan.	638 792,78	6 637 589,53	32,20	X

*Fyndnumret består av tre delar (X:X:X), varav det första är numret på den kontext som fyndet tillhör. Det andra numret är det löpnummer som fyndet tilldelas vid inmätningen i fält och det tredje är det nummer som fyndet får vid fyndregistrering i vår databas SiteWorks. Dessa tre bildar tillsammans föremålets unika fyndnummer.

Bilaga 2. Fyndtabell, forts.

Fynd-nr*	Objekt	Antal fragm.	Material	Subklass	Vikt (g)	Längd (mm)	Bredd (mm)	Diam. (mm)	Tjocklek (mm)	Beskrivning	Medel-X	Medel-Y	Medel-Z	Gallras (X)
218:2261:4	Kärl	1	Keramik	Yngre rödgods	2	27	15		3	Fragment av buk. Spjälkad. Mörkbrun blyglasyr.	638 792,78	6 637 589,53	32,20	X
218:2261:5	Kärl	1	Keramik	Yngre rödgods	4	24	18		10	Fragment av mynning. Brun blyglasyr på insidan, grön blyglasyr på utsidan.	638 792,78	6 637 589,53	32,20	X
218:2261:6	Kruka	1	Keramik	Yngre rödgods	23	42	40		8	Fragment av mynning med del av hank och skuldra. Invändig mörkbrun glasyr. Möjlig feibränning av kärlet då yttersidan är bränd, men över det täckt av ett skikt lera.	638 792,78	6 637 589,53	32,20	X
218:2261:7	Kärl	1	Keramik	Yngre rödgods?	6	33	17		15	Fragment av botten. Sekundärbränt rödgods?	638 792,78	6 637 589,53	32,20	X
218:2261:8	Kärl	1	Keramik	Yngre rödgods	8	39	26		7	Fragment av botten. Sekundärbränd. Rester av invändig blyglasyr.	638 792,78	6 637 589,53	32,20	X
218:2261:9	Kärl	1	Keramik	Yngre rödgods	16	81	46		7	Fragment av buk. Spjälkad. Vit engobe på insidan.	638 792,78	6 637 589,53	32,20	X
218:2261:10	Kärl	1	Keramik	Yngre rödgods	12	45	29		14	Fragment av botten med foiring. Heltäckande vit engobe med målad dekor i form av cirklar, med rester av grön glasyr.	638 792,78	6 637 589,53	32,20	X
218:2261:11	Kärl	1	Keramik	Yngre rödgods	1	22	11		6	Fragment av buk. Heltäckande vit engobe med sgraffito.	638 792,78	6 637 589,53	32,20	X
218:2261:12	Fat	1	Keramik	Yngre rödgods	16	66	35		6	Fragment av buk, delvis spjälkad. Heltäckande vit engobe med hemring och rester av gröngul glasyr.	638 792,78	6 637 589,53	32,20	X
218:2261:13	Kärl	1	Keramik	Yngre rödgods	6	33	28		7	Fat? Fragment av buk. Heltäckande vit engobe med sgraffito och hemring. Rester av gulaktig glasyr.	638 792,78	6 637 589,53	32,20	X
218:2261:14	Fat	1	Keramik	Yngre rödgods	12	45	41		7	Fragment av buk. Rester av troligen heltäckande vit engobe med hemring och sgraffito. Rester av gulaktig glasyr.	638 792,78	6 637 589,53	32,20	X
218:2261:15	Kärl	1	Keramik	Yngre rödgods	6	41	30		6	Fat? Fragment av buk. Rester av heltäckande vit engobe med hemring och sgraffito. Transparent glasyr på både in- och utsida.	638 792,78	6 637 589,53	32,20	X

*Fyndnumret består av tre delar (X:X:X), varav det första är numret på den kontext som fyndet tillhör. Det andra numret är det löpnummer som fyndet tilldelas vid inmätningen i fält och det tredje är det nummer som fyndet får vid fyndregistret i vår databas SiteWorks. Dessa tre bildar tillsammans föremålets unika fyndnummer.

Bilaga 2. Fyndtabell, forts.

Fynd-nr*	Objekt	Antal	Antal fragm.	Material	Subklass	Vikt (g)	Längd (mm)	Bredd (mm)	Diam. (mm)	Tjocklek (mm)	Beskrivning	Medel-X	Medel-Y	Medel-Z	Gallras (X)
218:2261:16	Kärl	1		Keramik	Yngre rödgods	8	50	30		6	Fat? Fragment av buk. Delvis spjälkad. Heltäckande vit engobe.	638 792,78	6 637 589,53	32,20	X
218:2261:17	Kärl	1	2	Keramik	Yngre rödgods	27					Fragment av botten, 31 x 26 x 8 resp. 81 x 45 x 10 mm.	638 792,78	6 637 589,53	32,20	X
218:2262:1	Gryta	1		järn		229	75	71		42	Handtag till jämgryta med liten del av gytan.	638 791,96	6 637 590,10	32,14	X
218:2262:2	Hästsko	1		Järn		138	108	66		8	Halv, mindre hästsko. Avsmalnande skoarm, änden omböjd till hake. Tre sömhål med smal sömfals.	638 791,96	6 637 590,10	32,14	X
218:2262:3	Pipa	1		Lera	Kritpipa	2	35		7		Fragment av skåff.	638 791,96	6 637 590,10	32,14	X
218:2262:4	Krok	1		Järn		3	40	5		4	Rektangulärt tvärsnitt, något avsmalnande. I ena änden en liten krok bestående av två ca 90-gradiga vinklar, i övrigt helt rak.	638 791,96	6 637 590,10	32,14	X
218:2262:5	Lie	1		Järn		20	56	21		5	Möjligt fragment av lie. Likbent triangel i tvärsnitt.	638 791,96	6 637 590,10	32,14	X
218:2262:6	Puns	1		Järn		49	85	22		13	Möjlig puns eller dorn. Rektangulärt tvärsnitt. Något utsvängt huvud. Avsmalnande. Plana ändar.	638 791,96	6 637 590,10	32,14	X
218:2263:1	Skål	1	5	Keramik	Yngre rödgods	102				12	Fragment av mynning med uppvik kant, samt buk. Rester av invändig vit engobe med hemring och sgraffito. På utsidan ljus gulgrön glasyr med slänk av vitlera.	638 793,73	6 637 589,87	32,14	X
218:2263:2	Fat	1		Keramik	Yngre rödgods	28	69	36		15	Fragment av mynning med uppvik kant. Spjälkad utsida. Invändig heltäckande vit engobe med hemring och sgraffito, samt något gulaktig glasyr.	638 793,73	6 637 589,87	32,14	X
218:2263:3	Kärl	1		Keramik	Yngre rödgods	19	52	32		11	Fragment av botten? Invändig heltäckande vit engobe med sgraffito och gul glasyr.	638 793,73	6 637 589,87	32,14	X
218:2263:4	Kärl	1		Keramik	Yngre rödgods	5	36	29		5	Fragment av buk. Spjälkad utsida. Invändig heltäckande engobe med sgraffito och grön glasyr.	638 793,73	6 637 589,87	32,14	X
218:2263:5	Fat	1	2	Keramik	Yngre rödgods	31	126	25		13	Fragment av mynning. Spjälkad insida.	638 793,73	6 637 589,87	32,14	X

*Fyndnumret består av tre delar (X:X:X), varav det första är numret på den kontext som fyndet tillhör. Det andra numret är det löpnummer som fyndet tilldelas vid inmätningen i fält och det tredje är det nummer som fyndet får vid fyndregistrering i vår databas SiteWorks. Dessa tre bilder tillsammans föremålets unika fyndnummer.

Bilaga 2. Fyndtabell, forts.

Fynd-nr*	Objekt	Antal	Antal fragm.	Material	Subklass	Vikt (g)	Längd (mm)	Bredd (mm)	Diam. (mm)	Tjocklek (mm)	Beskrivning	Medel-X	Medel-Y	Medel-Z	Gallras (X)
219:2092:1	Dricksglas	1		Glas		25	58		18		Stjälk till vinglas. Botten av foten defekt. Grönt glas.	638 792,89	6 637 588,03	32,25	
219:2093:1	Flaska	1		Glas		1				2	Ljust blågrönt glas.	638 793,76	6 637 588,39	32,26	X
219:2093:2	Kärl	1		Keramik	Fajans	2	21	17		4	Fragment av buk. Delvis spjälad. Vit glasyr med blå dekor.	638 793,76	6 637 588,39	32,26	X
219:2093:3	Fat	1		Keramik	Yngre rödgods	15	62	42		13	Fragment av mynning. Troligen ursprungligen heltäckande vit engobe av vilken endast fläckar kvarstår, med hemring och inristad vågmönster.	638 793,76	6 637 588,39	32,26	X
219:2093:4	Fat	1	2	Keramik	Yngre rödgods	71					Fragment av mynning och buk, 110 x 45 x 17 resp. 84 x 48 x 9 mm. Heltäckande vit engobe med hemring.	638 793,76	6 637 588,39	32,26	X
219:2093:5	Fat	1		Keramik	Yngre rödgods	34	89	43		12	Fragment av mynning. Vit engobe, möjligen tidigare heltäckande.	638 793,76	6 637 588,39	32,26	X
219:2093:6	Kärl	1	3	Keramik	Yngre rödgods	19					Tre fragment av upp till tre olika kärl. Ett fragment spjälat. Saknar dekor och glasyr.	638 793,76	6 637 588,39	32,26	X
219:2093:7	Fat	1	2	Keramik	Yngre rödgods	87				21	Fragment av mynning med uppvikt kant 62 x 36 mm resp. 67 x 66 mm. Insidan spjälad. Invändig brun blyglasyr.	638 793,76	6 637 588,39	32,26	X
219:2093:8	Fat	1	2	Keramik	Yngre rödgods	58				20	Fragment av mynning med uppvikt kant samt buk, 76 x 45 mm resp. 79 x 50 mm. Insidan spjälad. Invändig brun blyglasyr. Möjligen fragment av olika kärl.	638 793,76	6 637 588,39	32,26	X
219:2093:9	Fat	1	4	Keramik	Yngre rödgods	101				15	Fragment av mynning med uppvikt kant, 108 x 55 resp. 64 x 52 mm. samt buk, 57 x 46 resp. 41 x 23 mm. Möjligen fragment av flera kärl. Insidan spjälad. Invändig brun blyglasyr.	638 793,76	6 637 588,39	32,26	X
219:2095:1	Flaska	1	2	Glas		34					Fragment av flaska i mörkgrönt glas, 3–5 mm tjocka.	638 793,75	6 637 588,70	32,22	X
219:2095:2	Flaska	1		Glas		9	47	26		6	Fragment av mörkt grönbrunt glas.	638 793,75	6 637 588,70	32,22	X

*Fyndnumret består av tre delar (X:X:X), varav det första är numret på den kontext som fyndet tillhör. Det andra numret är del löpnummer som fyndet tilldelas vid inmätningen i fält och det tredje är det nummer som fyndet får vid fyndregistrering i vår databas SiteWorks. Dessa tre bildar tillsammans föremålets unika fyndnummer.

Bilaga 2. Fyndtabell, forts.

Fynd-nr*	Objekt	Antal	Antal fragm.	Material	Subklass	Vikt (g)	Längd (mm)	Bredd (mm)	Diam. (mm)	Tjocklek (mm)	Beskrivning	Medel-X	Medel-Y	Medel-Z	Gallras (X)
219:2270:1	Knapp	1		Kopparlegering		4			20	1	Konkav, slät knapp. Gjuten i ett stycke med platt ögla på baksidan. Påträffades mellan sylstenar.	638 794,12	6 637 588,92	32,26	X
223:2264:1	Hästkosöm	1		Järn		9	33	14		8	Deformerad	638 781,17	6 637 580,42	31,82	X
223:2274:1	Kärl	1		Keramik	Yngre rödgods	2	28	11		7	Fat? Fragment av buk med heläckande vit engobe med hemring och sgraffito. Rödslammad utsida.	638 782,96	6 637 580,85	31,84	X
226:2435:1	Kärl	1		Keramik	Fajans	6	28	28		6	Fragment av botten med vit glasyr, på utsidan dekor av blå linje.	638 791,28	6 637 588,92	32,36	X
1000:101:1	Knapp	1		Kopparlegering		2			16	2	Svagt konvex. Dekor i form av parallella linjer omgärdade av en prickig bård intill knappens kant. Gjuten i ett stycke med platt ögla på baksidan.	638 733,13	6 637 576,86	32,02	X
1000:101:2	Kärl	1		Keramik	Yngre rödgods	11	52	31		10	Skål? Fragment av mynning. Rullstämplad streckdekor på utsidan, dekorlinje i vitlera på insidan. Rester av gulgrön glasyr på utsidan. Delvis spjälkad. 1600-tal? (Carlsson & Svensson 2019:313)	638 733,13	6 637 576,86	32,02	X
1000:104:1	Brodd	1		Järn		27	80	19		8	Möjlig brodd. Avsmalnande, ena långsidan något välvd. Toppen spetsig.	638 748,70	6 637 547,31	31,00	X
1000:106:1	Knapp	1		Kopparlegering		4			19	2	Något deformerad. Plan, utan dekor. Gjuten i ett stycke med platt ögla på baksidan. Öglan avbruten.	638 747,63	6 637 553,61	31,21	X
1000:107:1	Nyckel	1		Järn		8	27	16		7	Endast ax.	638 753,43	6 637 575,83	32,57	X
1000:108:1	Hästsko	1		Järn		83	90	29		9	Ånden av en korroderad skoarm med avsmalnande form. Platt, rektangulär hake.	638 754,27	6 637 578,99	32,40	X
1000:109:1	Eldslagningsstål	1		Järn		8	48	6		5	Troligen avbruten del av eldslagningsstål. Rektangulär i tvärsnitt.	638 760,56	6 637 582,81	32,83	X
1000:110:1	Bleck	1		Kopparlegering		5	30	24		3	Hörn av bleck? Två raka sidor i 90-gradig vinkel med ett rundat hörn. I övrigt oregelbundet avklippt.	638 760,95	6 637 580,92	32,70	X

*Fyndnumret består av tre delar (X:X:X), varav det första är numret på den kontext som fyndet tillhör. Det andra numret är det löpnummer som fyndet tilldelas vid inmätningen i fält och det tredje är det nummer som fyndet får vid fyndregistrering i vår databas SiteWorks. Dessa tre bildar tillsammans föremålets unika fyndnummer.

Bilaga 2. Fyndtabell, forts.

Fynd-nr*	Objekt	Antal fragm.	Antal	Material	Subklass	Vikt (g)	Längd (mm)	Bredd (mm)	Diam. (mm)	Tjocklek (mm)	Beskrivning	Medel-X	Medel-Y	Medel-Z	Gallras (X)
1000:113:1	Beslag	1	1	Koppar- legering		3	35	16		8	Oregelbunden, avbruten och dubbelvikt platta, 1 mm tjock. I vecket finns ett deformerat hål, ca 5 mm i diam, och intill en av kanterna (ev avbruten) finns ett kvadratisk urtag, ca 3 mm i diam.	638 759,41	6 637 567,32	31,93	X
1000:115:1	Pilspets	1	1	Järn		31	59	19		17	Pilspets till armborst. Spets med rombiskt tvärsnitt. Yttersta spetsen något deformerad/korroderad. I andra änden rombisk holk, delvis avbruten.	638 759,56	6 637 562,40	31,76	
1000:117:1	Knapp	1	1	Koppar- legering		4			16	3	Plan, med dekor i form av en cirkel nära knappens kant. I övrigt slät. Gjuten i ett stycke med kraftig platt ögla på baksidan. Datering omkring 1830–1860 (Helander 1991).	638 759,88	6 637 546,93	31,17	X
1000:118:1	Beslag	1	1	Koppar- legering		17	38	31		3	Troiligen ändbeslag till knivsaft. Aitkantig, plan med avfasade kanter på ovsidan. På undersidan ett bevarat fäste (av ursprungligen två) i 90-gradig vinkel från beslaget. Fästet mäter 12 x 4 x 2 mm.	638 766,44	6 637 553,76	31,48	X
1000:120:1	Släd	1	1	Järn		2050	102	84	80		Fragment av släd, avbrutet horn.	638 768,73	6 637 585,63	32,95	X
1000:121:1	Beslag	1	1	Koppar- legering		3	23	25		1	Oregelbundet halvcirkelformat som böjts i 90 grader. Troiligen avbrutet. Hål, 2 mm i diam, några mm från mitten.	638 774,21	6 637 583,96	32,78	X
1000:125:1	Dräktnit	1	1	Koppar- legering		4	18		9		Möjlig dräktnit. I ena änden konformad med rundad spets, vid konens bas finns en markant midja och på andra sidan midjan har föremålet en cylindrisk form med en vertikal ånde. Den cylindermade delen har en mindre diameter än den konformade delen. Närmast midjan finns runt den cylindermade delen en smal ring.	638 782,77	6 637 587,56	32,79	X
1000:127:1	Åderlättningsjärn	1	1			3	41	10		2	Åderlättningsjärn? Avlång, där ena änden är något utsvängd och spetsig. Möjlig avbruten i denna ånde.	638 788,27	6 637 574,30	32,16	X

*Fyndnumret består av tre delar (X:X:X), varav det första är numret på den kontext som fyndet tillhör. Det andra numret är det löphnummer som fyndet tilldelas vid inmätningen i fält och det tredje är det nummer som fyndet får vid fyndregistrering i vår databas SiteWorks. Dessa tre bildar tillsammans föremålets unika fyndnummer.

Bilaga 2. Fyndtabell, forts.

Fynd-nr	Objekt	Antal	Antal fragm.	Material	Subklass	Vikt (g)	Längd (mm)	Bredd (mm)	Diam. (mm)	Tjocklek (mm)	Beskrivning	Medel-X	Medel-Y	Medel-Z	Gallras (X)
1000:131:1	Nyckel	1		Järn		59	77	49		19	Trolig grepp och skatt till nyckel. Greppet har en oregelbundet rundad form med en pigg som pekar mot greppets centrum vid övergången till skaflet. Mellan greppet och skaflet finns en rund platta, ca 5 mm tjock. Greppet är runt i tvärsnitt närmast greppet, men övergår till att bli mer platt.	638 794,96	6 637 582,91	32,37	X
1000:132:1	Mynt	1		Koppar		3			24	1	Mycket korroderad. Tre kronor med tvärgående linjer in till kanten. Troligen 1700-tal.	638 798,27	6 637 582,64	32,30	X
1000:133:1	Knapp	1		Koppar-legering		2			16	3	Lödd knapp. Våld form på framsidan, plan på baksidan. Ötydlig central blomdekor på framsidan, i övrigt slät. Ögla på baksidan, på varsin sida om denna två hål.	638 800,85	6 637 580,52	32,15	X
1000:134:1	Nit	1		Järn	Båtmit	33	67	23		20	Båtmit med något defekt nithuvud.	638 799,70	6 637 560,66	31,60	X
1000:136:1	Sölja	1		Järn		12	36	28		4	Saknar tomt. Rektangulär.	638 812,62	6 637 579,63	32,08	X
1000:139:1	Nit	1		Järn	Nit. odef.	46	55				Oregelbundet runt nithuvud, 33 x 35 mm och 9 mm tjockt. Ej centererat	638 824,14	6 637 582,88	32,30	X
1000:140:1	Knapp	1		Koppar-legering		1			13	1	Plan, utan dekor. Gjuten i ett stycke med platt ögla på baksidan.	638 765,10	6 637 580,96	32,64	X
1000:141:1	Bleck	1		Koppar-legering		5	38	22		2	Två raka sidor i ca 90-gradig vinkel mot varandra, i övrigt ojämnt avbruten.	638 756,32	6 637 583,06	32,77	X
1000:143:1	Nit	1		Koppar-legering		12			27	10	Dekornit. Halvsfärisk och ihålig, med slät yta. Inget bevarat fäste.	638 735,71	6 637 580,61	32,31	X
1000:170:1	Knapp	1		Koppar-legering		2	20	15		1	Oval. Något deformerad, troligen ursprungligen plan. Heläckande dekor i form av tvärgående parallella linjer. Kraftig fästlödd ögla på baksidan.	638 736,14	6 637 555,61	30,98	X
1000:172:1	Obestämd	1		Bly		10	16		12		Cylinderformat solitt föremål. Ena änden plan, i andra änden ihålig mitt och fyra oregelbundet placerade triangulära utskott.	638 737,08	6 637 547,95	30,69	X

*Fyndnumret består av tre delar (X:X:X), varav det första är numret på den kontext som fyndet tillhör. Det andra numret är det löpnummer som fyndet tilldelas vid inmätningen i fält och det tredje är det nummer som fyndet får vid fyndregistrering i vår databas SiteWorks. Dessa tre bildar tillsammans föremålets unika fyndnummer.

Bilaga 2. Fyndtabell, forts.

Fynd-nr*	Objekt	Antal	Antal fragm.	Material	Subklass	Vikt (g)	Längd (mm)	Bredd (mm)	Diam. (mm)	Tjocklek (mm)	Beskrivning	Medel-X	Medel-Y	Medel-Z	Gallras (X)
1000:173:1	Obestämd	1		Kopparlegering		1			22	1	Myntliknande föremål med släta sidor.	638 737,26	6 637 546,33	30,74	X
1000:174:1	Knapp	1		Kopparlegering		4			21	2	Något defomerad. Ursprungligen troligen plan, med central blomdekor och troligen prickig bård intill knappens kant. Gjuten i ett stycke med platt ögla på baksidan. Datering omkring 1800–1860 (Helander 1991).	638 738,72	6 637 542,98	30,56	X
1000:175:1	Knapp	1		Kopparlegering		2	17	16		2	Defekt, troligen ursprungligen rund. Dekor av två cirklar, där en större omgärdar en mindre. Kraftig ögla på baksidan.	638 759,26	6 637 558,78	31,41	X
1000:176:1	Bleck	1		Kopparlegering		2	30	17		1	Något defekt. Svagt trapezoid form, långsidorna något svängda. På ena sidan finns fyra parallella längsgående linjer inristade.	638 772,29	6 637 558,09	31,41	X
1000:236:1	Eldslagningsflinta	1		Flinta		22	37	26		12	Vit, något krackelerad yta. Samolikt eldpåverkad.	638 734,14	6 637 573,74	31,55	X
1000:237:1	Knapp	1		Kopparlegering		2			17	1	Plan med vågdekor. Gjuten i ett stycke med platt ögla på baksidan. Datering 1800–1850 (Helander 1991).	638 740,83	6 637 579,76	32,19	X
1000:268:1	Knapp	1		Kopparlegering		2			17	2	Plan, utan synlig dekor. Fastfödd kraftig ögla på baksidan.	638 744,81	6 637 574,64	31,87	X
1000:269:1	Beslag	1		Kopparlegering		3	25	16		2	Möjligt beslag. Halvirkelformad, avbruten. Något tjockare i kanterna än i övrigt. Möjliga rester av en liten nit nästan centrerat på fragmentet.	638 764,45	6 637 585,47	32,81	X
1000:270:1	Mynt	1		Koppar		4			21	2	2 öre, Oscar II år 1885.	638 769,37	6 637 582,85	32,55	X
1000:271:1	Vikt	1		Bly		27	19	17		16	Något oregelbundet cylindrisk med halvsfärisk topp. Botten något konkav. I toppen troligtvis avbruten ögla.	638 777,52	6 637 586,97	32,70	
1000:272:1	Hammare	1		Järn		608	135	40		30	Intakt huvud till slägga, med en tunnare ände, 16 mm tjock, och en mer kvadratisk ände. Centrerat rektangulärt hål för skaft.	638 776,75	6 637 584,83	32,58	X

*Fyndnumret består av tre delar (X:X:X), varav det första är numret på den kontext som fyndet tillhör. Det andra numret är det löpnummer som fyndet tilldelas vid inmätningen i fält och det tredje är det nummer som fyndet får vid fyndregistrering i vår databas SiteWorks. Dessa tre bildar tillsammans föremålets unika fyndnummer.

Bilaga 2. Fyndtabell, forts.

Fynd-nr*	Objekt	Antal	Antal fragm.	Material	Subklass	Vikt (g)	Längd (mm)	Bredd (mm)	Diam. (mm)	Tjocklek (mm)	Beskrivning	Medel-X	Medel-Y	Medel-Z	Gallras (X)
1000:444:1	Knapp	1		Kopparlegering		4			17	2	Konvex, slät knapp. Gjuten i ett stycke med kraftig platt ögla på baksidan.	638 734,03	6 637 565,98	31,31	X
1000:445:1	Knapp	1		Kopparlegering		4		23		1	Svagt konvex med mjölig dekor i knappens centrum, i övrigt slät. Gjuten i ett stycke med platt ögla på baksidan.	638 737,58	6 637 565,70	31,46	X
1000:463:1	Söjla	1		Kopparlegering		4	37	33		3	Utan torne. Rektangulär med rundade hörn. Sirligt utformad. Skospänne?	638 749,19	6 637 571,52	31,76	
1000:466:1	Knapp	1		Kopparlegering		3			17	2	Konvex slät knapp. Gjuten i ett stycke med platt ögla på baksidan.	638 758,87	6 637 567,46	31,88	X
1000:467:1	Knapp	1		Kopparlegering		5			22	2	Plan med central blomdekor och bård med tvärgående streck intill knappens kant. Gjuten i ett stycke med kraftig platt ögla på baksidan. Datering omkr. 1800–1860 (Helander 1991).	638 765,04	6 637 569,58	31,90	X
1000:560:1	Kärl	1		Keramik	Yngre rödgods	4	28	22		5	Fat? Fragment av buk med invändig dekormålning av vitlera, täckt av gulaktig glasyr. Sekundärbränd.	638 744,56	6 637 577,96	31,97	X
1000:1063:1	Knapp	1		Kopparlegering		3			20	2	Plan, utan dekor. Gjuten i ett stycke med platt ögla på baksidan.	638 775,59	6 637 562,34	31,48	X
1000:1074:1	Mynt	1		Koppar		6			24	2	2 öre, Carl XV år 1867	638 785,79	6 637 570,37	31,78	X
1000:1231:1	Flaska	1		Glas		23					Fragment av mörkgrönt glas, 7–11 mm tjockt.	638 772,93	6 637 581,30	32,35	X
1000:1328:1	Kärl	1		Kopparlegering		146	156	96			Skålfallrik. Starkt deformerad, ursprungligen rund. Vikt D-formad mynning, 7 mm tjock. I övrigt 1 mm tjock.	638 789,36	6 637 575,23	32,04	X
1000:1329:1	Nit	1		Kopparlegering		6	27	21		10	Nit till svanskappa. Oval, konvex med ett platt brätte. Slät yta. Böjda platta tenar på baksidan, troligen för fäste. Organiskt material bevarat på baksidan.	638 797,99	6 637 588,77	32,15	

*Fyndnumret består av tre delar (X:X:X), varav det första är numret på den kontext som fyndet tillhör. Det andra numret är det löpnummer som fyndet tilldelas vid inmätningen i fält och det tredje är det nummer som fyndet får vid fyndregistrering i vår databas SiteWorks. Dessa tre bildar tillsammans föremålets unika fyndnummer.

Bilaga 2. Fyndtabell, forts.

Fynd-nr*	Objekt	Antal	Antal fragm.	Material	Subklass	Vikt (g)	Längd (mm)	Bredd (mm)	Diam. (mm)	Tjocklek (mm)	Beskrivning	Medel-X	Medel-Y	Medel-Z	Gallras (X)	
1000:1485:1	Knapp	1		Kopparlegering		5			20	2	Svagt konvex med plant brätte. Centrerad blomdekor, på brättet en bård med tvärgående streck. Slät mellan blomman och bården. Gjuten i ett stycke med platt ögla på baksidan. Datering omkr. 1800–1860 (Helander 1991).	638 798,81	6 637 585,33	32,11		X
1000:1486:1	Knapp	1		Bly		5			14	8	Halvsfärisk knapp med litet brätte, saknar dekor. Avbruten ögla på baksidan.	638 814,33	6 637 588,22	32,26		X
1000:1487:1	Kula	1		Bly		36			19	17	Något oregelbundet sfärisk.	638 816,83	6 637 591,42	32,42		X
1000:2256:1	Beslag	1		Kopparlegering		3	23	11		3	Kvadratisk form, vävd. Slät yta. På baksidan möjliga avbrutna fästen i kortsidorna.	638 769,28	6 637 586,37	32,78		X

*Fyndnumret består av tre delar (X:X:X), varav det första är numret på den kontext som fyndet tillhör. Det andra numret är delöppnummer som fyndet tilldelas vid inmätningen i fält och det tredje är det nummer som fyndet får vid fyndregistrering i vår databas SiteWorks. Dessa tre bildar tillsammans föremålets unika fyndnummer.

BILAGA 3. ARKEOBOTANISK ANALYS

STEFAN GUSTAFSSON, ARKEOLOGIKONSULT

Metod och genomförande

Proverna löstes upp i vatten och floterades i ett såll med en maskstorlek av 0,2 millimeter. Eftersom proverna till största delen bestod av lera fick de blötas under flera dagar innan de kunde floterats. Provolymen var liten och varierade mellan 0,2 till 0,8 liter. Artbestämning av växtrester och vedart gjordes med hjälp av olika mikroskop med en förstoring av 4 till 1 000 gånger samt referenssamlingar och referenslitteratur (Berggren 1969/1981, Jacomet 2006, Digital Seed Atlas of the Netherlands, Schweingruber 1978/1990, www.woodanatomy.ch).

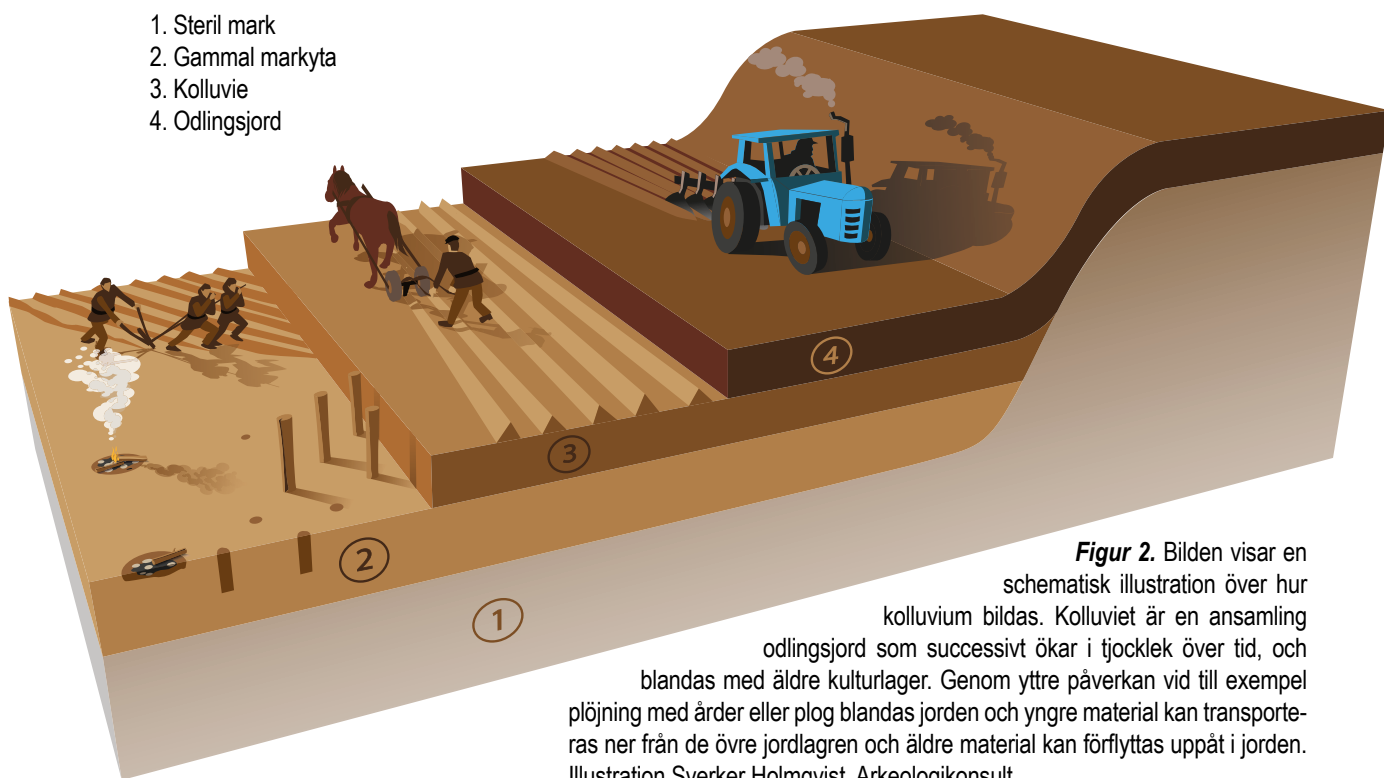
Det kan vara svårt att avgöra egenåldern på en kolbit. Den högsta egenåldern har den innersta årsringen medan den yttersta har den lägsta. Kvistar kan ha hög egenålder eftersom de anläggs inne i en gren eller i en stam för att sedan kapslas in och bevaras inne i veden. Därför bör man utgå från trädens maximala livslängd när det gäller diskussioner kring

egenålder (figur 1). Frön, nötter, knoppar och sädeskorn har däremot en egenålder av ett år.

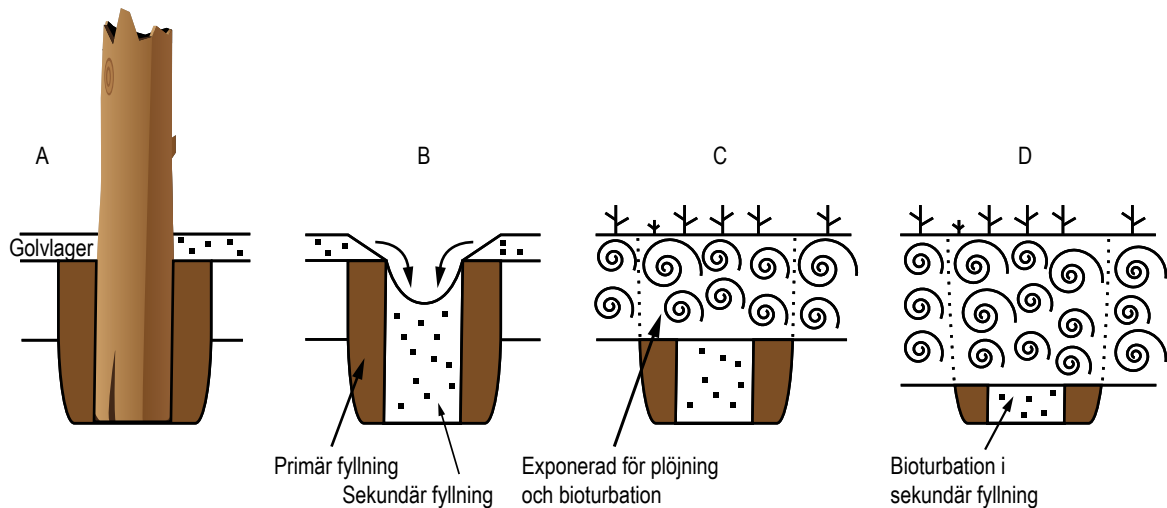
När en boplats överges eller struktureras om kan fyndmaterial av olika slag påverkas av postdepositionella processer. Dessa processer ser olika ut på olika platser. Som exempel kan nämnas att lämningar i jordbruksbygder är i allmänhet mer påverkade än de som ligger i skogsbygder. Två huvudgrupper av faktorer påverkar materialet, det är mekanisk påverkan som grävarbeten och jordbearbetning (figur 2).

Art	Antal år
Ask	250
Björk	300
Ek	500+
Hassel	60
Gran	400
Tall	400

Figur 1. Den ungefärliga livslängden på de träslag som påträffades i de analyserade proverna.

Figur 2. Bilden visar en schematisk illustration över hur kolluvium bildas. Kolluviet är en ansamling odlingsjord som successivt ökar i tjocklek över tid, och blandas med äldre kulturlager. Genom yttre påverkan vid till exempel plöjning med årder eller plog blandas jorden och yngre material kan transporteras ner från de övre jordlagren och äldre material kan förflyttas uppåt i jorden. Illustration Sverker Holmqvist, Arkeologikonsult.

Figur 3. En schematisk bild över hur stolphål kan påverkas av postdepositionella aktiviteter. Efter att stolpen (A) avlägsnats genom nedbrytning eller återanvändning eroderar kringliggande golvlager ner i stolphålet (B). Ligger stolphålet i jordbruksmark så påverkas stolphålet genom plöjning och bioturbation (C) och kvar blir botten av stolphålet. Beroende på lokala omständigheter kan bioturbationen även påverka den del av stolphålsfyllningen som finns kvar efter plöjning (D). Illustration Sverker Holmqvist, Arkeologikonsult.

Den andra som kan påverka växtmakrofossilerna är bioturbation som kan blanda samman material av olika ålder (figur 3). I Almby bestod underlaget till stor del av lera, vilket har medfört att det fanns oförkollnade stolprester kvar i många av proverna. Troligen har flera av stolparna stått kvar i stolphålen och så småningom förmultnat. Detta innebär att eventuell förkollnad makrofossil inte kunnat erodera ner i stolphålen.

Resultat

Innehållet i de analyserade proverna framgår av artlistan (se tabell sida 87). Endast ett fåtal av de analyserade anläggningarna innehöll förkollnad växtmakrofossil. Avsaknaden kan ha varit ett resultat av att provvolymen var liten eller så kan platsen använts för andra ändamål än boende. Förkollnad växtmakrofossil avsattes i första hand i närheten av bostadshusen och på avfallsplatser (Engelmark & Viklund 1990; Gustafsson 2000, Hillman 1981/1984; Viklund 1998). Skulle de påträffade husen vara någon typ av ekonomibyggnad skulle de kunna ha använts för andra ändamål än bostad med köksdel.

I hus 1 och 6 påträffades några enstaka ogräsfrön. Det gick inte dra någon slutsats från ett så magert material. De arter som påträffades kan förekomma på gödslad åker men också på gårdspaner, ladugårdsbackar och längs vägrenar. Mängden kol i dessa frö räcker inte till för en ^{14}C -analys.

I det förmodade brygghuset (hus 2) hittades några förkollnade kärnor av bröd-/kubbvete. I förundersökningen påträffades sädeskorn och förkollnat bröd. Det fanns inga ogräs i provet vilket tyder på att säden var rensad och färdig för konsumtion. Vete användes i första hand till att baka jästa bröd och i mindre utsträckning till dryckestillverkning.

Grop 210 innehöll hushållsavfall i form av förkollnade skalkorn, bröd-/kubbvete och nitrofila ogräs. Sammansättningen tyder på att säden odlats på väl bearbetad och gödslad jord. Det går inte avgöra om det rör sig om ett odlingssystem med vår- och höstsådd eller om både kornet och vetet odlades i ensädesbruk.

Referenser

Litteratur

- BERGGREN, G. 1969. *Atlas of seeds and small fruits of Northwest-European plant species with morphological descriptions*. Part 2: Cyperaceae. Swedish natural Science Research Council, Stockholm.
- BERGGREN, G. 1981. *Atlas of seeds and small fruits of Northwest-European plant species with morphological descriptions*. Part 3: Salicaceae–Cruciferae. Swedish Museum of natural History, Stockholm.
- ENGELMARK, R. & VIKLUND, K. 1990. Makrofossil-analys av växtrester – kunskap om odlandets karaktär och historia. I: Almered & Olsson (Red), *Naturvetenskap och bebyggelsehistoria*. Bebyggelsehistorisk tidskrift Nr 19. 1990. Stockholm.
- GUSTAFSSON, S. 2000. Carbonized cereal grains and weed seeds in prehistoric houses: an experimental perspective. *Journal of Archaeological Science* 27, p. 65–70.
- HILLMAN, G. C. 1981. Reconstructing crop husbandry practices from charred remains of crops. In: Mercer, R. (Ed). *Farming practice in British prehistory*. Edinburgh University Press, Edinburgh, p. 123–162.
- HILLMAN, G. C. 1984. Interpretation and archaeological plant remains: The application of ethnographic models from Turkey. In: van Zeist, W. & Casparie, W. (Eds). *Plants and ancient man*. Rotterdam, p. 1–41.
- JACOMET, S. 2006. Identification of cereal remains from archaeological sites. Archaeobotany Lab, IPAS, Basel University. Opublicerat kompendium.
- SCHWEINGRUBER, F. H. 1978. *Microscopic Wood Anatomy*. Structural variability of stems and twigs in recent and subfossil woods from Central Europe. Zug, Switzerland.
- SCHWEINGRUBER, F. H. 1990. *Anatomy of European woods*. Paul Haupt förlag, Bern, Stuttgart, Wien.
- VIKLUND, K. 1998. *Cereals, weeds and crop processing in Iron Age Sweden. Methodological and interpretative aspects of archaeobotanical evidence*. Archaeology and Environment 14. Umeå universitet.

Digitala källor

- Hemsida, DIGITAL SEED ATLAS OF THE NETHERLANDS: <http://seeds.eldoc.ub.rug.nl/?pLanguage=en>
- Hemsida, WOOD ANATOMY OF CENTRAL EUROPEAN SPECIES: www.woodanatomy.ch

Bilaga 3. Artlista

Kontext- nr	Prov- nr	Objekt	Grupp	Skal- korn	Korn obest.	Bröd-/ kubbvete	Vete obest.	Frag. säd	Svin- målla	Åker- binda	Pil- ört	Vät- arv	Ask	Björk	Ek	Hassel	Gran	Gran- barr	Tall	Obest. kol	Oförkolnat trä	
103	2469	Grophärd											X	X		X			X	X		
107	2271	Stolphäl															X			X	X	X
108	2272	Stolphäl																	X	X	X	X
109	2273	Stenskott stolphäl															X				X	X
121	1512	Raseringslager	2			9	2	12									X			X	X	X
132	2470	Stenskott stolphäl	6																	X	X	X
133	1933	Stenskott stolphäl	6																X		X	X
134	1934	Stenskott stolphäl	6						2	1											X	X
135	1901	Stenskott stolphäl	1							1												X
136	1902	Stenskott stolphäl	1											X			X				X	
137	1903	Stenskott stolphäl	1										X				X				X	
140	1904	Stenskott stolphäl	1									1					X	X		X	X	X
141	1932	Stolphäl																		X	X	X
143	1905	Stolphäl	1													X	X			X	X	X
144	1931	Stolphäl													X		X					X
145	1906	Stenskott stolphäl	7									1					X	X		X		
154	1907	Stenskott stolphäl	7														X			X		
155	1917	Stenskott stolphäl	7														X	X				
156	1918	Stenskott stolphäl	7														X					
158	1919	Stenskott stolphäl	5																X	X	X	X
164	1966	Stolphäl	5																X	X	X	X
165	1962	Stenskott stolphäl	5											X								X
167	1970	Stenskott stolphäl						1							X							
168	1963	Stenskott stolphäl	5																	X	X	X
171	1972	Brukningsslager	3		1									X	X				X	X	X	X
172	1282	Brunn																	X			
174	1544	Brunn														X			X		X	
179	2453	Stenskott stolphäl															X	X		X	X	X
186	2452	Stenskott stolphäl															X	X		X	X	X

Bilaga 3. Artlista, forts.

Kontext- nr	Prov- nr	Objekt	Grupp	Skal- korn	Korn obest.	Bröd-/ kubbvete	Vete obest.	Frag. säd	Svin- målla	Åker- binda	Pil- ört	Våt- arv	Ask	Björk	Ek	Hassel	Gran	Gran- barr	Tall	Obest. kol	Oförkolnat trä	
189	2362	Stenkonstruktion	4											X								X
198	2448	Stenskott stolphål																				X
199	2447	Stolphål																	X			X
201	2450	Grop		2		5	1	4	2	1									X	X		
218	2259	Raseringslager	4														X		X	X		X
225	2379	Brukninglager	4														X		X	X		X
229	2478	Stenskott stolphål																				X

BILAGA 4. OSTEOLOGISK ANALYS

TOVE BJÖRK, ARKEOLOGIKONSULT

Inledning

Djurbensmaterialet från Almby har analyserats i syfte att försöka se hur djurhållning och kosthåll kan ha sett ut för människorna som uppehöll sig vid gårdstomten i Almby under 1600–1700-talen. Materialet är inte stort och utgörs av 2 667,45 gram ben (218 fragment). Majoriteten av djurbenen, cirka 2,2 kilogram kommer från kontexter tillhörande tre hus (2, 3 och 4) som stått på Almby by/gårdstomt. Hus 2 (bryggstugan) utgörs av en kontext (121). Hus 3 av kontexterna (170, 171 och 223) och hus 4 av kontexterna (189, 218 och 219). Djurben har också påträffats i en brunn (174), ett avfallslager (101), ett stensatt lager vid brunn (119) och i ett stolphål (108). En grop (201) med mindre innehåll av djurben har tolkats kunna vara förhistorisk.

Material

Djurbensmaterialet utgörs av främst obrända ben, men enstaka brända förekommer, vilka är väl förbrända och har vit färg. Materialet är storleksmässigt samt artmässigt varierat. De minsta benfragmenten är mellan 3–5 mm och de största mellan 120–160 mm.

Metod

Analysen omfattade registrering av art, benslag, antal fragment, vikt, anatomisk fördelning, åldersbedömning, könsbedömning, registrering av slaktspår (hugg och snitt), sjukliga förändringar och eventuella skador. Under analysen har identifierade benslag från nötkreatur, får/get och svin klassificerats efter kroppsregioner i syfte att bedöma materialets sammansättning av mat och slaktavfall. Den anatomiska fördelningen och skelettet klassificeras i sju kroppsregioner, K1–7 från huvud till fot. Köttfattiga regioner utgörs av region 1 och 7 emedan de köttrika utgör region 2–6, efter (Sigvallius 1988; figur 1). Efter beräkningar utgör de köttrika regionerna, cirka 40 % av en djurkropp, vilket innebär att när den procentuella andelen köttrika delar överstigen 40 %

så dominerar de köttrika delarna i materialet. Vid åldersbedömning av tandframbrott samt benens sammanväxningszoner har (Habermehl 1975) använts. För detta har ingen hänsyn tagits till benmaterialets datering. Det kremerade materialet har beskrivits utifrån färg och därefter bedömts till grad av förbränning.

Anatomisk region 1–7 (Sigvallius 1988)		
1	Kranium	Kranium, underkäke, lösa tänder, 1:a och 2:a halskota
2	Bål	Kotor (utom 1:a och 2:a halskota), revben, bröstben
3	Övre extremiteter	Överarmsben
4	Främre extremiteter, undre	Strålben, armbågsben, skulderblad
5	Bakre extremiteter, övre	Höftben, korsben, lårben
6	Bakre extremiteter, undre	Skenben, smalben, knäskål
7	Händer, fötter, svans	Alla ben i fötter, händer, svanskotor

Figur 1. Kroppsregion 1–7 efter (Sigvallius 1988).

Resultat

Identifierade arter bland djurbenen från Almby utgörs av nötkreatur, gris, får/get, häst, katt, hund, groda och fågel, dvs arter som förväntas finnas på en gård under 1600–1700-talen.

Nötkreatur är den vanligast förekommande arten bland köttjuret följt av får/get och sist svin. Störst mängd ben kommer från får/get som påträffades i hus 3 i kontext 171, ett lager ovanpå ett trägolv. I lagret fanns också den största mängden ben från svin. Även under trägolvet i lager (223) fanns ben från får/get. Flest ben från nötkreatur påträffades i trossbotten/dränlager (189) tillhörande hus 4 och i brunn (174), i vilken även ben från får/get fanns, men inga ben från svin.

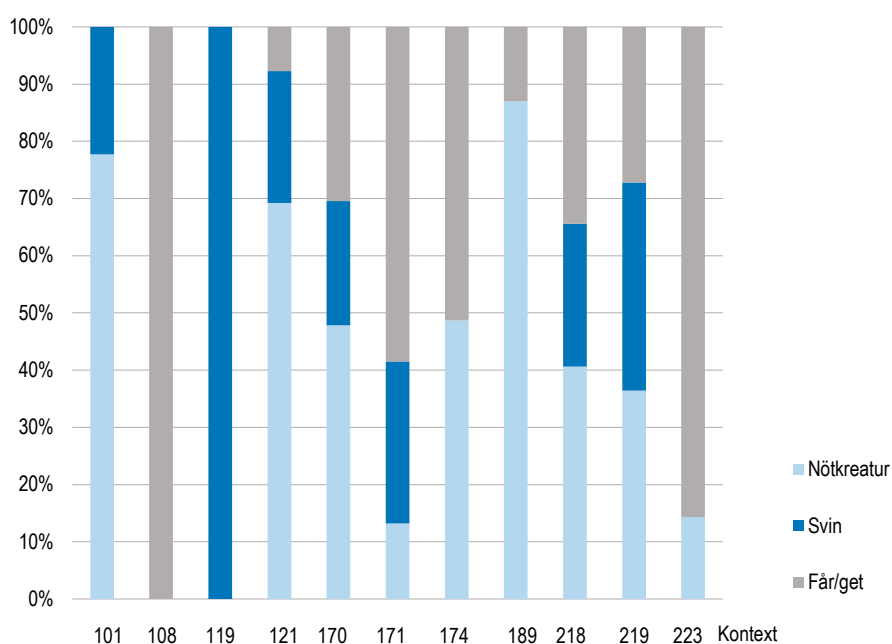
Mängden ben från bryggstugan var inte stor, cirka 146 gram. Utöver enstaka fragment från nötkreatur, svin och får/get fanns också ett överarmsben från katt och en hörntand från hund.

Kontext-nr	Objekt	Grupp	Nötkreatur	Får/get	Tamsvin	Häst	Hund	Katt	Groda	Fågel	Vikt (g)
121	Raseringslager	Hus 2	9	1	3		1	1			142,95
170	Återfyllnadslager	Hus 3	11	7	5						410,9
171	Brukningsslager	Hus 3	7	31	15					1	730,3
223	Brukningsslager	Hus 3	1	6							85,8
189	Stenkonstruktion	Hus 4	20	3							410,2
218	Raseringslager	Hus 4	13	11	8						327
219	Stenkonstruktion	Hus 4	4		4						116,8
101	Avfallslager		7		2				4	1	71,9
174	Brunn		19	20							336,2
119	Återfyllnadslager	Stensatt brunn			1						23,1
108	Stolphål			1							3,5
201	Grop					1					8,8
Summa:											2 667,45

Figur 2. Antal ben per kontext samt vikt.

Två fragment från fågel har identifierats, vilka inte artbestämts närmare än att de inte utgörs av hönsfågel (kyckling) eller annan gårdsfågel som exempelvis gås eller and. Ett fågelbensfragment framkom i avfallslager 101 och det andra i lager (171) i hus 3. Cirka 450 meter norr om Almby by/gårdstomt har funnits en fågelfångsanläggning L1939:449 där det snarats skogsfågel. Möjligen är det skogsfågel som exempelvis tjäder, orre eller ripa som hamnat i Almby.

Fyra fragment av groda har identifierats komma i avfallslager (101). Däremot inte några ben från gnagare, vilken skulle kunna vara en tänkbar art att finna i en miljö där benrester och andra sopor deponerats. Inga ben uppvisade heller några spår efter att ha blivit gnagda på bland benresterna från avfallslagret. Möjligen har lagret haft en alltför fuktig miljö som gjort det mer trivsamt för grodor än för gnagare. Gnagspår från gnagare har konstaterats på två ben i kontext (219), en stensyll tillhörande hus 4, vilket tyder på att här har benen legat exponerade.

Figur 3. Fördelningen identifierade kött djur (nötkreatur, får/get och svin) vid Almby by/gårdstomt.

En anläggning (201) från Alby med innehåll av djurben har tolkats kunna vara förhistorisk. Anläggningen, en grop innehöll ett tå/fingerben från häst.

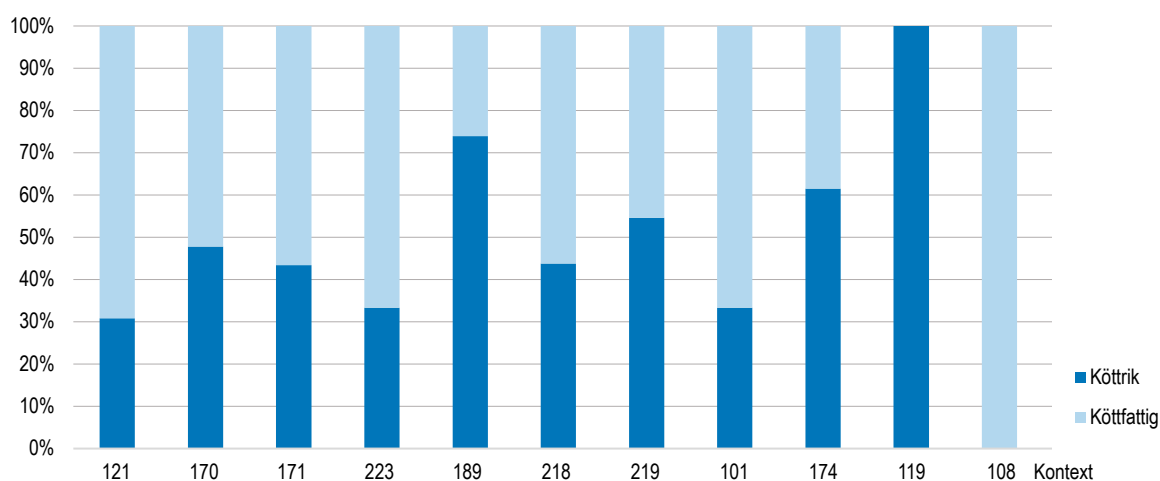
Den anatomiska fördelningen visar att det är främst köttrika regioner (matavfall) som finns representerat från köttdjuren (nötkreatur, får/get och svin) (figur 4), vilket kan ses i fördelningen mellan kontexterna i Alby (figur 5). När den procentuella andelen köttrika delar överstiger 40 % innebär det att dessa dominerar.

Cirka 13,5 % av benen från köttdjuren har varit möjliga att åldersbedöma utifrån grad av fusionering och tandframbrött, vilket medfört att det i viss mån varit möjligt att uttala sig om utslaktning och eventuell specialisering i djurhållningen. Beträffande nötkreaturen förefaller det som om något fler än hälften av nötkreaturen slaktades i vuxen ålder. Kreaturen har troligtvis hållits längre i syfte att tillgodose det som gårdsfolket behövde för åretrunt konsumtion i form av mjölk och kött. Även om inga belastningsskador kunnat konstateras i materialet är det troligt att de även hölls som arbetsdjur. För småbovid förefaller det som om majoriteten av djuren slaktats i unga åldrar, cirka 35 % under sina första levnadsår, cirka 20 % innan 2,5 års ålder och resterande efter 2,5 års ålder. De olika åldersgrupperna för de lite yngre djuren kan tyda på att det under året fanns flera slaktsäsonger. Förklaring till detta kan bero på att

Kontext-nr	Objekt	Grupp	Nötkreatur	Får/get	Svin
121	Raseringslager	Hus 2	11,1	100	66,7
170	Återfyllnads-/raseringslager	Hus 3	44,5	57,3	40
171	Återfyllnads-/brukningslager	Hus 3	43	43,3	40
223	Brukninglager	Hus 3	100	20	66,6
189	Stenkonstruktion	Hus 4	76,5	33,3	
218	Raseringslager	Hus 4	43	30	12,5
219	Stenkonstruktion	Hus 4	50	100	25
101	Avfallslager		28,6		50
174	Brunn		57,9	97	60
119	Återfyllnads-lager	Stensatt brunn			100
108	Stolphål			0	

Figur 4. Det är huvudsakligen köttrika delar (röda siffror) som finns representerade från köttdjuren (nötkreatur, får/get och svin) i Alby. Den förhistoriska gropan (201) är inte representativ för huvuddelen av materialet och därför inte medtagen i diagrammet.

det vintertid fanns mindre av fodertillgång samt ett köttbehov. Ben från tamsvin är färre, vilket svårgör möjligheterna urskilja eventuellt slaktmönster. Från svin är det främst ben från äldre individer som påträffats. Två hörntänder kommer från vuxna galtar. Troligtvis slaktades de efter att de uppnått full slaktvikt, vid 1,5–2 års ålder.

Figur 5. De köttrika regionerna fördelar sig någorlunda jämnt mellan de olika kontexterna. Raseringslager 121, brukningslager 223 och avfallslager 101 är de kontexter som uppvisar det motsatta, det vill säga mer köttfattiga delar. Den förhistoriska gropan (201) är inte representativ för huvuddelen av materialet och därför inte medtagen i diagrammet.

Referenser

Litteratur

GRANT A. 1982. The use of tooth wear as a guide to the age of domestic ungulates. In: *Ageing and Sexing Animal Bones from Archaeological Sites*, BAR British Series 109. Oxford.

HABERMEHL K-H. 1975. *Die Altersbestimmung bei Haus- und Labortieren*. 2. Auflage.

SIGVALLIUS B. 1988. Husdjur från förhistoriska platser – en utvärdering av osteologiska undersökningar. I: *Gotländskt arkiv*.

SILVER I. A. 1969. The ageing of domestic animals. In: Brothwell, D. & Higgs, E. (Eds) *Science in Archaeology*. London.

Bilaga 4. Benlista, forts.

Kontext-nr	Fynd-nr	Art	Benslag	Antal fragm.	Vikt (g)	Bendel	Anatom. region*	Ålder	Beskrivning	B/ OB**	Förbränning	Övrigt
101	1551	Nötkreatur	Kranium	2	50,6		1			OB		
101	1551	Nötkreatur	Överarmsben	2		Diafys	3			OB		
101	1551	Svin	Kranium	1	1,8		1			OB		
101	1551	Svin	Höftben	1			5			B	Väl förbränt. Vit färg.	
101	1551	Däggdjur ospec			6,2					OB		
101	1551	Däggdjur ospec			4,7					B	Väl förbränt. Vit färg.	
101	1551	Groda	Armbågsben/ strålben	2	0,4		4			OB		
101	1551	Groda	Höftben	2			5			OB		
101	1551	Fågel ospec	Rörben	1	0,2					OB		
101	1729	Nötkreatur	Tand	2	18,9		1			OB		
101	1729	Nötkreatur	Underkäke	1			1			OB		
101	1729	Däggdjur ospec			13,7					OB		
101	1729	Däggdjur ospec			0,1					B	Väl förbränt. Vit färg.	
101	1729	Mindre däggdjur	Revben	1	0,1		2			B	Väl förbränt. Vit färg.	
108	2194	Får/get	Mellanfotsben	1	3,5	Diafys	7			OB		
119	1802	Svin	Överarmsben	1	23,1	Diafys + dist led	3	> 1 år	Fus.	OB		
121	1513	Nötkreatur	Mellanhand/ fotsben	5	35,2	Diafys	7			OB		
121	1513	Nötkreatur	Skenben	1		Diafys	6			OB		
121	1513	Hund	Tand	1	2,3		1			OB		
121	1513	Får/get	Strålben	1	14,1	Diafys +dist led	4	< 3 år	Ofus.	OB		Huggspår
121	1513	Däggdjur ospec			2,7					OB		
121	1513	Däggdjur ospec			0,9					B	Väl förbränt. Vit färg.	
121	1803	Nötkreatur	Underkäke	3	38,9		1			OB		
121	1803	Svin	Tand	1	49		1		Hörntand morfo- logi	OB		Galt
121	1803	Svin	Överarmsben	1		Diafys	3			OB		
121	1803	Svin	Överarmsben	1		Diafys + dist led	3	> 1 år	Fus.	OB		Huggspår
121	1803	Katt	Överarmsben	1	3,45	Diafys +dist led	3	Vuxen	Fus.	OB		
170	1481	Nötkreatur	Tand	1	150,7		1			OB		
170	1481	Nötkreatur	Tinningben	1			1			OB		
170	1481	Nötkreatur	Överkäke	1			1			OB		
170	1481	Nötkreatur	Strålben	1		Diafys+ prox led	4			OB		

* Anatomisk fördelning och skelettet klassificeras i sju kroppsregioner, K1–7 från huvud till fot. Köttfattiga regioner utgörs av region 1 och 7 emedan de köttrika utgör region 2–6, efter (Sigvallius 1988). ** B = Bränt, OB = Obränt.

Bilaga 4. Benlista, forts.

Kontext-nr	Fynd-nr	Art	Benslag	Antal fragm.	Vikt (g)	Bendel	Anatom. region*	Ålder	Beskrivning	B/ OB**	Förbränning	Övrigt
170	1481	Nötkreatur	Höftben	1			5			OB		Huggspår
170	1481	Svin	Tand	1	22		1		Hörntand morfologi	OB		Galt
170	1481	Svin	Överkäke	1			1			OB		
170	1481	Får/get	Revben	1	33,3		2			OB		
170	1481	Får/get	Mellanfotsben	1		Diafys + prox led	7			OB		
170	1481	Får/get	Skenben	1		Diafys	6			OB		
170	1481	Får/get	Hälben	1			7	< 2,5–3 år	Ofus.	OB		
170	1978	Nötkreatur	Halskota	1	138		1	< 5 år	Ofus.	OB		
170	1978	Nötkreatur	Mellanhand/fotsben	1		Diafys	7			OB		
170	1978	Nötkreatur	Skenben	1		Diafys	6			OB		Huggspår
170	1978	Nötkreatur	Tå/fingerben ii	1			7			OB		
170	1978	Nötkreatur	Rörben	2						OB		
170	1978	Svin	Överkäke	1	23,6		1			OB		
170	1978	Svin	Armbågsben	2		Diafys	4			OB		
170	1978	Får/get	Strålben	1	43,3	Diafys	4			OB		
170	1978	Får/get	Mellanhand/fotsben	1		Dist led	7			OB		
170	1978	Får/get	Höftben	1			5			OB		
171	1974	Nötkreatur	Tand	3	310		1			OB		
171	1974	Nötkreatur	Ryggkota	1			2	> 5 år	Fus.	OB		Huggspår
171	1974	Nötkreatur	Kota	1		Epifys	2	< 5 år	Ofus.	OB		
171	1974	Nötkreatur	Mellanhandsben	1		Diafys + dist led	7	> 2–2,5 år	Fus.	OB		Snittspår
171	1974	Nötkreatur	Höftben	1			5			OB		
171	1974	Svin	Överkäke med tänder	1	219,2		1			OB		
171	1974	Svin	Tand	1			1			OB		
171	1974	Svin	Pannben	1			1			OB		
171	1974	Svin	Nackben	1			1			OB		
171	1974	Svin	Kranium	4			1			OB		
171	1974	Svin	Revben	1			2			OB		
171	1974	Svin	Skulderblad	1			4			OB		
171	1974	Svin	Överarmsben	1		Diafys + dist led	3	> 1 år	Fus.	OB		
171	1974	Svin	Armbågsben	1		Diafys	4			OB		
171	1974	Svin	Höftben	1			5			OB		
171	1974	Svin	Skenben	1		Diafys	6			OB		
171	1974	Svin	Mellanhand/fotsben	1		Diafys	7			OB		
171	1974	Får/get	Underkäke med tänder	2	200,8		1			OB		

* Anatomisk fördelning och skelettet klassificeras i sju kroppsregioner, K1–7 från huvud till fot. Köttfattiga regioner utgörs av region 1 och 7 emedan de köttrika utgör region 2–6, efter (Sigvallius 1988). ** B = Bränt, OB = Obränt.

Bilaga 4. Benlista, forts.

Kontext-nr	Fynd-nr	Art	Benslag	Antal fragm.	Vikt (g)	Bendel	Anatom. region*	Ålder	Beskrivning	B/ OB**	Förbränning	Övrigt
171	1974	Får/get	Underkäke	4			1			OB		
171	1974	Får/get	Underkäke med tand	1			1	Lamm	Storlek ind. lamm	OB		
171	1974	Får/get	Tand	2			1			OB		
171	1974	Får/get	Första halskota	1			1	Vuxen	Storlek ind. vuxen	OB		
171	1974	Får/get	Ryggkota	2			2	< 3–6 mån.	Ofus.	OB		
171	1974	Får/get	Revben	4			2			OB		
171	1974	Får/get	Skulderblad	2			4			OB		
171	1974	Får/get	Mellanhandsben	3		Diafys	7			OB		
171	1974	Får/get	Mellanfotsben	1		Diafys +prox led	7			OB		
171	1974	Får/get	Strålben	1		Diafys	4			OB		
171	1974	Får/get	Höftben	3			5			OB		Huggspår
171	1974	Får/get	Höftben	1			5	Lamm	Storlek ind. lamm	OB		Huggspår
171	1974	Får/get	Tå/fingerben ii	2			7			OB		
171	1974	Får/get	Tå/fingerben iii	1			7			OB		
171	1974	Får/get	Rörben	1						OB		
171	1974	Däggdjur ospec			34,2					OB		
171	1974	Däggdjur ospec			1,2					B	Väl förbränt. Vit färg.	
171	1974	Fågel ospec.	Smalben	1	0,3		6			OB		Större fågel, möjlig skogsfågel (tjäder, orre)?
174	1545	Nötkreatur	Revben	1	217,8		2			OB		
174	1545	Nötkreatur	Mellanhandsben	1			7			OB		
174	1545	Nötkreatur	Höftben	6		Diafys + prox led	5			OB		
174	1545	Nötkreatur	Lårben	1		Diafys	5			OB		
174	1545	Nötkreatur	Skenben	1		Diafys	6			OB		
174	1545	Nötkreatur	Skenben	2		Diafys + dist led	6	< 2–2,5 år	Ofus.	OB		
174	1545	Nötkreatur	Malleolus	1			6			OB		
174	1545	Nötkreatur	Hälben	2			7			OB		
174	1545	Nötkreatur	Språngben	2			7			OB		
174	1545	Nötkreatur	Mellanfotsben	1		Diafys + prox led	7			OB		
174	1545	Nötkreatur	Tå/fingerben ii	1			7			OB		

* Anatomisk fördelning och skelettet klassificeras i sju kroppsregioner, K1–7 från huvud till fot. Köttfattiga regioner utgörs av region 1 och 7 emedan de kötrika utgör region 2–6, efter (Sigvallius 1988). ** B = Bränt, OB = Obränt.

Bilaga 4. Benlista, forts.

Kontext-nr	Fynd-nr	Art	Benslag	Antal fragm.	Vikt (g)	Bendel	Anatom. region*	Ålder	Beskrivning	B/ OB**	Förbränning	Övrigt
174	1545	Får/get	Ländkota	4	118,4		2	< 3–6 mån.	Ofus.	OB		
174	1545	Får/get	Mellanfotsben	1		Diafys + dist led	7	> 20–28 mån.	Fus.	OB		
174	1545	Får/get	Mellanfotsben	2		Diafys + dist led	7	< 20–28 mån.	Ofus.	OB		
174	1545	Får/get	Mellanfotsben	3		Diafys + prox led	7			OB		
174	1545	Får/get	Höftben	3			5			OB		
174	1545	Får/get	Lårben	1		Intakt	5	< 2,5–3 år	Ofus.	OB		
174	1545	Får/get	Lårben	2		Prox led	5	> 2–2,5 år	Ofus.	OB		
174	1545	Får/get	Lårben	2		Dist led	5	< 3–3,5 år	Ofus.	OB		
174	1545	Får/get	Hälben	1			7		Ofus.	OB		
174	1545	Får/get	Språngben	1			7			OB		
189	2191	Nötkreatur	Kota	1	284		2	> 5 år	Fus.	OB		Huggspår
189	2191	Nötkreatur	Överarmsben	1		Diafys + prox led	3	> 5 år	Fus.	OB		
189	2191	Nötkreatur	Strålben	1		Dist led	4	> 3,5–4 år	Fus.	OB		
189	2191	Nötkreatur	Höftben	5			5			OB		
189	2191	Nötkreatur	Lårben	2			5			OB		Huggspår
189	2191	Nötkreatur	Tå/fingerben ii	1			7			OB		
189	2191	Nötkreatur	Rörben	1						OB		
189	2372	Nötkreatur	Underkäke	3	104,4		1			OB		Spår efter inflammation ledyta (condyl)
189	2372	Nötkreatur	Ryggkota	3			2	> 5 år	Fus.	OB		Huggspår
189	2372	Nötkreatur	Rörben	2						OB		
189	2372	Får/get	Underkäke	1	21,8		1			OB		Snittspår
189	2372	Får/get	Mellanhandsben	1		Diafys	7			OB		
189	2372	Får/get	Överarmsben	1		Diafys + dist led	3			OB		
201	2446	Häst	Tå/fingerben ii	1	8,8		7			OB		
218	2260	Nötkreatur	Nackben	2	182,2		1			OB		
218	2260	Nötkreatur	Tinningben	1			1			OB		
218	2260	Nötkreatur	Pannben	1			1			OB		
218	2260	Nötkreatur	Revben	1			2			OB		
218	2260	Nötkreatur	Höftben	2			5			OB		
218	2260	Nötkreatur	Rörben	6		Diafys				OB		

* Anatomisk fördelning och skelettet klassificeras i sju kroppsregioner, K1–7 från huvud till fot. Köttfattiga regioner utgörs av region 1 och 7 emedan de köttrika utgör region 2–6, efter (Sigvallius 1988). ** B = Bränt, OB = Obränt.

Bilaga 4. Benlista, forts.

Kontext-nr	Fynd-nr	Art	Benslag	Antal fragm.	Vikt (g)	Bendel	Anatom. region*	Ålder	Beskrivning	B/ OB**	Förbränning	Övrigt
218	2260	Svin	Pannben	1	74,2		1			OB		
218	2260	Svin	Nackben	1			1			OB		
218	2260	Svin	Kranium	3			1			OB		
218	2260	Svin	Tand	1			1			OB		
218	2260	Svin	Överkäke med tänder	1			1			OB		
218	2260	Svin	Skulderblad	1			4			OB		
218	2260	Får/get	Tand	1	70,6		1			OB		
218	2260	Får/get	Underkäke	1			1			OB		
218	2260	Får/get	Strålben	1		Diafys	4			OB		
218	2260	Får/get	Mellanhandsben	2		Diafys	7			OB		
218	2260	Får/get	Mellanfotsben	3		Diafys	7			OB		
218	2260	Får/get	Höftben	2			5			OB		
218	2260	Får/get	Rörben	1						OB		
218	2260	Däggdjur ospec			6,9					OB		
219	2094	Nötkreatur	Tand	1	56,8		1			OB		
219	2094	Nötkreatur	Halskota	1			2			OB		Gnagspår från gnagare
219	2094	Nötkreatur	Lårben	1		Epifys	5	< 3,5 år	Ofus.	OB		
219	2094	Nötkreatur	Tåben iii	1			7			OB		
219	2094	Svin	Kranium	3	42,4		1			OB		
219	2094	Svin	Höftben	1			5			OB		
219	2094	Får/get	Höftben	3	17,6		5			OB		Gnagspår från gnagare
219	2094	Däggdjur ospec			1					B	Väl förbränt. Vit färg.	
223	2275	Nötkreatur	Revben	1	12,6		2			OB		Snittspår
223	2275	Får/get	Underkäke med tänder	3	73,2		1	> 1,5 år	Tandfram-brott	OB		
223	2275	Får/get	Ländkota	1			2	< 3-6 mån.	Ofus.	OB		Huggspår
223	2275	Får/get	Mellanhandsben	1		Intakt	7	> 1,5-2 år	Fus.	OB		

* Anatomisk fördelning och skelettet klassificeras i sju kroppsregioner, K1-7 från huvud till fot. Köttfattiga regioner utgörs av region 1 och 7 emedan de köttrika utgör region 2-6, efter (Sigvallius 1988). ** B = Bränt, OB = Obränt.

BILAGA 5. ¹⁴C-ANALYS

INTERNATIONAL CHEMICAL ANALYSIS INC.
MIAMI, USA

Resultat (december 2020)

Kontext: 143 (stolphål), 158 (stenskott stolphål), 172 (brunn)

ICA ID	Submitter ID	Material Type	Pretreatment	Conventional Age	Calibrated Age
20C/1230	143:1905	Charcoal	AAA	1220 +/- 30 BP	Cal 680 - 750 AD (17.7%) Cal 770 - 890 AD (77.8%)
20W/1231	158:1919	Wood	AAA	960 +/- 30 BP	Cal 1020 - 1160 AD
20C/1232	172:1282	Charcoal	AAA	350 +/- 30 BP	Cal 1460 - 1640 AD

Resultat (februari 2021)

Kontext: 155 (stenskott stolphål)

ICA ID	Submitter ID	Material Type	Pretreatment	Conventional Age	Calibrated Age
14C-5264	155:1917	Charcoal	AAA	890	Cal 1040 - 1230 AD

- Calibrated ages are attained using INTCAL20.
- Unless otherwise stated, the error reported is one standard deviation.
- Conventional ages are given in BP (BP=Before Present, 1950 AD), and have been corrected for natural isotope fractionation.

BILAGA 6. KONSERVERING

MAX JAHREHORN, OXIDER AB
RAPPORT MAJ 2021 (K20-322)

Inledning

Materialet kommer från undersökningarna vid Almby 3354, Vänge sn. Föremålen består av cu-legering, järn samt bly.

Sammanlagt består fynden av 6 fyndposter.

Oxider har fått uppdraget att utföra konserveringsarbetet. Följande rapport avser arbetets utförande.

Mål

- Dokumentation av de olika föremålen
- Konservering av materialet
- Dokumentation av uppdraget

Syfte

Det övergripande syftet med konserveringsarbetet är att säkra materialet från fortsatt nedbrytning och öka läsbarheten. Föroreningar avlägsnas tills nivån för ursprunglig yta nås.

Metod

Varje föremål bedöms individuellt med fokus på läsbarhet och korrosionsgrad. För att säkerställa informationen innan konservering fotograferas materialet. Konserveringsmetoden väljs efter objektens status samt efter de föroreningar som vidhäftar dess ytor. Metoden skall vara skonsam mot föremålen.

Föremålsstatus

Föroreningarna och korrosionsprodukterna varierar i materialet, allt från tunt sittande jord till extremt hårda produkter. I några fall är ytorna svåravlästa på grund av krustbildningar eller föroreningar.

Konservering

Konserveringsmetoden valdes efter varje enskilt föremål, efter dess specifika status och nedbrytningsgrad.

Målet med konserveringen var att avlägsna föroreningar på ett sådant sätt att nivån nåddes till ursprunglig yta om möjligt. Arbetet fram dit var att tillföra så lite kemikalier som möjligt, i kombination med mekanisk rengöring.

Ort/Anläggning: Almby 3354, Vänge sn
Kontaktperson: Amanda Jönsson, Arkeologikonsult

Fynd nr: 121:1548:5
Kons nr:
Datum in: 2021-01-14
Datum ut: 2021-05-28

Föremål: Knapp

Material: Cu-legering

Antal: 1

Mått:

Vikt in: 2,33g **Vikt ut:** 2,32g

Foto: Ja

Behandling:

Knappens ytor täcks delvis av tunna föroreningar, dock är dessa något kraftigare i ornamentiken medan i en av bokstäverna finns en hårdare krustbildning av kopparsalter. Ett mindre inslag av koppar(II)klorid är synligt.

Knappen före konservering.

Föremålet rengörs mekaniskt under mikroskop med dentalverktyg och trästicka samt mjuk pensel, för att avlägsna hårdare föroreningar. För att nå något djupare så rengörs ytorna lätt med EDTA-diNa 1,5% samt följande urlakning i varmt avjoniserat vatten i flera bad. Dehydrering i 95%-ig etanol med

följande kontrollerad torkning. Behandling med BTA 3% i etanol, lufttorkning. Ytorna skyddas med Inkralack 3% i toluen samt lufttorkas.

Knappen efter konservering.

Ort/Anläggning: Almby 3354, Vänge sn

Fynd nr: 171:1971:1

Kontaktperson: Amanda Jönsson, Arkeologikonsult

Kons nr:

Datum in: 2021-01-14

Datum ut: 2021-05-28

Föremål: Armborstspets

Material: Järn

Antal: 1

Mått:

Vikt in: 26,98g **Vikt ut:** 24,90g

Foto: Ja

Behandling:

Armborstpilens ytor täcks av tunna föroreningar och under dessa finns en omfattande korrosionsbild ett par mindre spjälkningar är synliga. Holken är fylld till hälften och defekt, skadorna är av äldre datum.

Föremålet innan konservering.

Spetsen bearbetades under mikroskop med skalpell och dentalverktyg. Holken undersöks, inget avvikande noteras. Efter denna grövre rengöring så blästrades ytorna med aluminiumoxid, där korrosionsprodukter av hårdare och tätare karaktär avlägsnas. Föremålet urlakades med natriumhydroxid (NaOH) kring en nivå av pH 11, till dess att kloridhalten är obefintlig i lakvätskan. NaOH avlägsnas genom lakning i ljummet avjoniserat vatten. Vidare dehydrering med 95%-ig etanol

samt torkas. För att avlägsna och jämna ytorna ytterligare från föroreningar, blåstras ytorna återigen, då med glaspärlor. Dehydrering i etanol samt en kontrollerad torkning. Behandlingen avslutas med att en ytbehandling läggs i form av Dinitrolpasta som penslas över ytorna, senare appliceras mikrokristallint vax i pastaform.

Armborstspetsen efter konservering.

Ort/Anläggning: Almby 3354, Vänge sn

Fynd nr: 1000:115:1

Kontaktperson: Amanda Jönsson, Arkeologikonsult

Kons nr:

Datum in: 2021-01-14

Datum ut: 2021-05-28

Föremål: Armborstspets

Material: Järn

Antal: 1

Vikt in: 30,44g **Vikt ut:** 26,80g

Foto: Ja

Behandling:

Pilens ytor täcks av något kraftigare föroreningar och under dessa syns en omfattande krustbildning, främst kring dess spets och här syns även en djupare krusta. Holken är skadad och öppen på ena sidan ner till dess botten.

Armborstpilspetsen före konservering.

Föremålet bearbetades under mikroskop med skalpell och dentalverktyg. Holken undersöks, inget avvikande noteras. Efter denna grövre rengöring så blåstrades ytorna med aluminiumoxid, där korrosionsprodukter av hårdare och tätare karaktär avlägsnas. Spetsen urlakades med natriumhydroxid (NaOH) kring en nivå av pH 11, till dess att kloridhalten är obefintlig i lakvätskan. NaOH avlägsnas genom lakning i ljummet avjoniserat vatten. Vidare dehydrering med 95%-ig etanol samt torkas. För att avlägsna och jämna ytorna ytterligare från föroreningar, blåstras ytorna återigen, då med glaspärlor. Dehydrering i etanol samt en kontrollerad torkning. Behandlingen avslutas med att en ytbehandling läggs i form av Dinitrotpasta som penslas över ytorna, senare appliceras mikrokristallint vax i pastaform.

Armborstspetsen efter konservering.

Ort/Anläggning: Alby 3354, Vänge sn

Fynd nr: 1000:271:1

Kontaktperson: Amanda Jönsson, Arkeologikonsult

Kons nr:

Datum in: 2021-01-14

Datum ut: 2021-05-28

Föremål: Viktlod

Material: Bly, järn

Antal: 1

Mått:

Vikt in: 26,90g **Vikt ut:** 26,74g

Foto: Ja

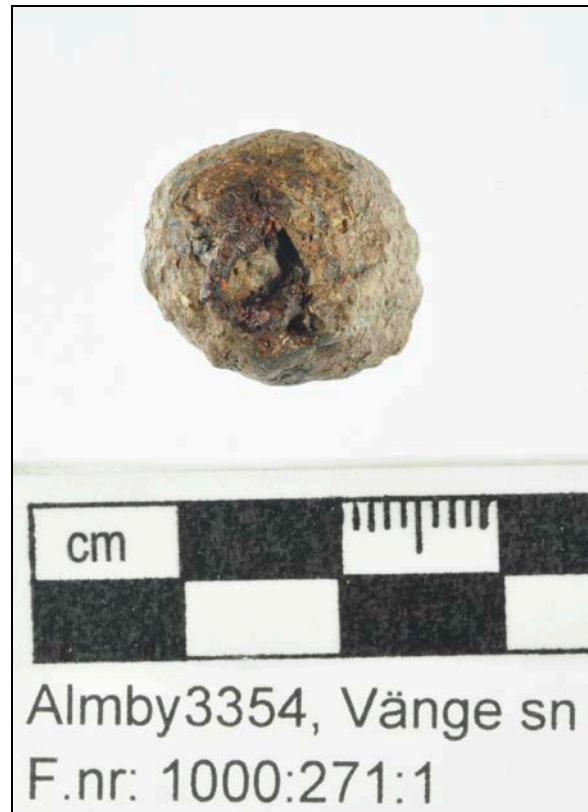
Behandling:

Viktlodet är relativt förorenat och detta syns en något kraftigare vittrad yta, Järnögglan för viktens upphängning är skadad och brottyorna är av äldre datum.

Lodet före behandling.

Mekanisk rengöring under mikroskop med trästicka och pensel. Då Viktens yttre form endast existerar i det tjocka oxid skiktet skulle ett avlägsnande av detta medföra informationsförlust. En kortare behandling med 5% NaOH med följande urlakning. Föremålet placerades i en lösning med H₂SO₄, (15 droppar/L), pH blir ≈ 2,5 i 40 min samt fortsatt urlakning med kranvatten. Dehydrering i 95%-ig etanol samt kontrollerad torkning. Ett tunt lager med MCW användes som ytskydd.

Viktlotet efter konservering.

Ort/Anläggning: Alby 3354, Vänge sn

Fynd nr: 1000:463:1

Kontaktperson: Amanda Jönsson, Arkeologikonsult

Kons nr:

Datum in: 2021-01-14

Datum ut: 2021-05-28

Föremål: Sölja

Material: Cu-legering, järn

Antal: 1

Mått:

Vikt in: 5,92g **Vikt ut:** 5,84g

Foto: Ja

Behandling:

Söljans ytor täcks i det närmaste av tunna jämna föroreningar, men på flera ställen skymtar en brunröd metall fram. Troligen så saknas den ursprungliga ytan. Dess axel fattas men vid de bägge infästningarna finns inslag av järnsalter, så axeln bör ha varit av järn.

Söljan före konservering.

Söljan efter behandling.

Ort/Anläggning: Almbj 3354, Vänge sn

Fynd nr: 1000:1329:1

Kontaktperson: Amanda Jönsson, Arkeologikonsult

Kons nr:

Datum in: 2021-01-14

Datum ut: 2021-05-28

Föremål: Nit

Material: Cu-legering

Antal: 1

Mått:

Vikt in: 5,90g **Vikt ut:** 5,28g

Foto: Ja

Behandling:

Niten är täckt av tunna föroreningar och i dess ytterkant på ett par ställen skymtar underliggande brunröda metall fram. De bägge benen på baksidan är invikta mot varandra och under dessa tycks en bränt/förkolnat läderfragment sitta.

Niten före konservering.

Föremålet rengörs mekaniskt under mikroskop med dentalverktyg och trästicka samt mjuk pensel, för att avlägsna hårdare föroreningar. Det eventuella läderfragmentet avlägsnas och placeras i provrör märkt :A. För att nå något djupare så rengörs ytorna lätt med EDTA-diNa 0,5% samt följande urlakning i varmt avjoniserat vatten i flera bad. Dehydrering i 95%-ig etanol med följande kontrollerad

torkning. Behandling med BTA 3% i etanol, lufttorkning. Ytorna skyddas med Inkralack 3% i toluen samt lufttorkas.

Rapporter från Arkeologikonsult 2021:3354